

11

12

NAPOLI DI ROMANIA, THE ANCIENT NAUPLIA.

FIGURE 109. AFTER LINDSAY & PARSONS.

13

14

7. Ο Ιω. Καποδίστριας ζητά από τη Γερουσία να γνωμοδοτήσει με ποιό τρόπο θα αποζημιωθούν κάτοικοι του Γαλαξειδίου λόγω ρυμοτομίας της πόλης τους, Ναύπλιο 29.3.1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής

8. Πολεοδομικό σχέδιο της νέας Πάτρας που συντάχθηκε από τον μηχανικό Σταμάτη Βούλγαρη
Σταμάτης Βούλγαρης, *Souvenirs de Stamati Bulgari, chef de bataillon au corps royal d'état major, en retraite*, Παρίσι 1835
Βιβλιοθήκη της Βουλής

9. Αντίγραφο του πολεοδομικού σχεδίου που εκπόνησε για την ανάπτυξη της πόλης του Άργους ο Γερμανός αξιωματικός του Μηχανικού Rudolf von Borroszÿn τον Μάρτιο του 1831· φέρει την ενυπόγραφη έγκριση του Ιω. Καποδίστρια, Ναύπλιο 21.7.1831
Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Τμήμα Χαρτογραφικής Τεκμηρίωσης

10. Πολεοδομικό σχέδιο της πόλης του Αιγίου (Βοστίτσας), Δεκέμβριος 1836
Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Τμήμα Χαρτογραφικής Τεκμηρίωσης

11. Ο ενετικός Πύργος Μάρκελλου στην Αίγινα που χρησιμοποιήθηκε την καποδιστριακή περίοδο ως κυβερνητικό κτήριο
Σχέδιο με πενάκι του Αιγινίτη Βαγγέλη Αθανασίου από: *Η Αιγιναία*. Αφιέρωμα: *Ο Καποδίστριας και η Αίγινα*, Αίγινα 2001
Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη

12. Η Μητρόπολη της Αίγινας
Σχέδιο με πενάκι του Αιγινίτη Βαγγέλη Αθανασίου από: *Η Αιγιναία*. Αφιέρωμα: *Ο Καποδίστριας και η Αίγινα*, Αίγινα 2001
Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη

13. Το Παλαμήδι στο Ναύπλιο
Ξυλογραφία από: *Le Magasin Pittoresque*, Παρίσι x.x.
Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη

14. Μερική άποψη του Ναυπλίου
Ατσαλογραφία από: Abel Blouet, *Expédition scientifique de Morée, ordonnée par le Gouvernement Français. Architecture, sculptures, inscriptions et vues du Péloponèse, des Cyclades et de l'Attique, mesurées, dessinées, recueillies et publiées*, τ. 2, Παρίσι 1833
Βιβλιοθήκη της Βουλής

15. «Έλληνες μουσικοί στο Ναύπλιο»
Σχέδιο με μολύβι του K.W. Heideck, 1831 από: Αφροδίτη Κούρια, *Το Ναύπλιο των περιηγητών*, Αθήνα 2007
Βιβλιοθήκη της Βουλής

16. Κατάστιχο καταγραφής οικογενειών που κατοικούν σε οικίσκους και καλύβες στην πόλη του Ναυπλίου [1825]
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

17. Επιστολή της οθωμανής χήρας Σαλικέ κανούμ, κατοίκου Ναυπλίου, με την οποία ζητά ή να της επιστραφεί η ιδιόκτητη οικία της ή να της δοθεί άλλη για να μην πληρώνει ενοίκιο· επικαλείται τη φιλευσπλαχνία του Κυβερνήτη και τα ανεξίτηρα αισθήματά του, Ναύπλιο 17.7.1830
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία
18. Κτήριο της καποδιστριακής περιόδου
Σχέδιο με μολύβι του W. Schaeffer από: *Ναυπλιακό Ημερολόγιο 1997: Αφιέρωμα στον W. Schaeffer*, [Αθήνα] 1996
Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη
19. Κτήρια της καποδιστριακής περιόδου στην πλατεία Σπηλιάδου στο Ναύπλιο
Σχέδιο με μολύβι του W. Schaeffer από: *Ναυπλιακό Ημερολόγιο 1997: Αφιέρωμα στον W. Schaeffer*, [Αθήνα] 1996
Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη
20. Το «παλατάκι» του Ιω. Καποδίστρια στο Ναύπλιο
Σχέδιο με μολύβι του W. Schaeffer από: *Ναυπλιακό Ημερολόγιο 1997: Αφιέρωμα στον W. Schaeffer*, [Αθήνα] 1996
Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη
21. Κτήριο της καποδιστριακής περιόδου, το γνωστό ως «οικία Άρμαν-σπεργκ»
Φωτογραφία από: *Ναυπλιακό Ημερολόγιο 1993: Φωτογραφίες Ν. Τομπάζη*, [Αθήνα] 1991
Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη

15

(63)

Εὐχολόγη!

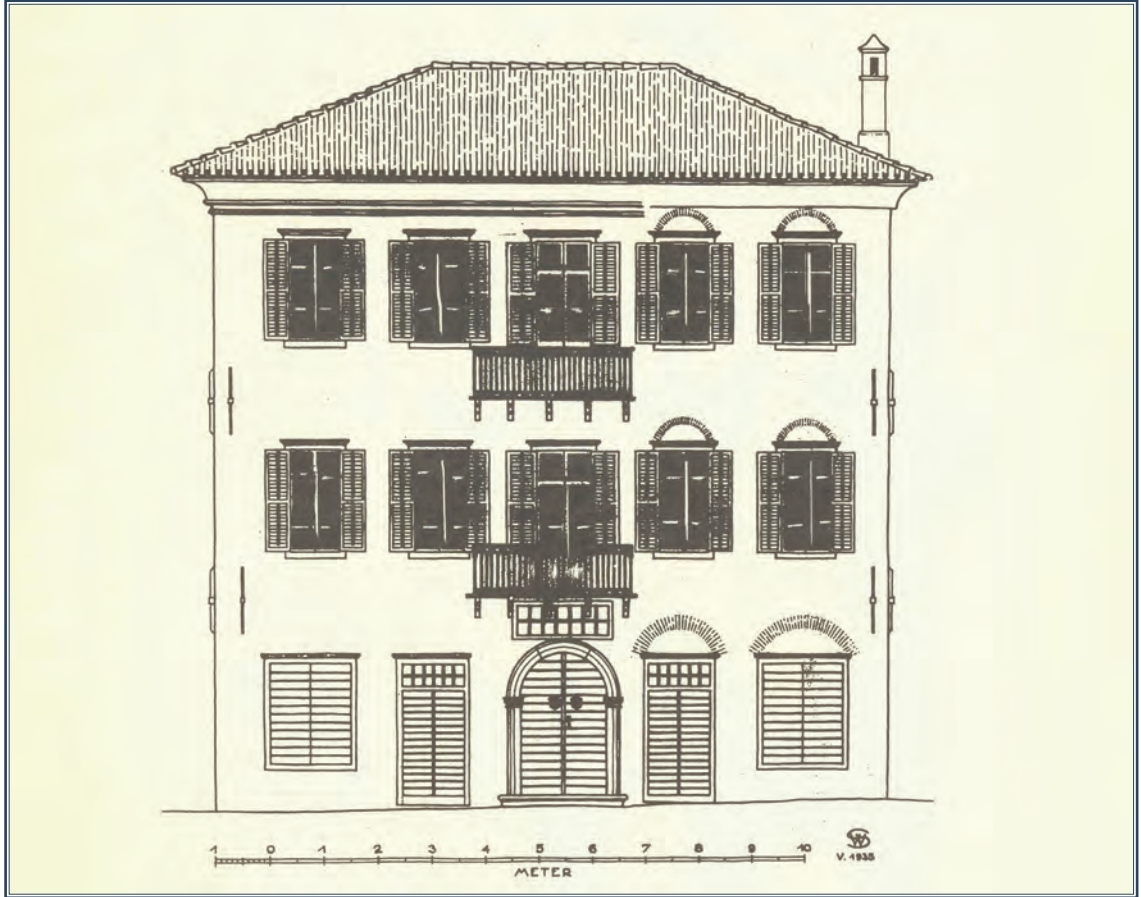
Ἡ ἐξουσία καὶ τὸ ἵκαστος ἔξοχῶς ἀγαθὸν ἔστιν
 παρὰ τὴν ἀνεκτίμητον ἀποδοτικὴν ἴσῃ.
 Ὀφείδει ἄρα τὸ ἴκαστος ἀγαθὸν, ὡς καὶ ἴσῃ ἀγαθὸν εἶναι ἀνάγκη
 εἶναι τὸ ἴκαστος ἴσῃ, ὡς καὶ ἴσῃ ἀγαθὸν εἶναι τὸ ἴκαστος:
 ὡς καὶ ἀνεκτίμητος παρὰ τὴν ἀνεκτίμητον, πάλιν καὶ ἀνεκτίμητον ἔστιν
 ἐξουσία παρὰ τὴν ἴσῃ. Ὄφει δὲ ἀνεκτίμητον εἶναι τὸ ἴκαστος
 καὶ ἀνεκτίμητος παρὰ τὴν ἀνεκτίμητον ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἴσῃ, ὡς καὶ ἴσῃ ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος καὶ ἀνεκτίμητος ἔξοχῶς ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος, παρὰ τὴν ἴσῃ καὶ ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἴσῃ.

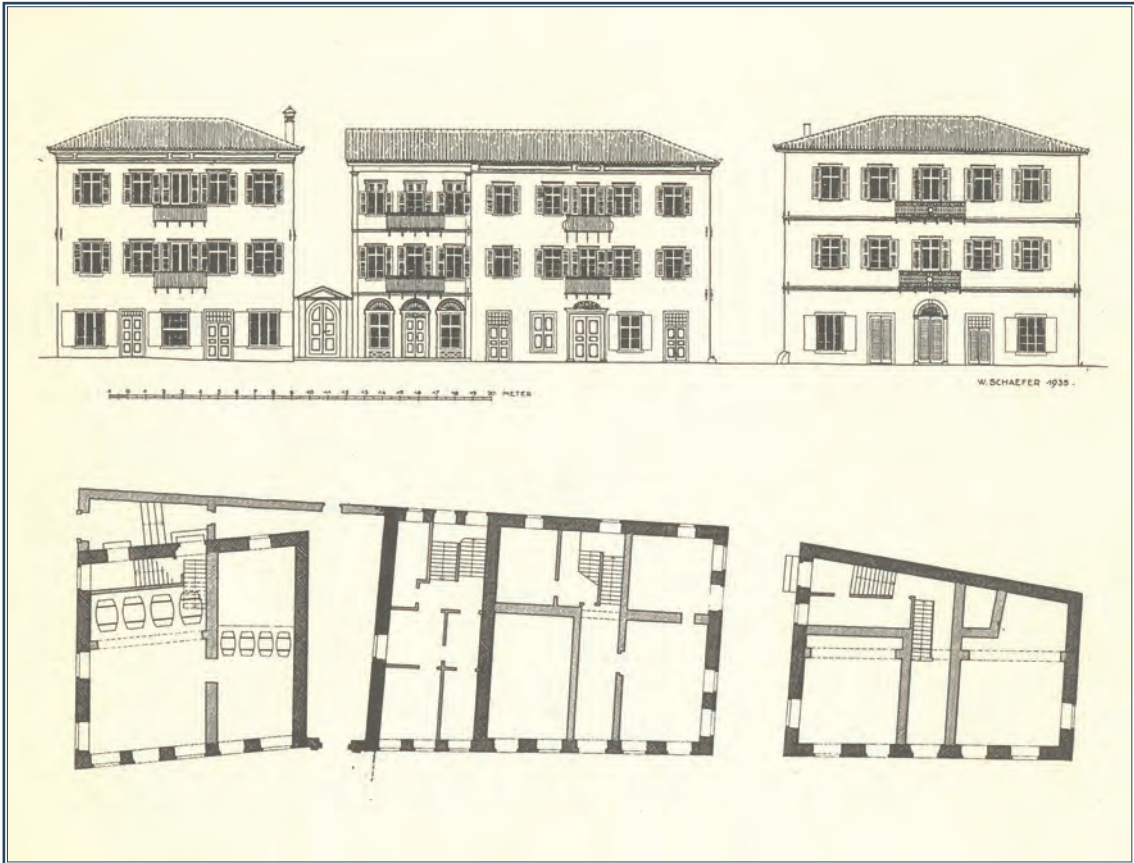
Ἐξουσία! ἀνεκτίμητος παρὰ τὴν ἀνεκτίμητον ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος
 ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος ἀνεκτίμητος

Ἰωάννης Παναγιώτου
 Σχολ. ἀρχιμαγίστρου

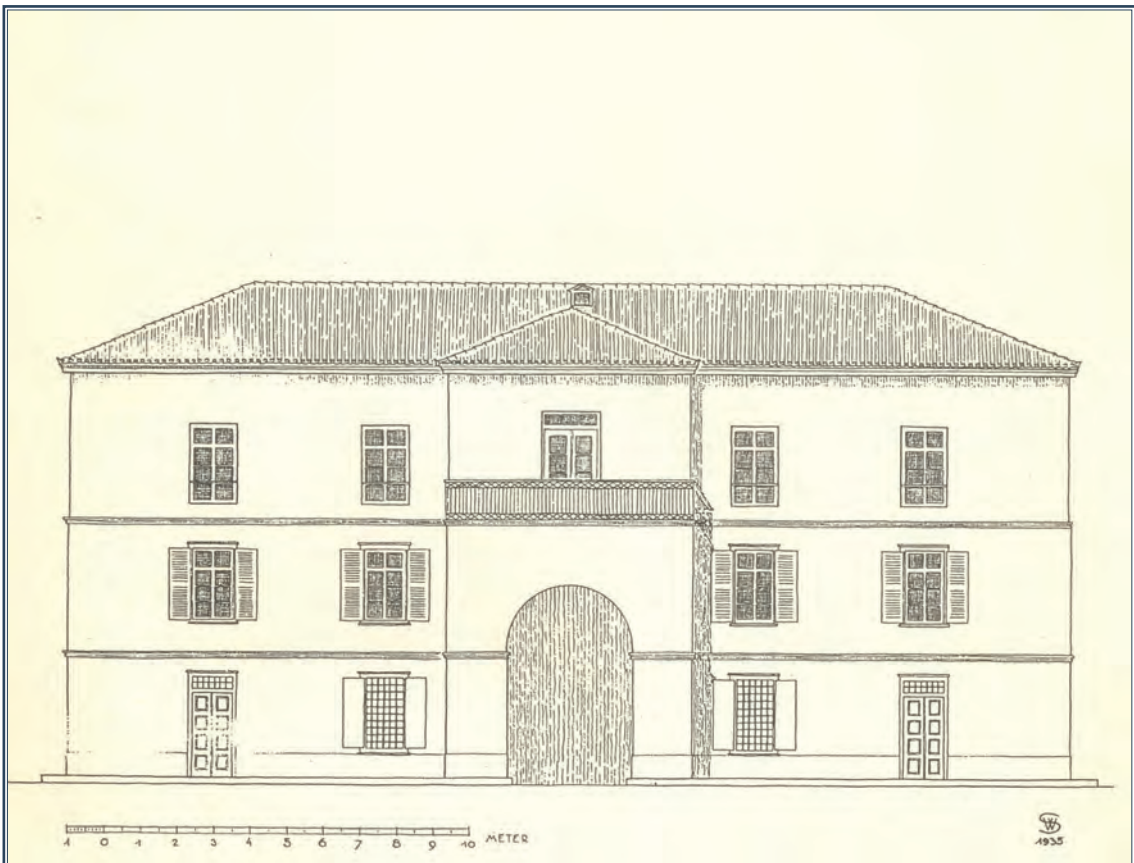
17

18

19

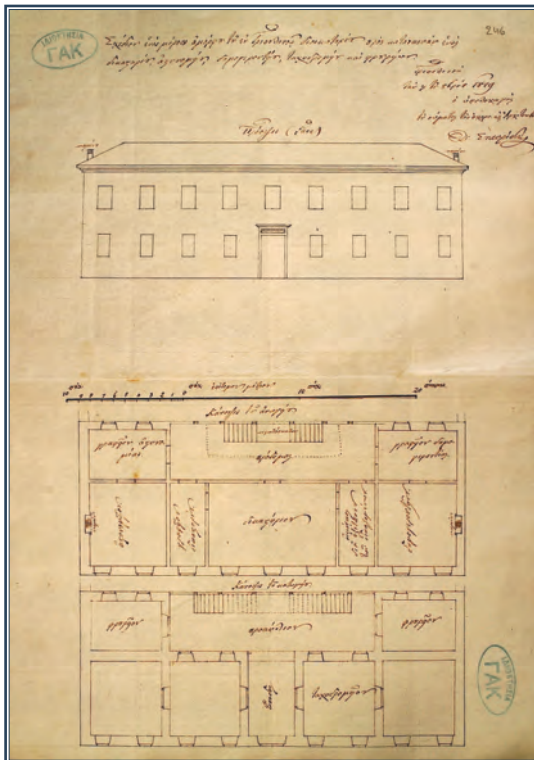

20

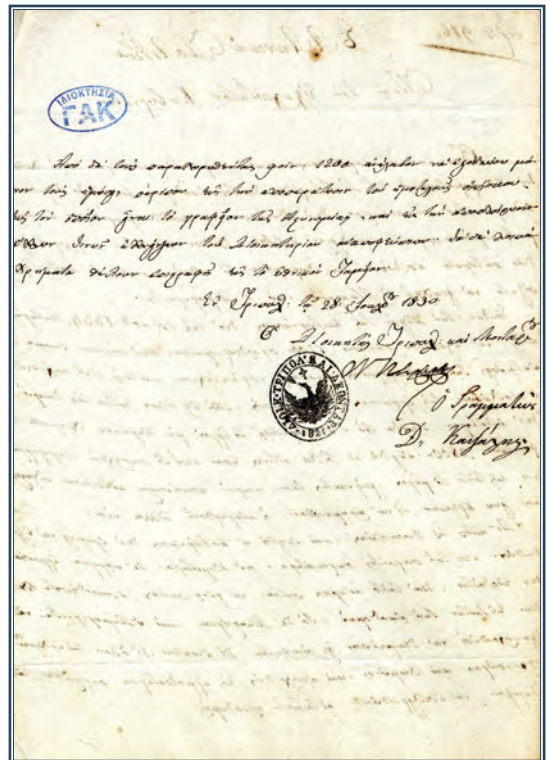

21

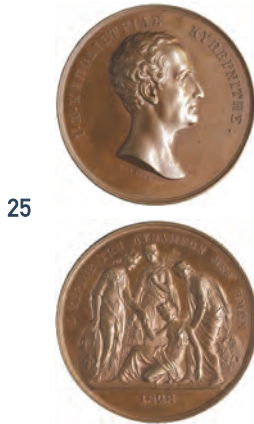
22

23

25

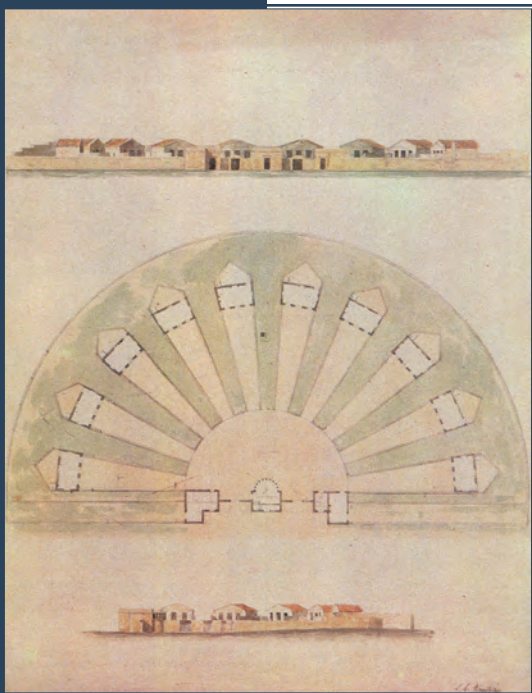
26

22. Σχέδιο του υπολοχαγού Δ. Σταυρίδη για την ανακατασκευή του υπάρχοντος Διοικητηρίου (εξωτερική όψη και κάτοψη) ώστε να στεγάσει διάφορες διοικητικές υπηρεσίες, Τρίπολη 7.10.1829
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία
23. Επιστολή του Διοικητή Τριπόλεως και Λεονταρίου προς τον Κυβερνήτη στην οποία εξηγεί γιατί δεν μπορεί, μόνο με το ποσό που διατέθηκε, να εφαρμοστεί το σχέδιο του οχυρωματοποιού Δ. Σταυρίδη για την ανακατασκευή του Διοικητηρίου, Τρίπολη 28.7.1830
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία
24. Σχέδιο κατασκευής Διοικητηρίου, Πάτρα 8.8.1829
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία
25. Μετάλλιο του χαρακτή Konrad Lange που εικονίζει τον Ιω. Καποδίστρια· ανήκει σε σειρά 12 μεταλλίων που φιλοτεχνήθηκαν το 1836 με την ευκαιρία των γάμων του Όθωνα και της Αμαλίας
Τράπεζα της Ελλάδος-Νομισματική Συλλογή
26. Γραφείο που φέρεται ότι χρησιμοποιούσε ο Ιω. Καποδίστριας κατά τη διάρκεια της άσκησης των εξουσιών του στο Ναύπλιο
Μουσείο Μπενάκη
27. Εγκύκλιος του Κυβερνήτη προς τους Εκτάκτους Επιτρόπους και Προσωρινούς Διοικητές σχετικά με την αντιμετώπιση της πανώλης, Αίγινα 10.12.1828
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
28. «Κατάλογος των υπαλλήλων των υγειονομολιμεναρχείων της Επικρατείας» [1830]
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία
29. Έκθεση του εκτάκτου γενικού εφόρου των λιμένων της Επικρατείας Αντωνίου Τζούνη «περί μετοικίσεως» των λεπρών σε ερημικά νησιά, 6.9.1829
Βιβλιοθήκη της Βουλής
30. Δίγλωσση ανακοίνωση του Π. Στεφανίτση Λευκαδίου, ιατρού και χειρουργού στο Α' Εθνικό Νοσοκομείο Ναυπλίου, για παροχή δωρεάν ιατρικής βοήθειας σε απόρους, Ναύπλιο 2.6.1832
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

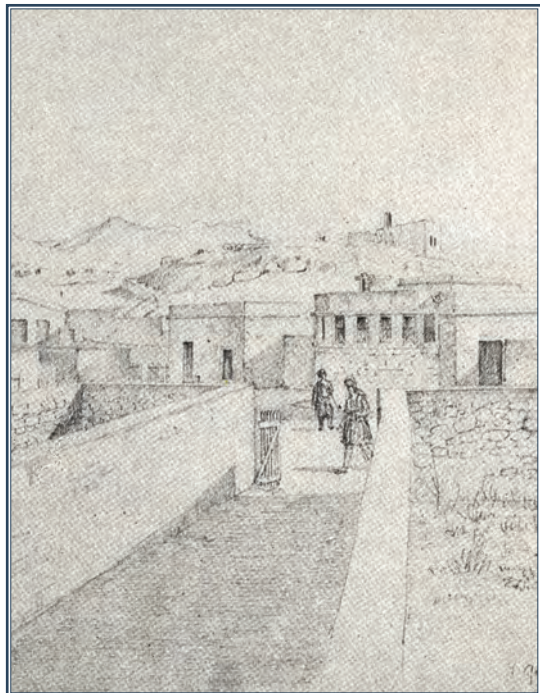

Handwritten document in Ottoman Turkish script. The top left features a circular seal with the text 'MADDELER' and 'MÜHÜR'. The top right has a blue circular seal with 'FAK' and 'MÜHÜR'. The text is written in a cursive script, with some words in bold or larger font. A date '1850' is visible in the middle of the document.

31

32

33

34

31. Επιστολή προς τον Κυβερνήτη του Χασάν αγά Κούρταλη, Τούρκου χειρούργου, ο οποίος προσέφερε πολλές υπηρεσίες στους Έλληνες στη διάρκεια του πολέμου: ζητά ζωα και σπόρους, σε αντικατάσταση αρπαγέντων, για τις ανάγκες του κτήματός του, Εύβοια 18.6.1830
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

32. Κάτοψη και όψη του λοιμοκαθαρητηρίου της Αίγινας που χτίστηκε πάνω στα ερείπια αρχαίου θεάτρου του νησιού
Υδατογραφία του L.A. Winstrup από: Αριστέα Παπανικολάου-Κρίστενσεν, *Αθήνα 1818-1853: έργα Δανών καλλιτεχνών*, Αθήνα 1985
Βιβλιοθήκη της Βουλής

33. Η каранτίνα της Αίγινας, Αίγινα 1849
Σχέδιο με μολύβι του L.A. Winstrup από: Αριστέα Παπανικολάου-Κρίστενσεν, *Αθήνα 1818-1853: έργα Δανών καλλιτεχνών*, Αθήνα 1985
Βιβλιοθήκη της Βουλής

34. Το «Εθνικόν Στρατιωτικόν Νοσοκομείον Ναυπλίας» στην Ακροναυπλία που άρχισε να λειτουργεί το 1828 με απόφαση του K. W. Heideck, Στρατιωτικού Διοικητή του Ναυπλίου
Φωτογραφίες από: Σέμνη Καρούζου, *Το Ναύπλιο*, Αθήνα 1979
Βιβλιοθήκη της Βουλής

35. Αίτημα των ηγουμενων των μονών του Αγ. Όρους προς τον Ιω. Καποδίστρια για παροχή οικονομικής βοήθειας, 24.9.1829
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

35

36

36. Κατάστιχο καταγραφῆς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς κινητῆς καὶ ἀκίνητης περιουσίας τῶν μοναστηρίων τῆς Πελοποννήσου, 1.2.1829

ΓΑΚ-Κεντρικὴ Υπηρεσία

37. Ὁ Αλ. Στούρτζας γνωστοποιεῖ στον Ἰω. Καποδίστρια ὅτι τοῦ ἔγραψε ἀπὸ τὸ Παρίσι ιδέες πρακτικὲς καὶ ουσιαστικὲς γιὰ τὴς μελλοντικὲς σχέσεις τῆς Ἑλλάδας μετὰ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως, Ὁδησός 28.10./9.11.1827

ΓΑΚ-Αρχεῖα Ν. Κέρκυρας

38

38. Σε ἀπάντηση ἐπιστολῆς τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνου Α΄, ὁ Ἰω. Καποδίστριας συμμερίζεται τὴς ἀπόψεις τοῦ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐκκλησίας στο νέο ἐλληνικὸ κράτος καὶ προτείνει νὰ ἀναζητηθοῦν ἀπὸ κοινού τρόποι γιὰ νὰ θεραπευτοῦν τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ κηθικὰ προβλήματα σ' αὐτό, Ναύπλιο [24].9.1830

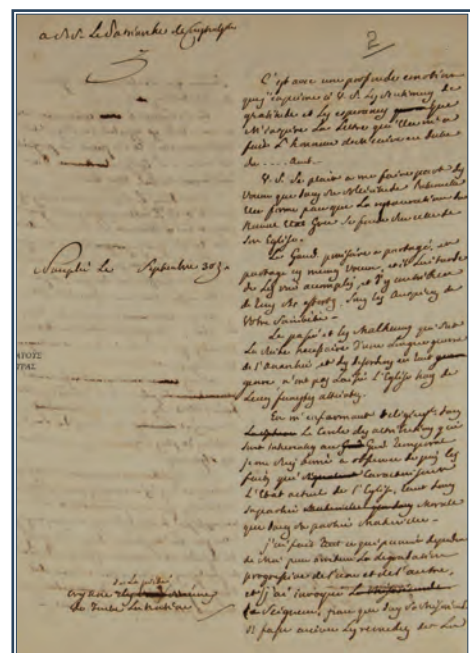
ΓΑΚ-Αρχεῖα Ν. Κέρκυρας

39. Ἀλέξανδρος Στούρτζας, *Εγχειρίδιον τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανοῦ*, Πετρούπολη 1828

Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς

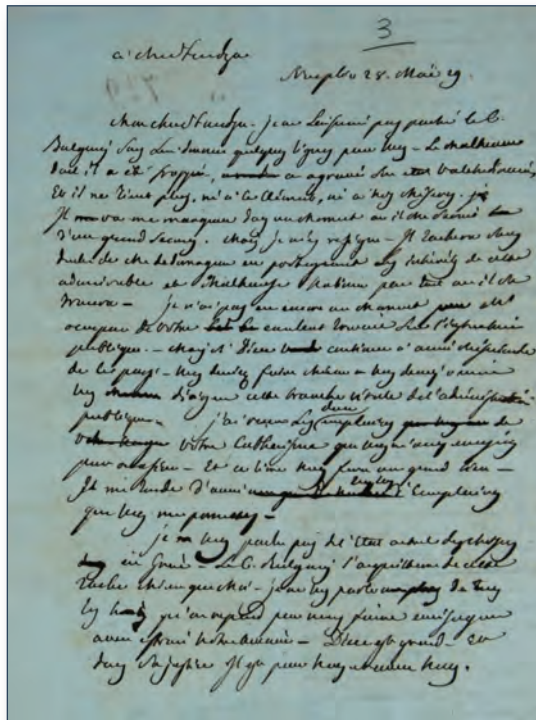
40. Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰω. Καποδίστρια στον Αλ. Στούρτζα σὴν ὁποία σημειώνει, μετὰξὺ ἄλλων, ὅτι ἔλαβε τὰ δύο ἀντίτυπα τῆς «Κατ'ἐκείσεως» τοῦ καὶ ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ ὠφεληθεῖ πολὺ, Ναύπλιο 28.5.1829

ΓΑΚ-Αρχεῖα Ν. Κέρκυρας

39

40

Ο Τύπος

Ο Καποδίστριας με την αγορά από τον φημισμένο γαλλικό οίκο του Παρισιού Firmin Didot Frères εκτυπωτικών μηχανημάτων και λοιπού τυπογραφικού υλικού ενίσχυσε ικανοποιητικά το κυβερνητικό τυπογραφείο στην Αίγινα, στο οποίο εκδόθηκε η επίσημη εφημερίδα όχι μόνο στα ελληνικά αλλά και στα γαλλικά (*Γενική Εφημερίς/Courrier de la Grèce*), ενώ συγχρόνως αυξήθηκαν οι δυνατότητές του για την πραγματοποίηση και άλλων εκδόσεων, κυρίως εκπαιδευτικών. Τον Κυβερνήτη απασχολούσε ιδιαίτερα η εικόνα που θα σχημάτιζαν οι ξένοι και ιδιαίτερα οι τρεις προστάτιδες Δυνάμεις για τη χώρα και τον ίδιο. Με το επιχείρημα ότι αν η εικόνα αυτή ήταν αρνητική, θα βλάπτονταν τα συμφέροντα της χώρας, συστηματικά επιδίωξε να ελέγξει ό,τι τυπωνόταν στο υπό σχηματισμό νέο κράτος. Φρόντισε να παύσουν ή να τεθούν υπό κυβερνητική προστασία οι εφημερίδες που κυκλοφορούσαν κατά την άφιξή του και τα αντίστοιχα τυπογραφεία τους, και εμπόδισε ή κατέστειλε κάθε απόπειρα να εκδοθεί μη ελεγχόμενη εφημερίδα. Το 1831, στην ένταση της σύγκρουσης με την αντιπολίτευση, περιόρισε την ελευθεροτυπία.

Δικαιοσύνη

Ιδρύθηκαν δικαστήρια πρώτου και δεύτερου βαθμού (πρωτόκλητα, ανέκκλητο) και γενικά επιδιώχθηκε οι διαφορές των πολιτών και τα κάθε μορφής αδικήματα να επιλύονται βάσει των νόμων και από δικαστές. Οργανώθηκαν οι φυλακές. Ο Κυβερνήτης και οι συνεργάτες του απέβλεπαν στην εισαγωγή ενός δικαίου που θα ήταν σύμφωνο με τα τότε ευρωπαϊκά πρότυπα, χωρίς όμως να παραγνωρίζεται και η νομική παράδοση η βασισμένη στο βυζαντινό και εθιμικό δίκαιο. Οι νόμοι που ψηφίστηκαν για τους συνηγόρους, κυρίως για τους μνήμονες (τους μετέπειτα συμβολαιογράφους) και τις διαθήκες αποτέλεσαν βασικά νομικά κείμενα για όλον τον 19ο αιώνα. Στην περίοδο που η αντιπολίτευση έγινε απειλητική, έγιναν αλλαγές στην Ποινική και Πολιτική Δικονομία με σκοπό την υπαγωγή

της δικαιοσύνης στον κυβερνητικό έλεγχο. Στενός συνεργάτης του Καποδίστρια στον τομέα αυτόν ήταν ο Κερκυραίος νομομαθής Ιωάννης Γενατάς. Από τους άλλους νομομαθείς αυτής της περιόδου διακρίνεται για τις φιλελεύθερες ιδέες του ο Χριστόδουλος Κλονάρης, ο οποίος τελικά συντάχθηκε με τους αντιπολιτευομένους.

Οργάνωση του στρατού και του στόλου

Ο στρατός οργανώθηκε σε χιλιαρχίες, αργότερα σε τάγματα, με σκοπό να αποσπαστούν οι ένοπλοι από την κηδεμονία των οπλαρχηγών, να περιοριστούν οι καταχρήσεις που βάραιναν το δημόσιο ταμείο αλλά και τους μη ένοπλους πολίτες. Στο Ταξιαρχικό, περισσότερο τιμητικό σώμα, εντάχθηκαν οι γηραιότεροι των στρατιωτικών αρχηγών. Τη διεύθυνση των Πελοποννησιακών στρατευμάτων ανέλαβε ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Ο στόλος με επικεφαλής τον Ανδρέα Μιαούλη εξάλειψε την πειρατεία στο Αιγαίο. Στον Πόρο εγκαταστάθηκε ο ναύσταθμος. Ελαχιστοποιήθηκαν τα κρούσματα ληστείας. Παρά τα εμπόδια του αγγλικού παράγοντα, επιχειρήθηκε η απελευθέρωση των κατεχόμενων από τους Τούρκους εδαφών ώστε να περιληφθούν στα σύνορα του νέου κράτους. Εκδιώχθηκαν οι Τούρκοι από την Ανατολική Στερεά Ελλάδα, παραδόθηκε το Μεσολόγγι και άλλα φρούρια στις ελληνικές δυνάμεις.

Παραμερίστηκαν σταδιακά από την αρχηγία του στρατού ο Ρ. Τσωρτς (R. Church) και ο Δημήτριος Υψηλάντης και ο έλεγχός του ανατέθηκε στον Αυγουστίνο Καποδίστρια. Με μεγάλη προσπάθεια και αγωνία εξασφαλίστηκε η τακτική πληρωμή των στρατιωτών για να αποφευχθούν ταραχές. Χρησιμοποιήθηκαν για την οργάνωση τακτικού στρατού ξένοι αξιωματικοί, κυρίως Γάλλοι, αλλά, παρά τις αντίθετες απόψεις του Κ. Φαβιέρου (C. Fabvier), και το σώμα αυτό τέθηκε υπό κυβερνητικό έλεγχο. Ο Καποδίστριας, με επιτυχημένους ελιγμούς, εξασφάλισε την υλική και ηθική υποστήριξη του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στην Πελοπόννησο, τουλάχιστον όσο αρχηγός του ήταν ο στρατάρχης Ν. Μαϊζών (N. Maison) και ο διάδοχός του στρατη-

γός A. Schneider. Μεταξύ των στενών εδώ συνεργατών του Καποδίστρια ήταν ο Βαυαρός συνταγματάρχης Κ. Χάιντεκ (K.W. Heideck) και ο αντισυνταγματάρχης Ν. Ράικο (N. Rayko), ο μόνος επώνυμος Ρώσος φιλέλληνας που πρό-

σφερε επί τόπου τις υπηρεσίες του. Για την εκπαίδευση των νέων αξιωματικών (ευελπίδων), ιδρύθηκε το Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο στο Ναύπλιο.

1. Το πρώτο τυπογραφείο στην Αίγινα
Φωτογραφία
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
2. Εκδόσεις της Εθνικής Τυπογραφίας στην Αίγινα
Βιβλιοθήκη της Βουλής
3. Ανακοίνωση έκδοσης «Συλλογής μαθημάτων» από τον «πατριώτη» Τ.Κ. και πρόσκληση συνδρομητών· θα τυπωθεί στο Ναύπλιο από τη «συντροφική τυπογραφία» Κ. Τόμπρα, Ναύπλιο 27.9.1829
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία
4. Ο αρχιμανδρίτης Διονύσιος Πύρρος γνωστοποιεί την εγκατάσταση χαρτοποιητικής μηχανής στο Άργος και καλεί τους κατοίκους να παραδώσουν έναντι αμοιβής ή να ανταλλάξουν με χαρτί κουρέλια («παλαιόπανα»), αναγκασία ως πρώτη ύλη για την κατασκευή του χαρτιού, Άργος 15.6.1829
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

1

2

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.
ΕΙΣΑΓΟΝΤΟΙ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ ΕΛΛΗΝΕΣ.

Αΐθε οι φίλοι ελληνογενεῖς, οἱ ἰσχυροὶ καὶ ἀκαταμάχητοι ἀπὸ τῆς ἰστορίας ἡμετέρας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας...

Ὁμογενεῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας...

Ὁμογενεῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας...

Ὁμογενεῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας...

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ
Τῶν καταναλωτῶν τοῦ Χρυσίου καὶ τοῦ αὐτοῦ Ἄργυρου.

Προσφώνησις πρὸς τοὺς ἑλληνογενεῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας...

Ὁμογενεῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας...

Ὁμογενεῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας...

Ὁμογενεῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας, οἱ ἡρώες οὗτοι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἡμετέρας ἡλικίας...

3

4

5

NUMERO 11 ANNEE 1858

COURRIER D'ORIENT

Journal politique, commercial et littéraire.
PARAISANT UNE FOIS PAR SEMAINE A DES JOURS INDÉTERMINÉS.

Paris, le 14 Janvier 1859.

AVIS.
Le présent journal paraît le dimanche par abonnement...
Le Directeur: M. P. LAFAYETTE.

INTÉRIEUR.
PARIS.
GÉRANT: M. P. LAFAYETTE.

ABONNEMENTS.
Le présent journal est envoyé gratis à tous les abonnés...
Le Directeur: M. P. LAFAYETTE.

Nº 25. L'ABEILLE GRECQUE.

FEUILLE PÉRIODIQUE HEBDOMADAIRE.

Paris le 30 Avril 1858 Lundi

GOVERNEMENT GREEC.
Le Président de la Grèce.
INSTRUCTIONS GÉNÉRALES.

Nº 1749.
POUR LES COMMISSAIRES EXTRAORDINAIRES
DU GOUVERNEMENT DANS LES DÉPARTEMENTS DÉPARTEMENTS DE LA GRÈCE.

La sollicitude bienveillante des Souverains alliés, et les vœux unanimes du monde civilisé et chrétien, appellent la Grèce à sortir de ses ténèbres, et à faire complètement disparaître de son sol l'épave de la discordance, et de leurs funestes conséquences.

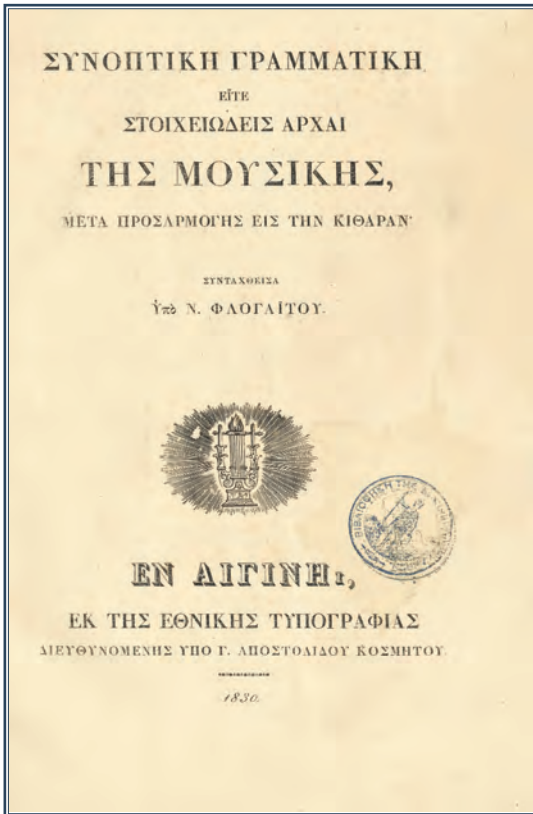
Pour répondre à ces vœux, ainsi qu'à ce que le peuple de la Grèce a si longtemps réclamé, le Gouvernement a nommé des Commissaires Extraordinaires dans les différents départements, et il les a munis des pleins pouvoirs nécessaires, afin de leur donner l'extension de leurs fonctions.

Leur premier devoir est de reconnaître en personne la situation où se trouvent les habitants du Département qui leur est confié, et de leur adresser les ordres du Gouvernement, ainsi que de leur adresser les instructions particulières, si elles existent.

Art. 1.
Les Commissaires Extraordinaires du Gouvernement ont pour mission de reconnaître en personne la situation où se trouvent les habitants du Département qui leur est confié, et de leur adresser les ordres du Gouvernement, ainsi que de leur adresser les instructions particulières, si elles existent.

Art. 2.
Le rapport général au sujet du Département, ainsi que les listes d'observations relatives à la fortune ou à l'indigence, aux moyens ou aux besoins de chacune de ces classes, et les circonstances qui s'y rattachent, ainsi que les autres documents qui s'y rattachent, seront adressés au Gouvernement par le Commissaire Extraordinaire.

Art. 3.
Le rapport général au sujet du Département, ainsi que les listes d'observations relatives à la fortune ou à l'indigence, aux moyens ou aux besoins de chacune de ces classes, et les circonstances qui s'y rattachent, ainsi que les autres documents qui s'y rattachent, seront adressés au Gouvernement par le Commissaire Extraordinaire.

6

7

5. Οι γαλλόφωνες εφημερίδες *L'Abeille Grecque* και *Courrier d'Orient* που εκδίδονταν στην Αίγινα και την Πάτρα αντίστοιχα, 1828, 1829
Βιβλιοθήκη της Βουλής
6. Ν. Φλογαΐτης, *Συνοπτική Γραμματική είτε Στοιχειώδεις Αρχαί της Μουσικής, μετά προσαρμογής εις την κιθάραν*, Αίγινα 1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής
7. Ambroise Firmin Didot (1790-1876)
Ελαιογραφία σε μουσαμά: Wladyslaw Bakalowicz, x.x.
Βιβλιοθήκη της Βουλής
8. Τιμολόγιο για την πληρωμή από την Ελληνική Κυβέρνηση του τυπογραφικού υλικού που παραγγέλθηκε στον οίκο Firmin Didot Frères, 1830
ΓΑΚ-Αρχαία Ν. Κέρκυρας
9. Το αμερικανικό πιεστήριο *Columbian* που παραγγέλθηκε το 1829 από τον Ιω. Καποδίστρια στον γαλλικό τυπογραφικό και εκδοτικό οίκο του Παρισιού *Firmin Didot Frères*
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

9

10. Ψήφισμα «Περί του διοργανισμού των δικαστηρίων», Αίγινα 15.12.1828
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

11. Διάταγμα περί συστάσεως δικαστηρίων και διορισμός δικαστών και γραμματέων στις περιοχές των Βορείων Σποράδων, των Κυκλάδων και της Πελοποννήσου, Αίγινα 18.5.1829
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

12. Ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης Ιω. Γενατάς υποβάλλει στη Γερουσία προς γνωμοδότηση σχέδια νόμου περί μνημόνων και περί διαθηκών, 17.11.1829
Βιβλιοθήκη της Βουλής

13. Εγκύκλιος της Γραμματείας της Επικρατείας «προς τους κατά την Επικράτειαν εκτάκτους επιτρόπους και διοικητές» με την οποία καλούνται να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την εξάλειψη της ληστείας, Ναύπλιο 23.10.1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής

14. Ψήφισμα «Περί φυλακών», Ναύπλιο 14.12.1830
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

15. Το λιμάνι της Αίγινας με τον μεσαιωνικό πύργο Υδατογραφία του Η. Hansen από: Αριστέα Παπανικολάου-Κρίστενσεν, *Χριστιανός Χάνσεν, επιστολές και σχέδια από την Ελλάδα*, Αθήνα 1993
Βιβλιοθήκη της Βουλής

16. Σχέδιο και προϋπολογισμός από τους Σ. Κλεάνθη και Ε. Schaubert για να μετατραπεί το Μπούρτζι της Αίγινας σε φυλακή, Αίγινα 20.12.1830
Αρχαία Νεοελληνική Αρχιτεκτονική - Μουσείο Μπενάκη

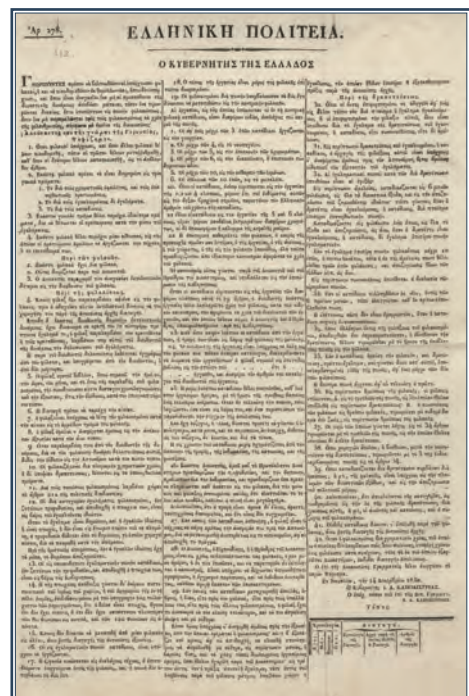
17. Κατάλογος εσόδων-εξόδων της Αστυνομίας Ναυπλίου, Ναύπλιο 1.2.1830
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

18. Ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης Ιω. Γενατάς υποβάλλει στη Γερουσία προς γνωμοδότηση σχέδιο ψηφίσματος για την καταπολέμηση της ληστείας «εις τας δημοσίας οδούς», Ναύπλιο 26.8.1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής

19. Οδηγίες του Ιω. Καποδίστρια προς τον Γενικό Αρχηγό των Πελοποννησιακών όπλων Θ. Κολοκοτρώνη για τη δημιουργία επίλεκτης στρατιωτικής δύναμης με στόχο την αντιμετώπιση του Ιμπραήμ, Αίγινα 9.5.1828
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

11

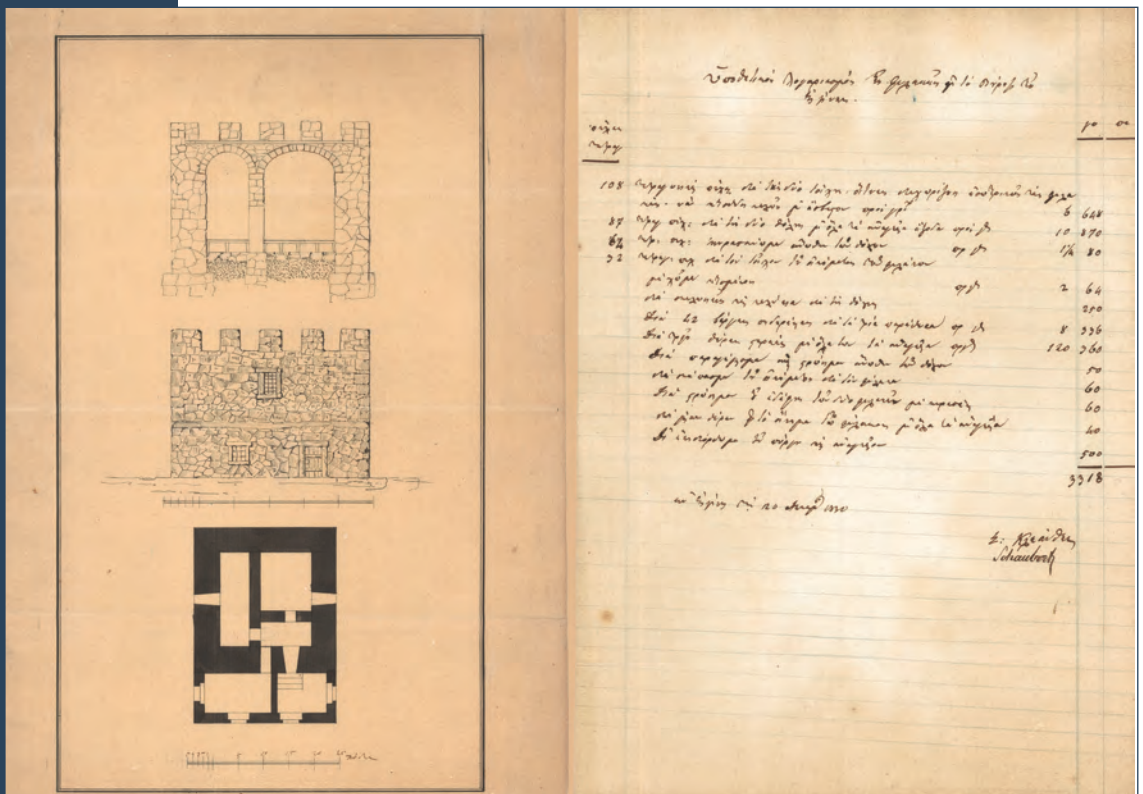

14

15

16

Αριθμ. Πρωτ.	Περιγραφή	1830	Επίσημο	Αριθμ. Πρωτ.	Περιγραφή	1830	Επίσημο
10	Αποδ. Αποστολ. Αγγλίας	2. 20.	100	1	Το Γραφείο Αποστολ. Αγγλίας	1. 25.	100
20	Αποδ. Γαλλίας	1. 10.	100	2	Το Γραφείο Αποστολ. Γαλλίας	2. 25.	100
30	Αποδ. Δελφίνου	1. 10.	100	3	Αποδ. Αποστολ. Δελφίνου	-	-
	Αποδ. Αποστολ. Αυστρίας	8. 11.	100		Αποδ. Αποστολ. Αυστρίας	3. 35.	-
	Αποδ. Αποστολ. Ρωσίας	4. 20.	100		Αποστολ. Αποστολ. Ρωσίας	7. 4.	-
	Αποδ. Αποστολ. Πρωσίας	263. 30.	100		Αποδ. Αποστολ. Πρωσίας	5. 5.	-
	Αποδ. Αποστολ. Αμερικής	110. 30	100		Αποδ. Αποστολ. Αμερικής	70.	-
	Αποδ. Αποστολ. Βελγίου	15. 30	100		Αποδ. Αποστολ. Βελγίου	26.	-
	Αποδ. Αποστολ. Ολλανδίας	19. 69.	100		Αποδ. Αποστολ. Ολλανδίας	8. 21.	-
	Αποδ. Αποστολ. Σουηδίας	8. 11. 5.	100		Αποδ. Αποστολ. Σουηδίας	9. 17. 15.	-
	Αποδ. Αποστολ. Πρωσίας	18. 69.	100		Αποστολ. Αποστολ. Πρωσίας	166. 30.	-
	Αποδ. Αποστολ. Αυστρίας	11. 80.	100		Αποστολ. Αποστολ. Αυστρίας	19. 195.	-
	Αποστολ. Αποστολ. Αμερικής	19. 150.	100		Αποστολ. Αποστολ. Αμερικής	14. 150.	-
	Αποστολ. Αποστολ. Βελγίου	15. 150.	100		Αποστολ. Αποστολ. Βελγίου	16. 200.	-
	Αποστολ. Αποστολ. Ολλανδίας	17. 100.	100		Αποστολ. Αποστολ. Ολλανδίας	17. 100.	-
	Αποστολ. Αποστολ. Σουηδίας	11. 14.	100		Αποστολ. Αποστολ. Σουηδίας	11. 14.	-
	Αποστολ. Αποστολ. Πρωσίας	990.	100		Αποστολ. Αποστολ. Πρωσίας	990.	-
					Αποστολ. Αποστολ. Αμερικής	900. 5.	-

Το Γραφείο Αποστολ. Αγγλίας

Επιστολή Αγγλίας
Το Γραφείο Αποστολ. Αγγλίας

Επιστολή Αγγλίας, την οποία ο Αγγλικός κυβερνήτης αποσταλεί στον Αρχιεπίσκοπο, για να τον ενημερώσει σχετικά με την κατάσταση των πραγμάτων στην Αγγλία, και να τον παρακαλέσει να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διατηρηθεί η ειρήνη και η τάξη στην Ελλάδα. Ο Αγγλικός κυβερνήτης αναφέρει ότι η κατάσταση στην Αγγλία είναι πολύ δύσκολη λόγω των οικονομικών προβλημάτων και των πολιτικών συγκρούσεων. Παρακαλεί τον Αρχιεπίσκοπο να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διατηρηθεί η ειρήνη και η τάξη στην Ελλάδα, και να ενημερώνει τον Αγγλικό κυβερνήτη σχετικά με την κατάσταση των πραγμάτων στην Ελλάδα.

Αρχιεπίσκοπε, η κατάσταση στην Αγγλία είναι πολύ δύσκολη λόγω των οικονομικών προβλημάτων και των πολιτικών συγκρούσεων. Παρακαλώ να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διατηρηθεί η ειρήνη και η τάξη στην Ελλάδα, και να ενημερώνει τον Αγγλικό κυβερνήτη σχετικά με την κατάσταση των πραγμάτων στην Ελλάδα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προς τον Γενικό Αρχιεπίσκοπο των Πολιτευτικών Ιερέων Κρήτης Κωνσταντίνου.

Η Ελληνική Πολιτεία, έχοντας λάβει γνώση των ενστάσεων, τα οποία ο Αρχιεπίσκοπος Κρήτης, Κωνσταντίνος, έχει υποβάλει, σχετικά με την κατάσταση των πραγμάτων στην Κρήτη, και έχοντας λάβει υπόψη τα δικαιώματα του Αρχιεπισκοπικού θρόνου, κρίνει σπουδαίο να λάβει τα ακόλουθα μέτρα:

1. Να διατηρηθεί η ειρήνη και η τάξη στην Κρήτη, και να ενημερώνει τον Γενικό Αρχιεπίσκοπο σχετικά με την κατάσταση των πραγμάτων στην Κρήτη.
2. Να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διατηρηθεί η ειρήνη και η τάξη στην Κρήτη, και να ενημερώνει τον Γενικό Αρχιεπίσκοπο σχετικά με την κατάσταση των πραγμάτων στην Κρήτη.
3. Να ενημερώνει τον Γενικό Αρχιεπίσκοπο σχετικά με την κατάσταση των πραγμάτων στην Κρήτη, και να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διατηρηθεί η ειρήνη και η τάξη στην Κρήτη.

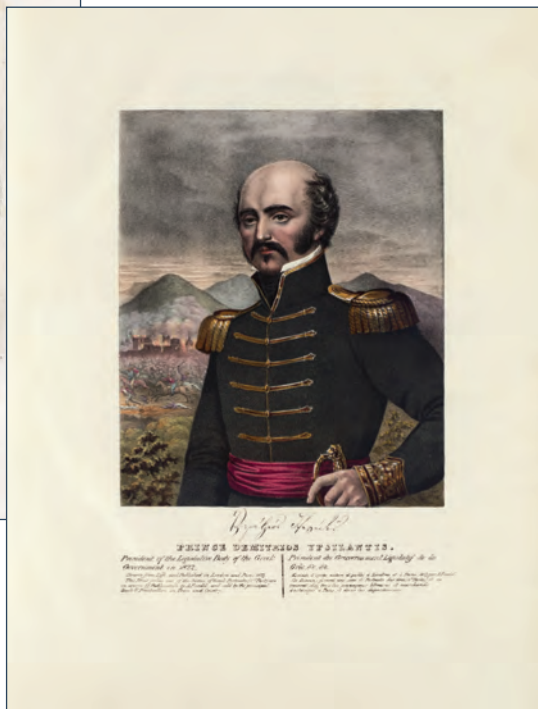
20

21

22

23

20. Κάρολος Φαβιέρος (1782-1855), Γάλλος φιλέλληνας, στρατηγός και διοικητής του ελληνικού τακτικού στρατού έως το 1828

Λιθογραφία από: Karl Krazeisen, *Bildnisse ausgezeichneter Griechen und Philhellenen, nebst einigen Ansichten und Tracten*, [Μόναχο] 1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

21. Κ. Χάιντεκ (1788-1861), Βαυαρός στρατιωτικός· επί Καποδίστρια διετέλεσε φρούραρχος του Ναυπλίου και μετά την παραίτηση του Φαβιέρου διοικητής του τακτικού στρατού

Λιθογραφία από: Karl Krazeisen, *Bildnisse ausgezeichneter Griechen und Philhellenen, nebst einigen Ansichten und Tracten*, [Μόναχο] 1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

22. Θεόδωρος Κολοκοτρώνης (1770-1843)

Λιθογραφία από: Karl Krazeisen, *Bildnisse ausgezeichneter Griechen und Philhellenen, nebst einigen Ansichten und Tracten*, [Μόναχο] 1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

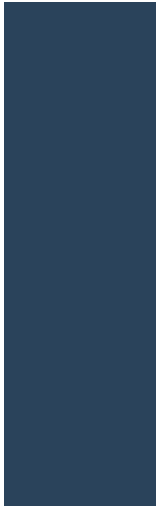
24

26

25

27

28

23. Δημήτριος Υψηλάντης (1793-1832)

Επιζωγραφισμένη λιθογραφία: Adam de Friedel. *The Greeks: twenty four portraits of the principal leaders and personages who have made themselves most conspicuous in the Greek Revolution, from the commencement of the struggle*, Λονδίνο & Παρίσι 1827

Βιβλιοθήκη της Βουλής

24. Αυγουστίνος Καποδίστριας (1778-1857), αδελφός του Ιω. Καποδίστρια· διορίστηκε πληρεξούσιος τοποτηρητής της Κυβέρνησης στη Στερεά Ελλάδα

Λιθογραφία

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

25. Άποψη του Ναυπλίου· διακρίνονται οι στρατώνες Φωτογραφία

Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη

26. «Ιωάννης Καποδίστριας»

Ακρυλικό σε καμβά: Δημήτρης Κρέτσης

Συλλογή Έργων Τέχνης της Βουλής των Ελλήνων

27. «Η Γαλλική Αποστολή στο Μοριά»

Ελαιογραφία: Noel D. Finert, 1828

Μουσείο Μπενάκη

28. Εκπαίδευση στρατιωτών του τακτικού στρατού στο Ναύπλιο, 1830

Υδατογραφία του E. Peytier από: Αφροδίτη Κούρια, *Το Ναύπλιο των περιηγητών*, Αθήνα 2007

Βιβλιοθήκη της Βουλής

29. Ο όρκος του Μακρυγιάννη και των υπ' αυτόν αξιωματικών, Αίγινα 20.4.1828

ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

30. Διάταγμα «Περί οργανισμού Στρατιωτικής Κεντρικής Σχολής», Αίγινα 22.2.1829

Βιβλιοθήκη της Βουλής

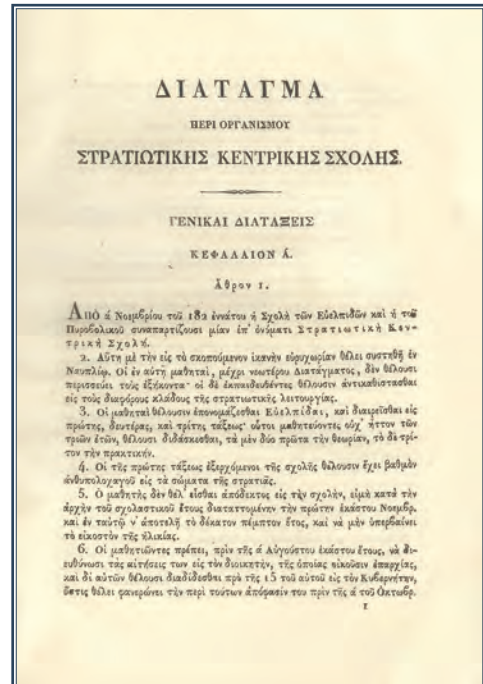
31. Το Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο στο Ναύπλιο

Σκίτσο από: Επ. Στασινόπουλος, *Η ιστορία της Σχολής των Ευελπίδων*, Αθήνα 1954

Βιβλιοθήκη της Βουλής

32. Δήλωση της «επί του Ορφανοτροφείου Επιτροπής» σχετικά με την αποστολή άριστων μαθητών στο Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο του Ναυπλίου, Αίγινα 1.11.1829

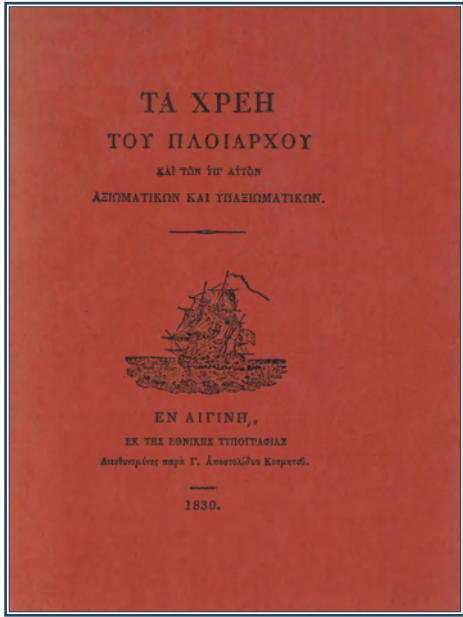
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

30

31

33

33. Τα χρέη του πλοιάρχου και των υπ' αυτόν αξιωματικών και υποξηματικών
 Φωτοανατύπωση της έκδοσης του 1830 (Αίγινα, Εθνικό Τυπογραφείο)
 Βιβλιοθήκη της Βουλής

34

34. Κατάλογος υποψηφίων για την ταξιαρχία της Ανατολικής Σπάρτης, την οποία υπέβαλε με παρατηρήσεις για τον κάθε υποψήφιο ο Ι. Γενοβέλης, Έκτακτος Διοικητής Λακωνίας και Κάτω Μεσσηνίας, Μαραθωνιάς 29.6.1830

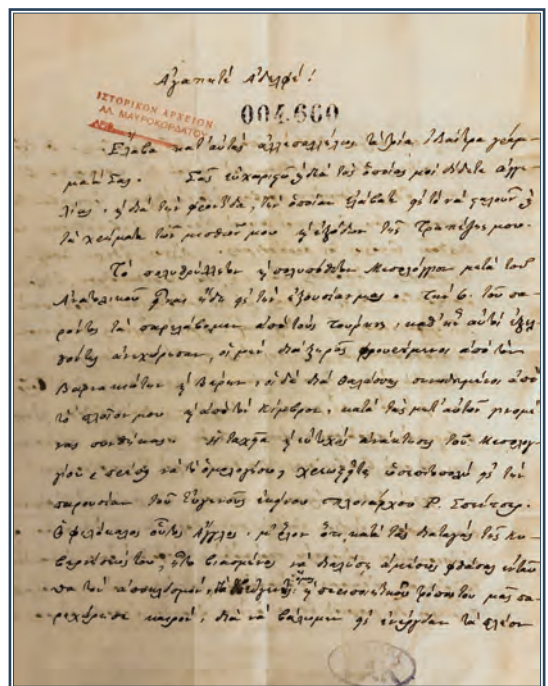
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

35. Ο Ανδρέας Μιαούλης εξηγεί στον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο με ποιο τρόπο το «πολυπόθητον» Μεσολόγγι και το Αιτωλικό περιήλθαν στους Έλληνες ύστερα από συνθηκολόγηση των Τούρκων που αποχώρησαν με ασφάλεια. «απέναντι του Μεσολογγίου, επί του δικρούτου Ελλάς» 8.5.1829

ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

36. Σφραγίδα με ξύλινη λαβή του Ιω. Καποδίστρια
 Βιβλιοθήκη της Βουλής

35

36

Καποδίστριας - Οι τρεις προστάτιδες Δυνάμεις

Σχέσεις με τη Ρωσία

Σε όλο το διάστημα της αρχής του ο Κυβερνήτης αλληλογραφούσε τακτικά με τη Ρωσική Κυβέρνηση, κυρίως τον Νέσσελροντ και έγγραφά του γνωστοποιούνταν στον τσάρο. Τίποτε δεν αποδεικνύει ότι ακολουθούσε πιστά τις συστάσεις των Ρώσων. Φαίνεται ότι πολλές φορές συνέβαινε το αντίθετο. Η Ρωσία θεωρούσε τον Καποδίστρια ως τον καταλληλότερο να κυβερνήσει την Ελλάδα στη φάση της συγκρότησής της σε κράτος και γι' αυτό ήταν γενναιόδωρη στη βοήθειά της. Συνεχής ήταν η διπλωματική υποστήριξή της για την επέκταση των ελληνικών συνόρων, η οικονομική συνδρομή, η συνεργασία των διπλωματικών αντιπροσώπων της στην Ελλάδα με τον Καποδίστρια, η βοήθεια του ρωσικού στόλου υπό τον ναύαρχο Λ. Χέυδεν (L. Heyden). Ο στόλος αυτός βρήκε πρόθυμα τις αναγκαίες διευκολύνσεις στα ελληνικά λιμάνια κατά τη διάρκεια του ρωσοτουρκικού πολέμου. Βασική επιδίωξη του Καποδίστρια παρέμενε πάντοτε η εξασφάλιση της υποστήριξης των τριών Δυνάμεων ή τουλάχιστον των δύο. Μόνο το καλοκαίρι του 1831 αναγκάστηκε, με καταστροφικές συνέπειες, να στηριχθεί, σχεδόν αποκλειστικά, στη ρωσική διπλωματική, οικονομική και ναυτική συνδρομή για να σώσει το κλονιζόμενο καθεστώς του.

Σχέσεις με την Αγγλία

Η Αγγλία ήταν η δύναμη εκείνη που είχε λόγους να μη θέλει τον Κυβερνήτη επικεφαλής των ελληνικών πραγμάτων: φοβόταν ότι εξυπηρετούσε, παρά τις αντίθετες διαβεβαιώσεις του, τα ρωσικά συμφέροντα και ήταν σαφώς εχθρική στην επιθυμία του για την επέκταση των ελληνικών συνόρων. Κατά τον Α. Ουέλλινγκτων, πρωθυπουργό της Αγγλίας στο μεγαλύτερο μέρος της καποδιστριακής περιόδου (Ιανουάριος 1828-Νοέμβριος 1830), ένα ισχυρό ελληνικό κράτος θα ανέτρεπε την ισορροπία δυνάμεων στην Ανατολή, θα ανταγωνιζόταν μελλοντικά τη βρετανική ναυτική δύναμη και αναπόφευκτα θα εξαρτιόταν από τη Ρωσία. Θα δημιουργούσε επί

πλέον προβλήματα στην αγγλική κατοχή των Επτανήσων. Ο Ουέλλινγκτων δεν επιθυμούσε τη ρήξη με την Πύλη που προκάλεσε η ναυμαχία του Ναυαρίνου, ανακάλεσε τον Κόδριγκτων και σκέφθηκε, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του ρωσοτουρκικού πολέμου, να αποσύρει τη χώρα του από τη συνθήκη του Λονδίνου του 1827.

Η Αγγλία έπεισε τους συμμάχους να υπογράψουν το πρωτόκολλο της 4/16 Νοεμβρίου 1828 με το οποίο οι Δυνάμεις έβηταν υπό την προσωρινή τους εγγύηση μόνο την Πελοπόννησο και τις Κυκλάδες. Ο Καποδίστριας αρνήθηκε να το εφαρμόσει, παρά τις επίμονες πιέσεις του διπλωματικού αντιπροσώπου της Αγγλίας στην Ελλάδα Ε. Ντώκινς (Ed. Dawkins), ο οποίος ζήτησε την αναστολή των στρατιωτικών επιχειρήσεων στη Στερεά Ελλάδα και την ανάκληση των στρατευμάτων στην Πελοπόννησο.

Ο Καποδίστριας, με τη σειρά του, δεν έκρυβε την απέχθειά του για τους Άγγλους και φαίνεται ότι με δυσκολία τηρούσε τα διπλωματικά προσχήματα για να μην το δείχνει. Θεωρούσε ταυτόσημη με προδοσία κάθε μορφής ανεπίσημη συνεργασία των Ελλήνων με την Αγγλία, επειδή αποκάλυπτα επιδίωκε τον περιορισμό των ελληνικών συνόρων.

Σχέσεις με τη Γαλλία

Η Γαλλία, που επιχειρούσε να διαδραματίσει και πάλι πρωτεύοντα ρόλο στην Ανατολή, βρήκε στο ελληνικό ζήτημα μια ευκαιρία παρέμβασης. Ανέλαβε την εκστρατεία στην Πελοπόννησο για να εξισορροπήσει τις τυχόν επιτυχίες των Ρώσων. Η παρουσία, εξάλλου, του γαλλικού στρατού θα δημιουργούσε ένα πλέγμα σχέσεων που θα εξυπηρετούσε μακροπρόθεσμα τα γαλλικά συμφέροντα στην περιοχή. Τάχθηκε υπέρ ευρύτερων ελληνικών συνόρων γιατί ήθελε το νέο κράτος ικανό να μείνει ανεξάρτητο από την επιρροή της Ρωσίας και ιδιαίτερα της Αγγλίας: μικρή Ελλάδα, έως τον Ισθμό, θα κινδύνευε να γίνει το όγδοο νησί του Ιονίου, δηλαδή να περιέλθει στην Αγγλία. Η υποστήριξη της Γαλλίας επί Καρόλου Ι΄ συνέβαλε αποφασιστικά, τουλάχιστον ως τα μέσα του 1830, στη διατήρηση του καποδιστριακού καθεστώτος: επέτρεψε στον Κυβερνήτη να μη στηριχθεί αποκλειστικά στη

Ρωσία για να αντικρούσει τις αγγλικές ενέργειες εναντίον του, συντήρησε την άποψη ότι διαθέτει την εμπιστοσύνη των Δυνάμεων, η παρουσία του γαλλικού στρατού έδωσε κύρος στην εξουσία του και η γαλλική χρηματική βοήθεια τον έσωσε πολλές φορές από οικονομικό αδιέξοδο.

Ο Καποδίστριας διαφώνησε με τον φιλέλληνα στρατηγό Κ. Φαβιέρο ως προς τον τρόπο συγκρότησης και κυρίως διεύθυνσης του ελλη-

νικού τακτικού σώματος, το οποίο θα χρηματοδοτούσε η Γαλλία. Τελικά εξασφαλίστηκε η υποστήριξη της Γαλλικής Κυβέρνησης και του στρατάρχη Μαιζών, αρχηγού του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος, και ο Φαβιέρος ανακλήθηκε στη Γαλλία. Ο Ανδρέας Μιαούλης στάλθηκε στο γαλλικό στρατόπεδο για να εκφράσει την ευγνωμοσύνη των Ελλήνων προς τη Γαλλία.

1. «Ηρωική αντίσταση των Ελλήνων πολιορκημένων στο Μεσολόγγι»
Η πολιορκία της πόλης και η τραγική κατάληξή της κινητοποίησε ιδιαίτερα το φιλελληνικό ενδιαφέρον στην Ευρώπη
Επιχρωματισμένη λιθογραφία: N.V. Fonville, π. 1825-1826
Συλλογή Έργων Τέχνης της Βουλής των Ελλήνων
2. «Νεαρός φιλέλληνας με ελληνική ενδυμασία στην Αθήνα»
Ελαιογραφία σε χαρτόνι: Alexandre-Jean Dubois-Drahonet, 1832
Συλλογή Έργων Τέχνης της Βουλής των Ελλήνων
3. «Ο Γκισαούρ»
Λιθογραφία από πρωτότυπο έργο του Th. Géricault: François de Villain, 1823
Βιβλιοθήκη της Βουλής
4. Νεαρή Ελληνίδα, π. 1825-1840
Αγαματίδιο από πορσελάνη γαλλικού εργαστηρίου
Συλλογή Έργων Τέχνης της Βουλής των Ελλήνων

1

3

2

5. Ζεύγος Ελλήνων, π. 1825-1840

Αγαματίδια από πορσελάνη γαλλικού εργαστηρίου
Συλλογή Έργων Τέχνης της Βουλής των Ελλήνων

6. Έντυπη εγκύκλιος του Κυβερνήτη με την οποία γνωστοποιείται η έναρξη του ρωσοτουρκικού πολέμου και τονίζεται ότι ο Ρώσος αυτοκράτορας επιδιώκει ως προς την Ελλάδα την εφαρμογή της συνθήκης του Λονδίνου (6.7.1827) και ότι σύντομα θα χορηγήσει στην Ελληνική Κυβέρνηση οικονομική βοήθεια για τις άμεσες ανάγκες της χώρας, Πόρος 19.5.1828

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

7. Επιστολή του υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας Κ.Ρ. Νέσσελροντ προς τον Ιω. Καποδίστρια με την οποία τον ενημερώνει για την κήρυξη του ρωσοτουρκικού πολέμου με στόχο, μεταξύ των άλλων, την εφαρμογή της συνθήκης του Λονδίνου· δηλώνει επίσης τη σταθερή υποστήριξη της Ρωσίας ως προς το ελληνικό ζήτημα παρά την οπισθοχώρηση της Αγγλίας, Πετρούπολη 18.4.1828

Βιβλιοθήκη της Βουλής

4

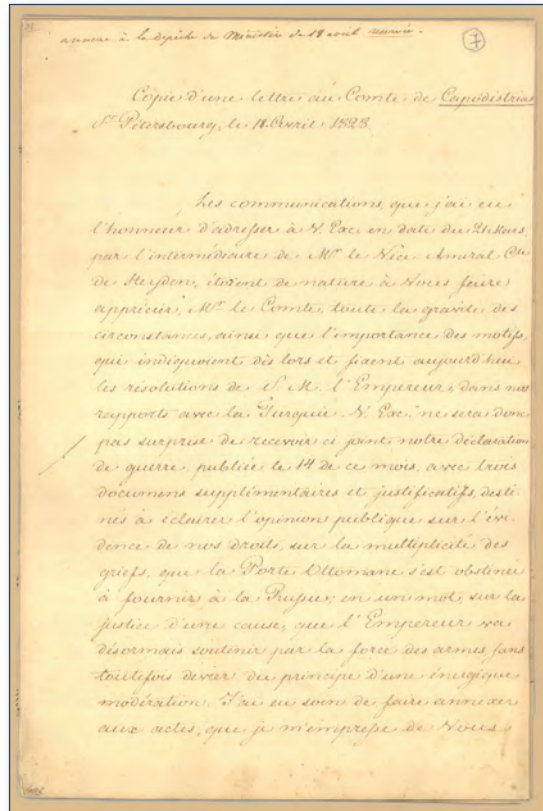
5

6

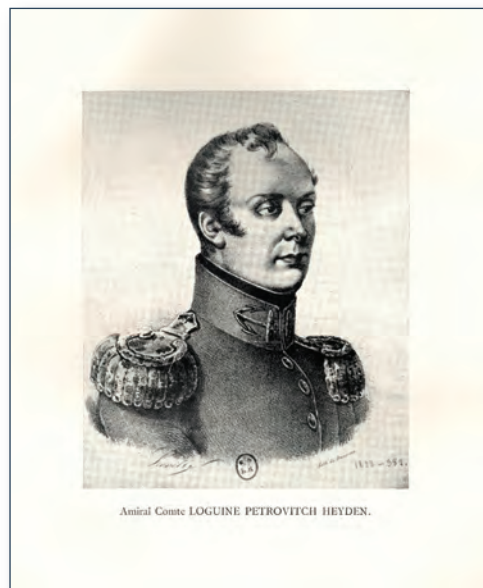
7

8. Ο Ρώσος ναύαρχος Λ. Χέυδεν (1773-1850)
 Λιθογραφία από: Georges Douin, *Navarin* (6 Juillet-20
 Octobre 1827). [Κάιρο] 1927
 Βιβλιοθήκη της Βουλής

9. Ο Ρώσος φιλέλληνας Ν. Ράικο, αντισυνταγματάρχης
 και φρούραρχος Πάτρας, ενημερώνει τον Ιω. Καποδί-
 στρια για τη χωρίς προβλήματα διέλευση στρατευμά-
 των υπό τον Τζαβέλλα από την πόλη, Πάτρα 2.8.1830
 ΓΑΚ-Αρχεία Ν. Κέρκυρας

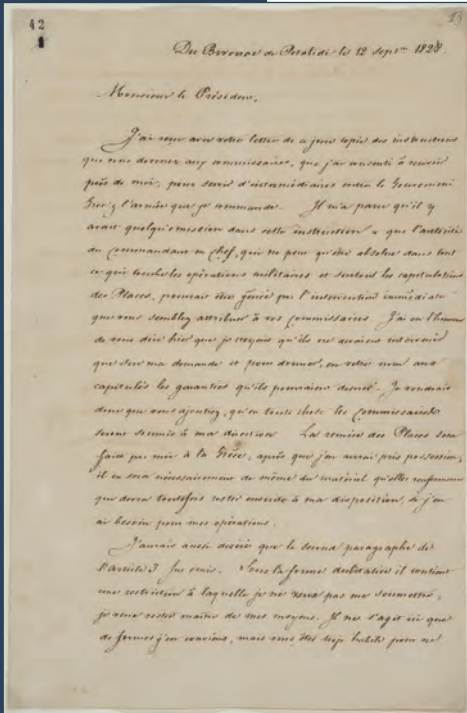
10. Ο Ιω. Καποδίστριας καλεί τον Ρώσο φιλέλληνα Ν. Ράικο
 να καθυστερήσει την αποχώρησή του από την ελλη-
 νική στρατιωτική υπηρεσία μέχρι να διευκρινιστεί ποια
 κατάσταση θα προκύψει στην Ελλάδα μετά την εκλογή
 του Λεοπόλδου, Ναύπλιο 12/24.5.1830
 ΓΑΚ-Αρχεία Ν. Κέρκυρας

11. Ο βασιλιάς της Γαλλίας Κάρολος Ι΄ (1757-1836)
 Λιθογραφία από: A. de Lamartine, *Histoire de la Restau-
 ration ornée de 32 magnifiques portraits*, τ. 8, Παρίσι
 1853
 Βιβλιοθήκη της Βουλής

8

14

13

12. Ο στρατηγός, μετέπειτα στρατάρχης Νικόλαος-Ιωσήφ Μαιζών (1771-1840), αρχηγός του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στην Πελοπόννησο

Λιθογραφία

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

13. «Η απόβασις του Γαλλικού στρατού στον Μοριά»

Λιθογραφία από: Γεώργιος Τσούλιος, *Ιστορικόν Λεύκωμα της Ελληνικής Επανάστασως*, τ. 2, Αθήνα 1970

Βιβλιοθήκη της Βουλής

14. Επιστολή του στρατηγού Μαιζών, αρχηγού του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στην Πελοπόννησο, προς τον Κυβερνήτη Ιω. Καποδίστρια στην οποία τονίζει τον σκοπό της αποστολής του: εκδίωξη του Ιμπραήμ από την Πελοπόννησο που θα διασφαλίσει την ύπαρξη της Ελλάδας, Πεταλίδι 12.9.1828

Ιστορικά Αρχεία Μουσείου Μπενάκη

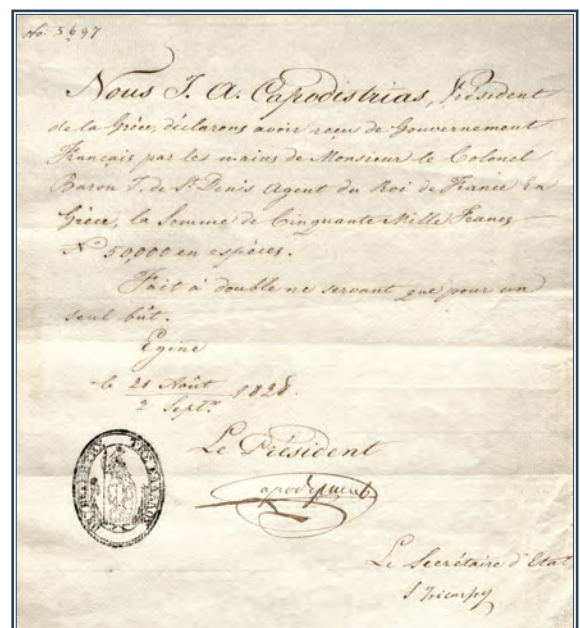
15. Ο Γάλλος ναύαρχος Δεριγνύ (H.G. comte de Rigny, 1782-1835)

Λιθογραφία από: Georges Douin, *Navarin (6 Juillet-20 Octobre 1827)*, [Κάιρο] 1927

Βιβλιοθήκη της Βουλής

16. Ο Σ. Πέρογλους ενημερώνει τον Αλ. Μαυροκορδάτο ότι έφθασαν στην Πελοπόννησο τα βοηθήματα της Γαλλίας προς την Ελλάδα και ότι οι εκεί Γάλλοι μιλούν κατά των Άγγλων, οι οποίοι, αντίθετα με αυτούς, θέλουν την Ελλάδα μικρή, Νεόκαστρο 20.2.1829
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία
17. Βεβαίωση του Ιω. Καποδίστρια ότι έλαβε οικονομική βοήθεια 50.000 φράγκων από τη Γαλλική Κυβέρνηση· συνοπογράφει ο Γενικός Γραμματέας της Επικρατείας Σπυρίδων Τρικούπης, Αίγινα 21.8./2.9.1828
Βιβλιοθήκη της Βουλής
18. Ο Romulus Santelli εκθέτει στον Ιω. Καποδίστρια τα προσόντα του και ζητά να υπηρετήσει στον ελληνικό στρατό· η επιστολή του συνοδεύεται από συστατικό σημείωμα του Γάλλου γενικού προξένου Juchereau de Saint-Denys, Πόρος 18.6.1828
Ιστορικά Αρχεία Μουσείου Μπενάκη
19. Άρθουρ Ουέλλινγκτων (1769-1852), Άγγλος στρατάρχης και πρωθυπουργός (1828-1830)
Λιθογραφία από: W.H. Maxwell, *Life of Field-Marshal His Grace the Duke of Wellington*, Λονδίνο 1839
Βιβλιοθήκη της Βουλής
20. Επιστολή του ναυάρχου Κόδριγκτων (E. Codrington) προς τον ναύαρχο Χέυδεν, όπου εκφράζει τη λύπη του επειδή δεν έχει λάβει, όπως εκείνος, από την Κυβέρνησή του οδηγίες για χρήση βίας κατά των Τούρκων, 9.3.1828
Βιβλιοθήκη της Βουλής

42
61

2

Monsieur

D'après les Conseils de
S. Excellence le Comte Cappo di Borgo ambassadeur
de Naples à Paris, qui m'honore de son intérêt,
je suis arrivé, depuis peu de jours, à Paris, sous
les auspices de Monsieur le Comte de Jucheraud
St Denis agent du Roi de France, près le
Gouvernement de la Grèce, dans l'intention
d'offrir mes services pour la cause de l'indé-
pendance de ce pays.

Né en Corse en 1795 et appartenant
à une famille d'émigré, je quittai cette île en
1811 pour entrer comme Lieutenant au
Service de la Grande Bretagne. J'ai fait en
cette qualité, les Campagnes de 1813 & 1814.

Revenu au service de France, après la
restauration des Bourbons, j'ai servi pendant
plusieurs années, comme adjudant chargé
de l'instruction dans un Régiment d'Infanterie
française. A l'époque de la Campagne
d'Espagne en 1823, je fus nommé à l'emploi
de Lieutenant en premier dans un Bataillon

A Son Excellence le Comte Capo di Borgo président du
Gouvernement de la Grèce

Copy: Instruction 5

Monday, 7th March, 1821.   Dimanche, 7th Mars, 1821.

My dear Count.   Mon cher Comte.

I feel it incumbent on me to say that I auger much benefit from the operations so charily, detailed in the two sheets from Count Nesselrode which you sent me for perusal. - Success and decision will bring the Porte to reason, whilst forbearance and persuasion would only encourage obstinacy. - It will astonish your august Emperor, who always goes responsible as far as possible, to find that I have not yet had a line of that information and those instructions, which are so

J'éproue le besoin de vous dire, que j'augure le plus grand bien des opérations si charitablement détaillées dans les deux feuilles de M. Nesselrode, que vous m'avez bien voulu me donner lecture. - Je permets et la décision, en conséquence à la Porte, autant que la modération et la persévérance se feront qu'encourager son obstination. - Notre Auguste Empereur qui ne met ni promptement à couvert de toute responsabilité, sera étonné d'apprendre que je n'ai pas encore reçu une seule ligne de ces informations et de ces instructions si charitablement exposées, sans le déshonneur que vous est adressé;

fully

H. L. Count Nesselrode

fully explained in his dispatches to you; and that I should thus learn from His Imperial Majesty himself, what duties I should have to perform in the coming summer. He will see by this how much, if not how unnecessary the difficulties of my Emperor are increased. - I conclude, - Captain Fellows, who is waiting for the Duke of Clarence informs me of the decision of our Cabinet, will bring me my orders.

Count Capodistrias seems to be going on so well, that I regret most extremely my not being empowered to offer him pecuniary assistance.

En attendant, j'ai appris de M. d'Artois que vous n'avez pas été surpris de l'importance de ce projet, qui est elle-même, qui me met au fait des devoirs que j'ai promis à remplir. - Je suis persuadé que les difficultés de mon commandement sont augmentées, mais gratuitement. - J'ai bien de vous promis ce que m'a écrit le Duc de Clarence. - J'ai le Capitaine Fellows du Dartmouth, qui attend les décisions de mon Cabinet, m'apportera de nouvelles ordres.

Le Comte Capodistrias paraît aller si bien, que je regrette infiniment de ne pas être autorisé à lui accorder quelque assistance pécuniaire. - Ce serait un

#

Οι πρώτες δυσαρέσκεις

Όσοι δεν συμφωνούσαν ή επλήγησαν από τα κυβερνητικά μέτρα υποστήριζαν ότι ο Καποδίστριας κυβερνούσε αυταρχικά, δεν είχε την υποστήριξη όλων των Δυνάμεων, απομάκρυνε όσους υπηρέτησαν την Ελλάδα και σχημάτισε ένα κόμμα της εμπιστοσύνης του κυρίως από Επτανήσιους. Εκμεταλλεύτηκαν επίσης όλες τις δυσαρέσκεις που προκαλούσαν τα οικονομικά μέτρα της Κυβέρνησης και η σταθερή εφαρμογή των νόμων. Επειδή στο Πανελλήνιο εκφράστηκαν διαφορετικές απόψεις για την ακολουθούμενη πολιτική, ο Καποδίστριας πρόσθεσε νέα μέλη σε αυτό και εξασφάλισε κυβερνητική πλειοψηφία. Παραιτήθηκε για τον λόγο αυτό ο Σπ. Τρικούπης από Γραμματέας της Επικρατείας και στη θέση του διορίστηκε ο Ν. Σπηλιάδης. Το πρωτόκολλο της 10/22 Μαρτίου 1829 που προέβλεπε την εκλογή κληρονομικού πρίγκιπα για την Ελλάδα, έγινε όπλο στον αγώνα της αντιπολίτευσης. Εκπρόσωποί της διέδιδαν ότι η εξουσία του Καποδίστρια σύντομα θα λήξει και μερικοί δεν δίστασαν να συνεργαστούν με αγγλικούς παράγοντες για να υπονομεύσουν τη θέση του.

Οι Μαυρομιχαλαίοι

Περισσότερο απογοητεύτηκαν από τα κυβερνητικά μέτρα οι Μαυρομιχαλαίοι. Επειδή είχαν τηρήσει ευνοϊκή στάση στην εκλογή του Καποδίστρια και είχαν προσφέρει πολλά στον Αγώνα, προσδοκούσαν σημαντική θέση στο νέο καθεστώς. Ο Κυβερνήτης διόρισε μόνο τον Πετρόμπεη στο Πανελλήνιο και παρά τις συνεχείς και επίμονες παραστάσεις του, αρνήθηκε να ικανοποιήσει όλες τις απαιτήσεις του, ενώ συγχρόνως πήρε μέτρα για την αποδυνάμωση της οικογένειάς του στη Μάνη. Οι Μαυρομιχαλαίοι, με πληγωμένο τον εγωισμό τους και την επιρροή τους να κινδυνεύει, μετατράπηκαν γρήγορα από ένθερμοι οπαδοί σε αμείλικτους εχθρούς του Καποδίστρια.

Οι Κουντουριώτες

Οι Κουντουριώτες, η ισχυρότερη οικογένεια στην Ελλάδα, κράτησαν από την αρχή επιφυλα-

κτική στάση απέναντι στον Κυβερνήτη. Δεν είχαν υποστηρίξει την εκλογή του. Η διαφορά Κουντουριωτών-Καποδίστρια ξεπέρασε τον προσωπικό χαρακτήρα, όταν ο τελευταίος αρνήθηκε να αντιμετωπίσει κατά προτεραιότητα τα προβλήματα της Ύδρας και μάλιστα κάλεσε τους προκρίτους της να συνεισφέρουν οι ίδιοι για την περίθαλψη των φτωχών συμπολιτών τους. Συγχρόνως, με τον διορισμό του αδελφού του Βιάρου στο αξίωμα του εκτάκτου επιτρόπου Δυτικών Σποράδων, προσπάθησε να ελέγξει τη δύναμη των ισχυρών οικογενειών. Οι Υδραίοι πρόκριτοι αντέδρασαν ζητώντας επίμονα κυβερνητική ενίσχυση για την επισκευή των πλοίων τους και αποζημίωση για τα έξοδα στον Αγώνα. Με αποφασιστικότητα, επίσης, εξουδετέρωσαν τα διοικητικά μέτρα του Βιάρου και κράτησαν τον έλεγχο του νησιού.

Ο Θεόκλητος Φαρμακίδης

Ο Φαρμακίδης, αποφεύγοντας ή αδυνατώντας να αναλύσει τα πραγματικά αίτια της αγγλικής πολιτικής στην Ανατολική Μεσόγειο, ερμήνευε την απροθυμία της να δεχτεί μεγαλύτερη Ελλάδα ως αποτέλεσμα της δυσπιστίας της για τις προθέσεις του Καποδίστρια. Σε επιστολή του προς τον Κ. Ασώπιο (4/16 Ιαν. 1829) έγραψε μεταξύ των άλλων: «Αν ο Κυβερνήτης δεν συμφέρει εις την Αγγλίαν και την Γαλλίαν, δεν συμφέρει εις την Ελλάδα, και υπάγει οπόθεν ήλθεν. Αλλά διατί να δυστυχίσωμεν οι Έλληνες διά παντός διά πράγμα τόσον ευδιόρθωτον;». Η επιστολή του Φαρμακίδη ανοίχθηκε από αστυνομικά όργανα και ο ίδιος παραπέμφθηκε σε δίκη για τα γραφόμενά του.

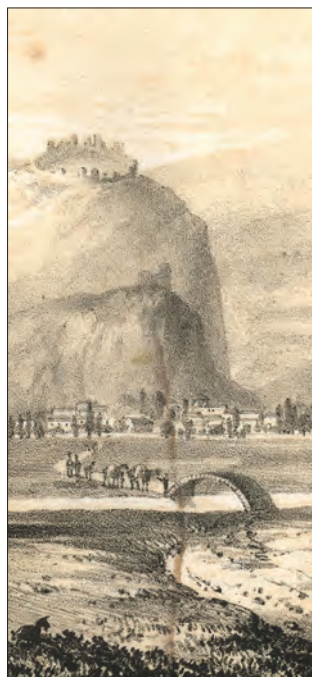
Δ΄ Εθνοσυνέλευση του Άργους - Προσωρινή νίκη του Καποδίστρια

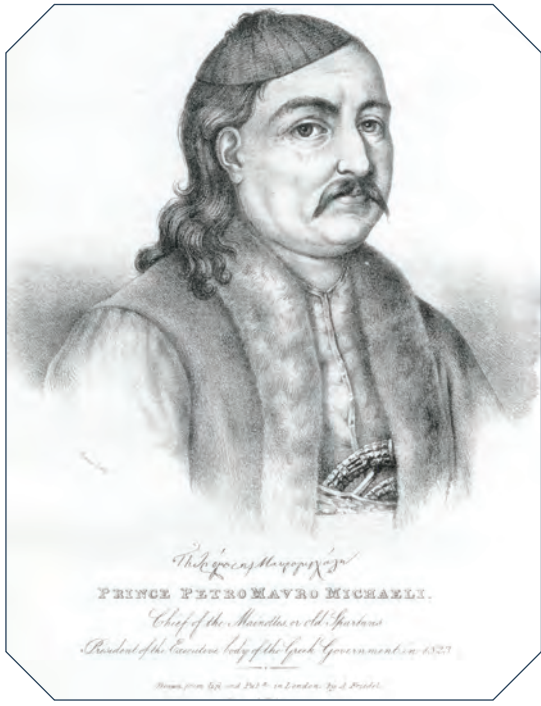
Ο Κυβερνήτης με μια σειρά μέτρων (εποπτεία εκλογών από κυβερνητικά όργανα, δέσμευση των πληρεξουσίων από τους εκλογείς, έλεγχο του Τύπου και αστυνομικά μέτρα), εμπόδισε την αντιπολίτευση να πραγματοποιήσει τους στόχους της. Τελικά απέσπασε, μέσω αφοσιωμένων πληρεξουσίων, ό,τι ήθελε από τη Δ΄ Εθνοσυνέλευση του Άργους (11 Ιουλίου-6 Αυγούστου 1829): επι-

κύρωση της ως τότε πολιτείας του, νομιμοποίηση, παράταση και επέκταση των έκτακτων εξουσιών του. Με το Α΄ ψήφισμα ο Καποδίστριας αυτοπεριορίστηκε με τη ρητή διάταξη ότι οποιαδήποτε συμφωνία Κυβερνήτη-Δυνάμεων δεν εδέσμευε το έθνος αν δεν επικυρωνόταν από τους αντιπροσώπους του. Ήθελε να το χρησιμοποιήσει ως πρόφαση για να αντισταθεί στις μελλοντικές αποφάσεις των Δυνάμεων αν αυτές κρίνονταν επιβλαβείς.

Η αναλυτική παρουσίαση στην Εθνοσυνέλευση των πεπραγμένων του έδειξε το πόσο είχε εργαστεί για να θέσει σε πολλούς τομείς τα θεμέλια ενός οργανωμένου κράτους, για την επικράτηση της τάξης, τη διεκδίκηση ευρύτερων συνόρων, την περίθαλψη ορφανών και αναξιοπαθούντων, την εκπαίδευση των νέων, την ανοικοδόμηση των ερειπωμένων οικισμών κλπ.

Αμέσως μετά αντικατέστησε το Πανελλήνιο με μια πιο εξαρτημένη Γερουσία και προχώρησε σε ουσιαστικές αλλαγές στα μέλη της Κυβέρνησης και της Διοίκησης. Από τη Γερουσία αποκλείστηκαν οι Ανδρέας Ζαΐμης, Αναγνώστης Δεληγιάννης, Κωνσταντίνος Ζωγράφος. Αρνήθηκαν να διοριστούν οι Ανδρέας Μιαούλης, Γεώργιος Κουντουριώτης, Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, Εμμανουήλ Τομπάζης. Ο Σπυρίδων Τρικούπης απολύθηκε από τη Γραμματεία των Εξωτερικών. Ο Καποδίστριας πέτυχε να απομονώσει ακόμη περισσότερο τους αντιπάλους του (προκρίτους της Πελοποννήσου, την «αγγλική» φατρία κ.ά.). Ο κυβερνητικός έλεγχος ολοκληρώθηκε με την απόφασή του να διορίζει και να μισθοδοτεί τους δημογέροντες.

1

2

3

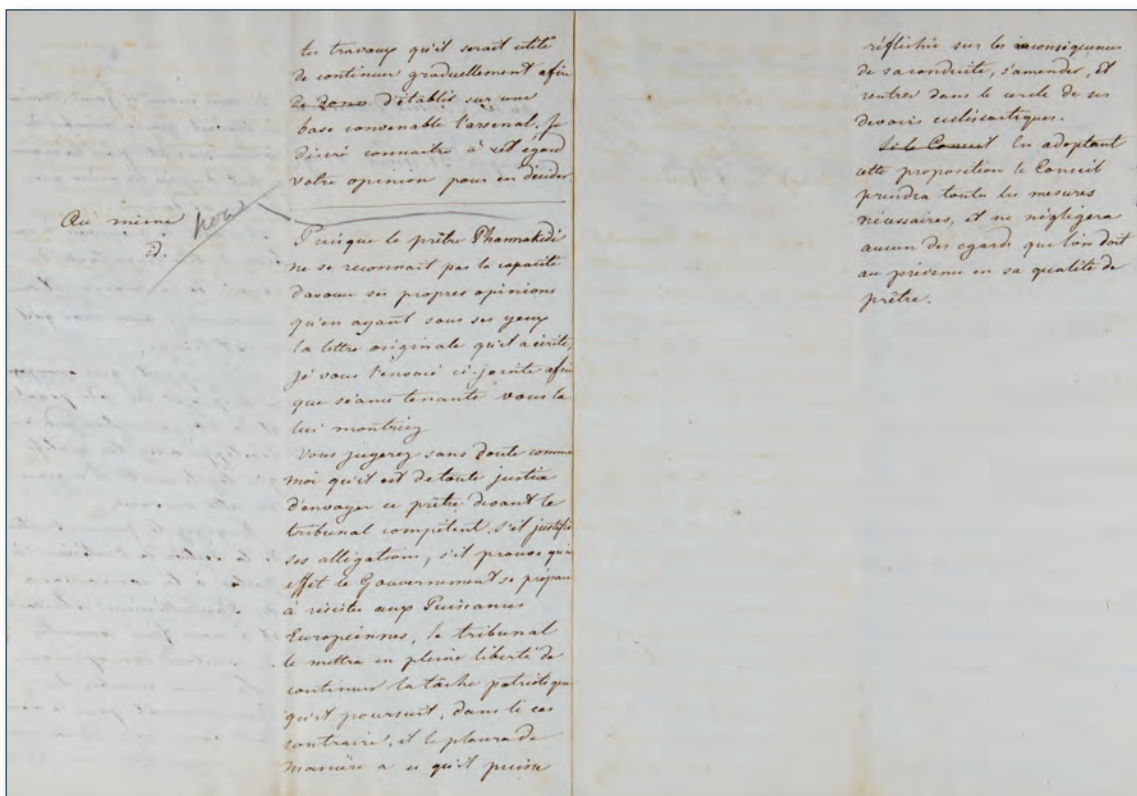

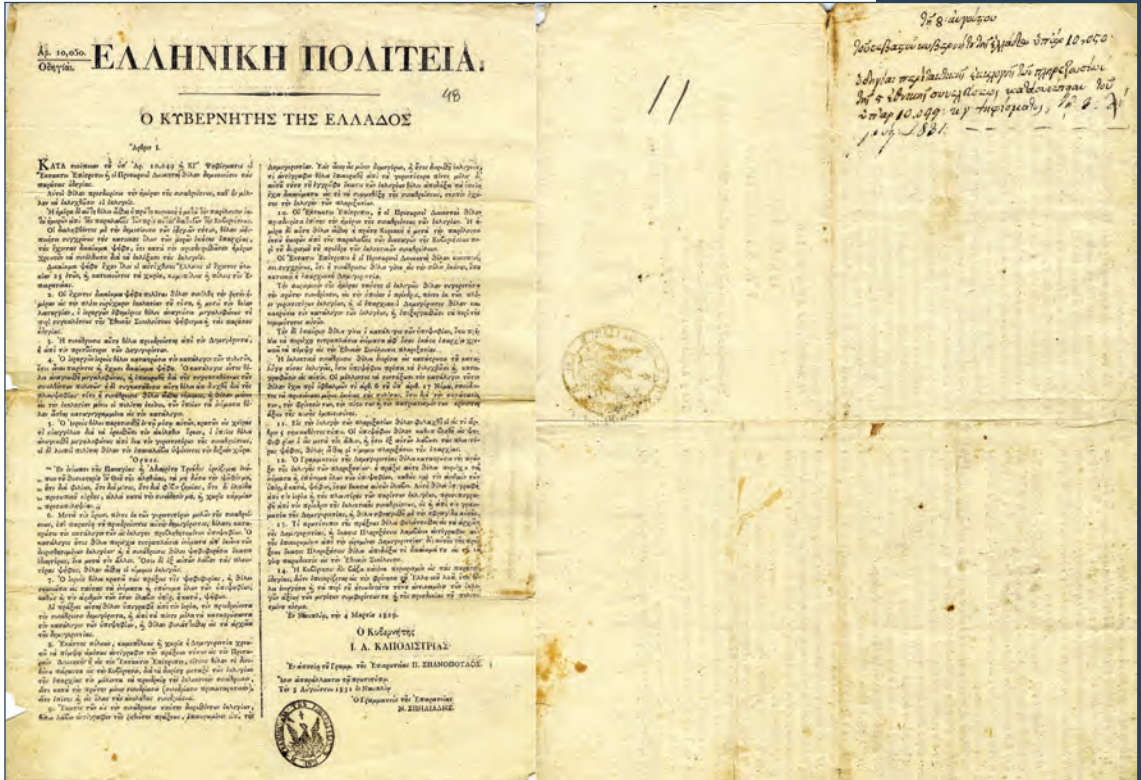
4

1. Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης (1765-1848)
Λιθογραφία από: Δήμητρα Κουκίου-Μητροπούλου, *Adam Friedel: προσωπογραφίες αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης*, Αθήνα 2007
Βιβλιοθήκη της Βουλής
2. Σπυρίδων Τρικούπης (1788-1873)
Λάδι σε μουσαμά αγνώστου, π. 1850
Βιβλιοθήκη της Βουλής
3. Γεώργιος Κουντουριώτης (1782-1858)
Λιθογραφία από: Karl Krazeisen, *Bildnisse ausgezeichneter Griechen und Philhellenen, nebst einigen Ansichten und Tracten*, [Μόναχο] 1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής
4. Θεόκλητος Φαρμακίδης (1784-1860)
Ελαιογραφία σε μουσαμά: Διονύσιος Τσόκος, 1858
Συλλογή Έργων Τέχνης της Βουλής των Ελλήνων
5. Σχέδιο επιστολής του Ιω. Καποδίστρια προς το Υπουργικό Συμβούλιο σχετικά με την παραπομπή του Θ. Φαρμακίδη σε δίκη. Ναύπλιο 31.5.1829
ΓΑΚ-Αρχαία Ν. Κέρκυρας
6. Οδηγίες του Κυβερνήτη ως προς τον τρόπο εκλογής των πληρεξουσίων για τη Δ' Εθνοσυνέλευση, Ναύπλιο 4.3.1829
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

5

6

7

16.148

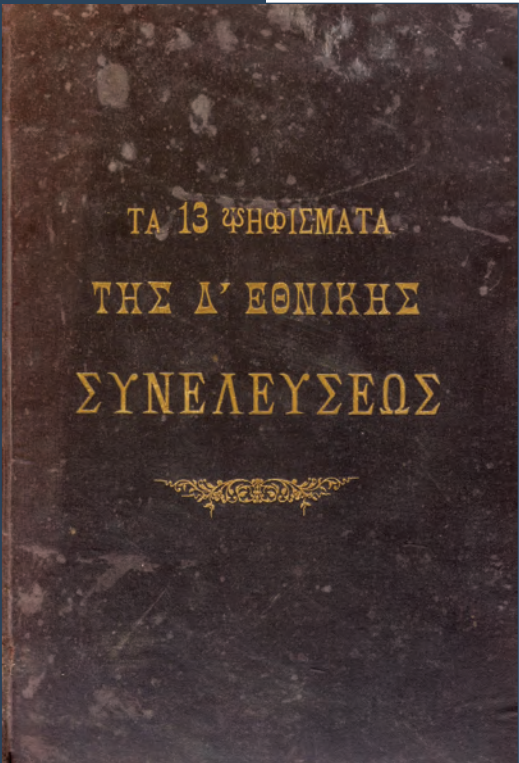
Ἄρ. 47,

Ὁ Κύριος *Δουκῆς Δαΐδης*
 Πληρεξούσιος τῆς *ἐπαρχίας* χις
 ἔχει τὴν ἀδειαν τῆς εἰσόδου εἰς τὴν Δ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν.
 Τῆ 9^η Ἰουλίου 1829. ἐν Ἀργεῖ.
 Ἡ ἐπὶ τῶν Ἀντιπροσωπικῶν Ἐγγράφων
 Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ

α. π. χαρολάμπου
Γ. μαυροῦ
Α. Β. Μανδρινάκης
Μ. Βερνάρδου
Δ. Καρδωνάκη
Γεώργιος Πάριση

8

10

11

7. Άποψη του Άργους

Λιθογραφία από: Francis Hervé, *A residence in Greece and Turkey with notes of the journey through Bulgaria, Servia, Hungary, and the Balkan*, τ. Ι, Λονδίνο 1837

Βιβλιοθήκη της Βουλής

8. Δελτίο εισόδου του Λουκά Ράλλη, πληρεξουσίου των Χίων, στη Δ΄ Εθνοσυνέλευση, Άργος 9.7.1829

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

9. Έκθεση των κυβερνητικών πράξεων του Ιω. Καποδίστρια κατά την έναρξη των εργασιών της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης, Άργος 11.7.1829

Βιβλιοθήκη της Βουλής

10. «Τα 13 Ψηφίσματα της Δ΄ Εθνικής Συνελεύσεως»

Βιβλιοθήκη της Βουλής

11. Φύλλο της γαλλόγλωσσης εφημερίδας *Courrier d'Orient* σχετικά με τη διεξαγωγή της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης στο Άργος, Αίγινα 23.8.1829

Βιβλιοθήκη της Βουλής

12. Υπογραφές πληρεξουσίων στα πρακτικά της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης του Άργους

Χειρόγραφος κώδικας

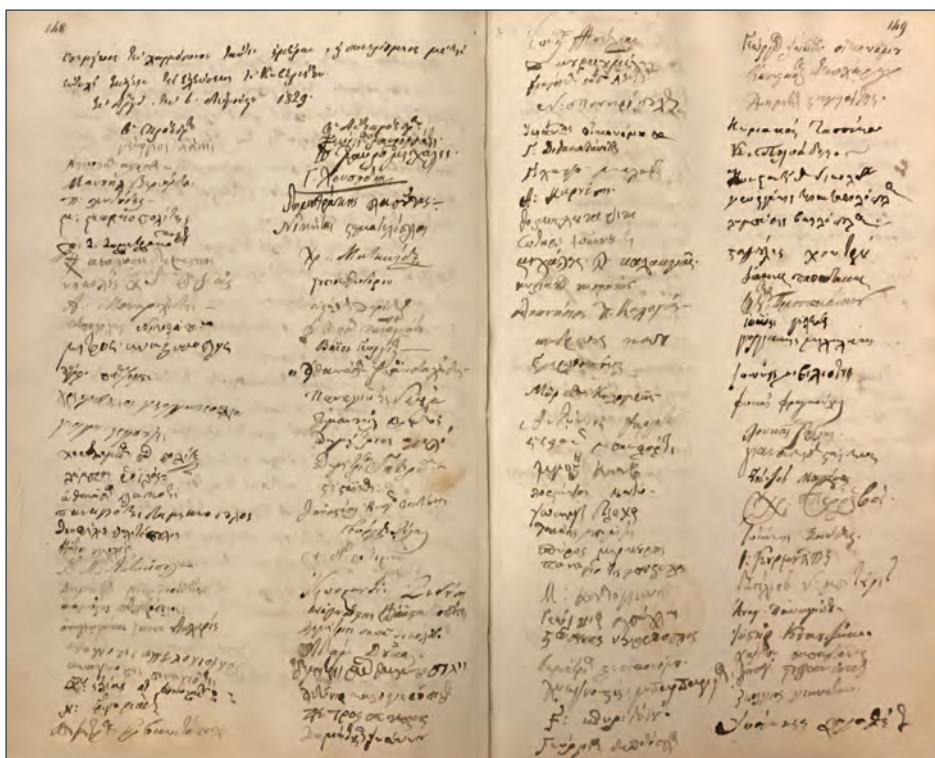
Βιβλιοθήκη της Βουλής

13. Προκήρυξη του Κυβερνήτη «προς τους Έλληνες», μετά τη λήξη των εργασιών της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης, Άργος 6.8.1829

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

14. Προκήρυξη «προς την Δ΄ Εθνική των Ελλήνων Συνέλευσιν», 6.8.1829

Βιβλιοθήκη της Βουλής

Συνθήκη της Αδριανούπολης - Πρωτόκολλο της ανεξαρτησίας - Εκλογή και παραίτηση του πρίγκιπα Λεοπόλδου

Συνθήκη της Αδριανούπολης

Είναι πολύ πιθανό ότι η αποφασιστικότητα του Καποδίστρια να παραμερίσει τους αντιπάλους του ενθαρρυνόταν από την προσδοκία ότι τα ρωσικά όπλα θα επέβαλαν οριστική λύση του ελληνικού ζητήματος. Η προσδοκία δεν επαληθεύτηκε και οι ευνοϊκές για τον Κυβερνήτη ισορροπίες στις σχέσεις των τριών Δυνάμεων γρήγορα άλλαξαν. Η Ρωσία έκρινε ότι η διατήρηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κάτω από τον έλεγχό της ήταν περισσότερο συμφέρουσα από τον διαμελισμό της. Η συνθήκη της Αδριανούπολης (2/14 Σεπτεμβρίου 1829) δεν έθιξε τα εδάφη του σουλτάνου αλλά τον εξανάγκασε στην καταβολή αποζημίωσης και την ικανοποίηση όλων των ρωσικών αιτημάτων. Στην Ελλάδα αναφερόταν το δέκατο άρθρο της συνθήκης: ο σουλτάνος αποδεχόταν τη συνθήκη της 24 Ιουνίου/6 Ιουλίου 1827 και το πρωτόκολλο της 10/22 Μαρτίου 1829. Τόσο ο Κυβερνήτης όσο και πολλοί άλλοι Έλληνες περίμεναν ότι η Ρωσία θα απαιτούσε από την Πύλη τέτοιες παραχωρήσεις που δεν θα άφηναν πλέον καμιά αμφιβολία για την ύπαρξη και το μέλλον της Ελλάδας. Η απλή όμως αναγνώριση από τον σουλτάνο της αυτονομίας της τελευταίας, χωρίς συγκεκριμένες δεσμεύσεις, ήταν βέβαιο ότι θα παρέτεινε επί πολύ ακόμη την αβεβαιότητα για το μέλλον του νέου κράτους.

Η αγγλική απάντηση στις ρωσικές επιτυχίες ως προς το ελληνικό ζήτημα

Η πρωτοβουλία περιήλθε στη συνέχεια στην Αγγλία. Ο Ουέλλινγκτον, ύστερα από παλινδρομήσεις, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η δημιουργία ανεξάρτητης Ελλάδας θα εξυπηρετούσε καλύτερα τα αγγλικά συμφέροντα, γιατί θα αποδέσμευε την ελληνική υπόθεση από τη συνθήκη της Αδριανούπολης και θα περιόριζε τη ρωσική επιρροή στο νέο κράτος. Αν και δεχόταν ανεξάρτητη Ελλάδα, η Βρετανική Κυβέρνηση επέμενε στον περιορισμό των συνόρων της, ιδιαίτερα στη Δυτική Στερέα, για να μη βρίσκεται κοντά στα

Επτάνησα. Άλλη βασική επιδίωξη του Ουέλλινγκτον ήταν η απομάκρυνση, με τις νέες ρυθμίσεις, του Καποδίστρια από την Ελλάδα. Χρησιμοποιήθηκε μάλιστα η αστήρικτη κατηγορία ότι ο Καποδίστριας και το περιβάλλον του προετοίμαζαν επανάσταση στα Επτάνησα. Η Ρωσία δεν πείστηκε ότι ο Καποδίστριας ήταν «επικίνδυνος επαναστάτης», συμφώνησε όμως ότι ήταν αδύνατο να τεθεί επικεφαλής της μελλοντικής Κυβέρνησης της Ελλάδας. Η Γαλλία τόνισε ότι η εκλογή ηγεμόνα ήταν ανάγκη να γίνει με τη βοήθεια και όχι εναντίον του Καποδίστρια.

Η Ελλάδα ανακηρύσσεται ανεξάρτητο κράτος - Εκλογή και παραίτηση του Λεοπόλδου

Στις 27 Μαρτίου/8 Απριλίου του 1830 οι αντιπρόσωποι γνωστοποίησαν επίσημα στην Ελληνική Κυβέρνηση το πρωτόκολλο της 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830 με το οποίο οι Δυνάμεις καθιέρωναν την πλήρη ανεξαρτησία της Ελλάδας, αλλά με σύνορα τη γραμμή Σπερχειού-Αχελώου, χωρίς την Κρήτη και τη Σάμο, και απαίτησαν την εκκένωση από τα ελληνικά στρατεύματα και τις αρχές των περιοχών που δεν περιλαμβάνονταν στο νέο κράτος. Συγχρόνως, ανακοίνωσαν ότι οι Δυνάμεις, με άλλες πράξεις της Διάσκεψης του Λονδίνου, εξέλεξαν τον πρίγκιπα Λεοπόλδο του Saxe-Coburg επικεφαλής της μοναρχικής κυβέρνησης της Ελλάδας και αποφάσισαν να εγγυηθούν δάνειο για τη συντήρηση του στρατού που τυχόν θα έφερνε μαζί του ο ηγεμόνας. Ο Καποδίστριας έκρινε σκόπιμο να μη συγκαλέσει εθνοσυνέλευση για να επικυρώσει, σύμφωνα με το Α΄ ψήφισμα της Συνέλευσης του Άργους, τις αποφάσεις των Δυνάμεων, αλλά ο ίδιος, με τη σύμφωνη γνώμη της Γερουσίας, δήλωσε ότι τα εδάφη που περιείχονταν στην Τουρκία θα εκκενωνόταν μόλις οι Τούρκοι εγκατέλειπαν την Αττική και την Εύβοια. Παράλληλα, επιφυλάχθηκε να ζητήσει από τον Λεοπόλδο να προβεί σε διαβήματα υπέρ της Ελλάδας.

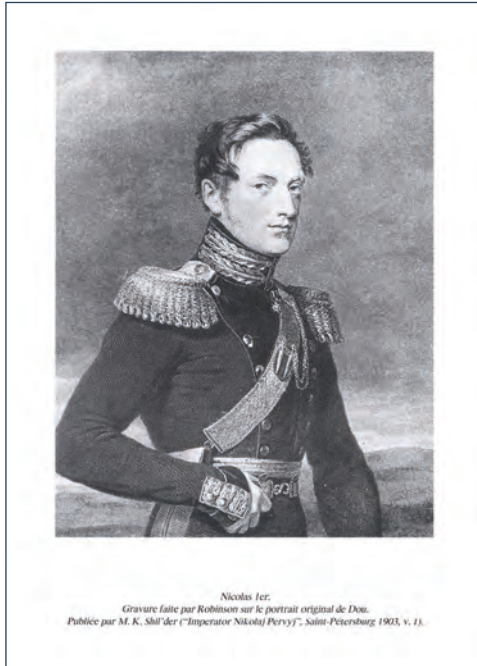
Η αλληλογραφία του Καποδίστρια με τον Λεοπόλδο σχετικά με τις παραπάνω αποφάσεις των Δυνάμεων χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, γιατί σ' αυτή βασίστηκαν οι αντίπαλοί του για να τον κατηγορήσουν ότι απέβλεπε στον εξαναγκασμό του ηγεμόνα σε παραίτηση. Φαίνεται ότι

ο Καποδίστριας προσπάθησε να χρησιμοποιήσει τον Λεοπόλδο ως μέσο πίεσης των Δυνάμεων για τη βελτίωση των όρων του πρωτοκόλλου, ιδιαίτερα στο ζήτημα των συνόρων και του δανείου που θα εχορηγείτο στον ηγεμόνα. Ωστόσο, τόσο ο ίδιος όσο και ο Λεοπόλδος έκαναν το λάθος να υπερεκτιμήσουν τη δυνατότητά τους να αναγκάσουν τις Δυνάμεις, και ιδιαίτερα τη Βρετανική Κυβέρνηση, σε υποχωρήσεις.

Η σφοδρή επιθυμία των αντιπολιτευομένων

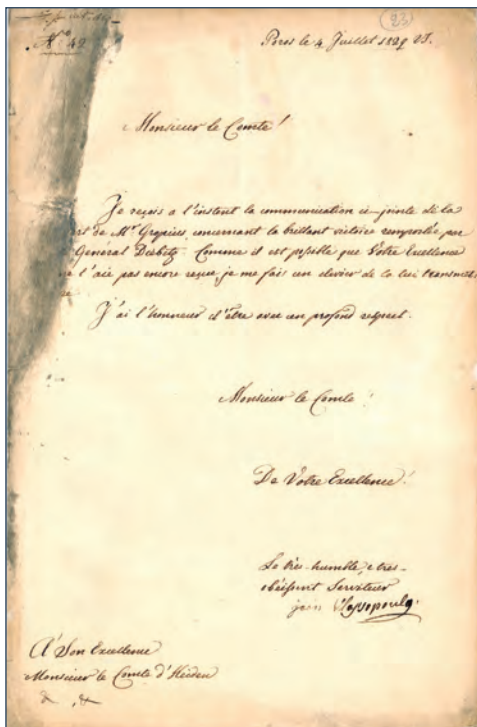
για αλλαγή, τους οδήγησε να δεχθούν αδιαμαρτύρητα τους υπόλοιπους όρους των πρωτοκόλλων. Συνέταξαν, παρά την προειδοποίηση του Καποδίστρια ότι θα θεωρηθούν παράνομες, χωριστές αναφορές προς τον ηγεμόνα. Όσοι τις υπέγραψαν βρέθηκαν εκτεθειμένοι μετά την παραίτηση του Λεοπόλδου και έσπευσαν να κατηγορήσουν τον Καποδίστρια ότι θυσίασε στην προσωπική του φιλοδοξία τα συμφέροντα του έθνους.

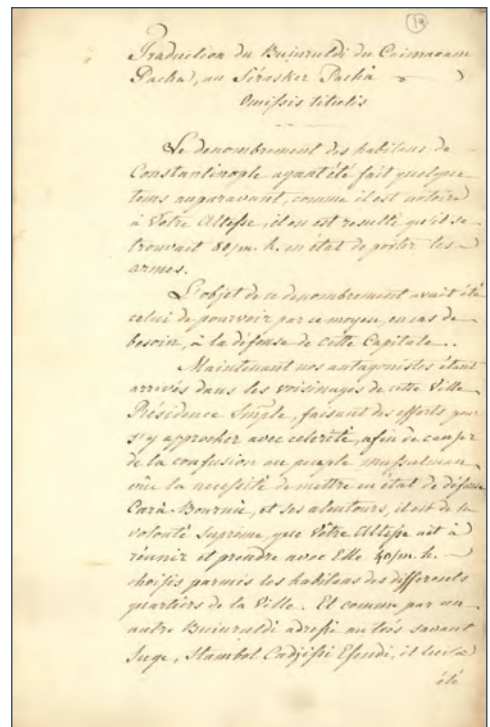

1

1. Ο τσάρος Νικόλαος Α΄ (1796-1855)
Λιθογραφία: J.H. Robinson, βασισμένη σε ζωγραφικό πορτραίτο του George Dawe, από: Gr. Arsh & C. Svolouroulos (επιμ.), *Alexandre Ypsilanti: correspondance inédite 1816-1828*, Θεσσαλονίκη 1999
Βιβλιοθήκη της Βουλής
2. Ο Ιω. Βλασσόπουλος αποστέλλει στον ναύαρχο Χέυδεν πληροφορίες για μεγάλη νίκη των ρωσικών στρατευμάτων υπό τον στρατηγό Diebitz κατά των Τούρκων, Πόρος 4.7.1829
Βιβλιοθήκη της Βουλής
3. Μετάφραση από τα τουρκικά εγγράφου του Καϊμακάμ πασά, που κατασχέθηκε από τον ρωσικό στρατό, με το οποίο ενημερώνει τον Σερασκέρη πασά για τα μέτρα που λαμβάνονται στην Κωνσταντινούπολη (καταμέτρηση ανδρών που μπορούν να φέρουν όπλα κλπ.) ώστε να αντιμετωπιστεί η απειλή των Ρώσων, 29. 7.1829
Βιβλιοθήκη της Βουλής
4. Η υπογραφή της συνθήκης της Αδριανούπολης (2/14.9.1829)
Λιθογραφία από: S. Sayger & A. Desarnod, *Album d'un voyage en Turquie fait par ordre de sa majesté l'Empereur Nicolas 1er en 1829 et 1830*, Παρίσι 1834
Βιβλιοθήκη Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαριδών

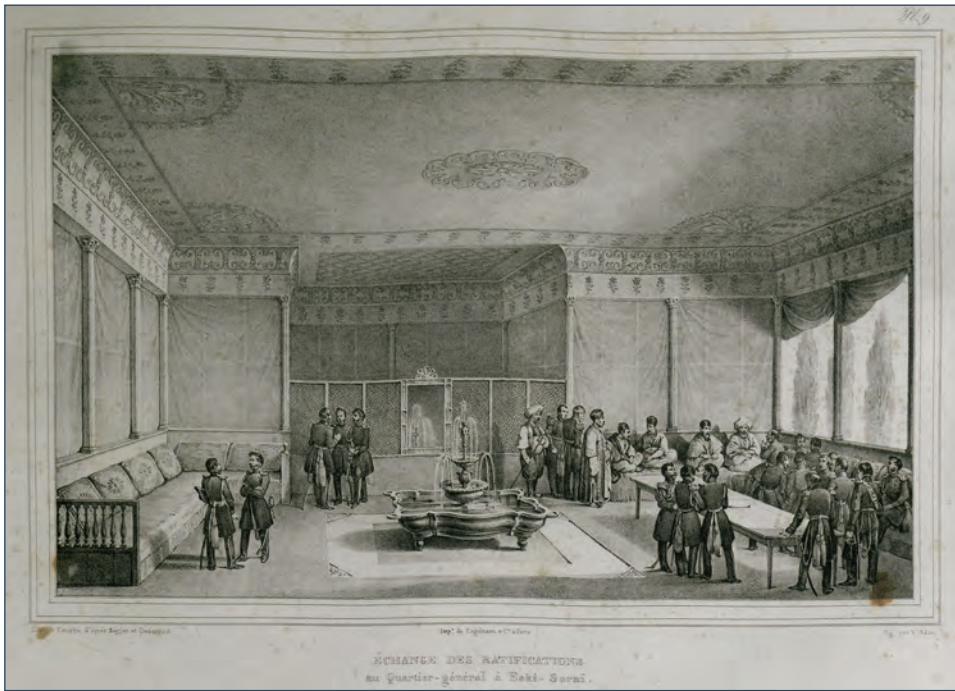

2

3

4

5

8

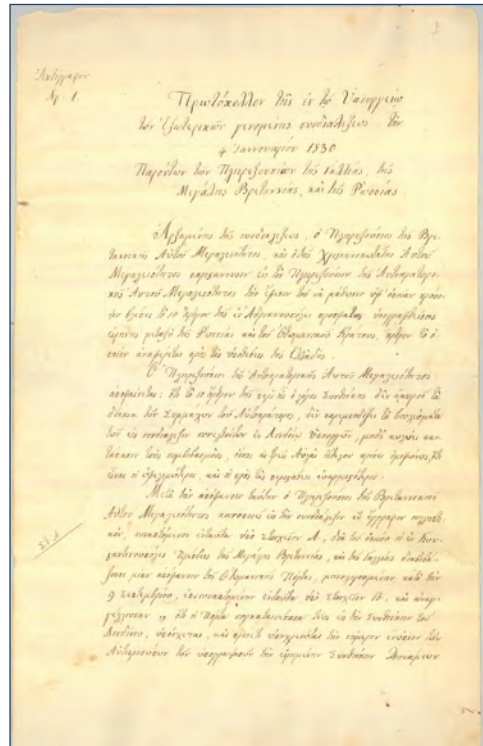

9

5. Δοξολογία για την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης στην πεδιάδα της Αδριανούπολης
 Λιθογραφία από: S. Sayger & A. Desarnod, *Album d'un voyage en Turquie fait par ordre de sa majesté l'Empereur Nicolas 1er en 1829 et 1830*, Παρίσι 1834
 Βιβλιοθήκη Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαριδίδη

6. Το κείμενο της συνθήκης της Αδριανούπολης στα γαλικά και τα ρωσικά (2/14.9.1829)
 Βιβλιοθήκη της Βουλής

7. Ο αντιπρόεδρος της Ρωσίας στην Ελλάδα κόμης Πάνιν γνωστοποιεί στον Κυβερνήτη ότι ο ρωσικός στρατός, με λύτρα που ενέκρινε ο αυτοκράτορας, απελευθέρωσε στην Αδριανούπολη «μέγαν αριθμόν αιχμαλώτων Χίων». Ναύπλιο 2.11.1829
 Βιβλιοθήκη της Βουλής

10

12

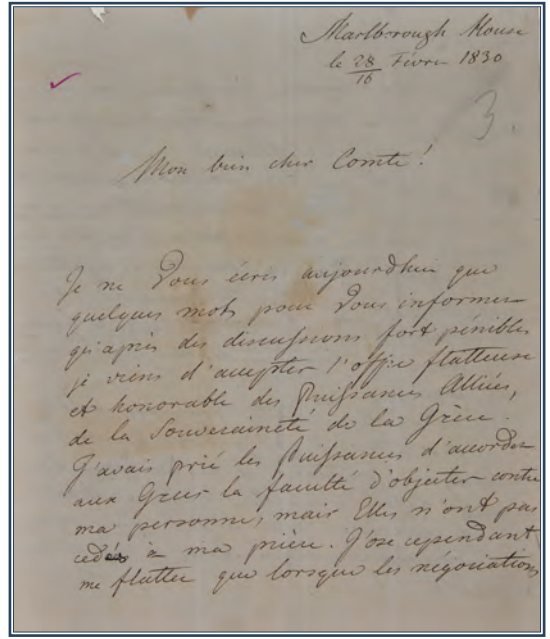
Le comte Jean Capodistria

8. Γαλλικά πιάτα με παραστάσεις του Αγώνα, που κυκλοφόρησαν για την ενίσχυση της Ελληνικής Επανάστασης
Βιβλιοθήκη της Βουλής
9. Ένδεκα φύλλα τράπουλας, η οποία κυκλοφόρησε στην Ουγγαρία από φιλελληνικούς κύκλους το 1829· απεικονίζουν ήρωες της Ελληνικής Επανάστασης
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
10. Πρωτόκολλο της Διάσκεψης του Λονδίνου με θέμα τη δημιουργία ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, Λονδίνο 4.1.1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής
11. Το Πρωτόκολλο της Διάσκεψης του Λονδίνου με το οποίο δημιουργήθηκε ανεξάρτητο ελληνικό κράτος, 22.1./3.2.1830
Δημοσιευμένο στο: *Papers relative to the Affairs of Greece: 1826-1830*, Λονδίνο 1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής
12. Χάρτης όπου διακρίνονται τα σύνορα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους
Από: Ludwig Ross, *Reisen des Königs Otto und der Königin Amalia in Griechenland*, τ. 1, Halle 1848
Βιβλιοθήκη της Βουλής
13. Ιωάννης Καποδίστριας (1776-1831)
Λιθογραφία από: Gaston Isambert, *L'Indépendance grecque et l'Europe*, Παρίσι 1900
Βιβλιοθήκη της Βουλής
14. Χάρτης του νεοσύστατου ελληνικού κράτους· με κόκκινο χρώμα σημειώνονται τα αρχικά όρια που προέβλεπε το πρωτόκολλο του 1830
Από: Gaston Isambert, *L'Indépendance grecque et l'Europe*, Παρίσι 1900
Βιβλιοθήκη της Βουλής

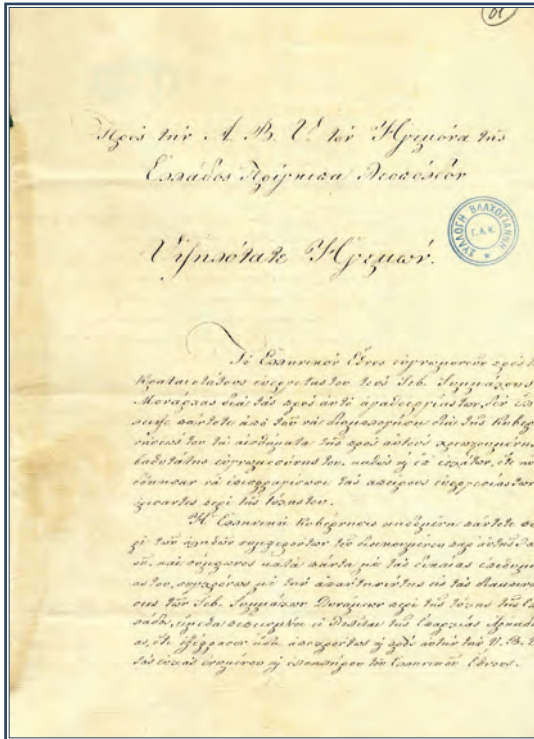

15

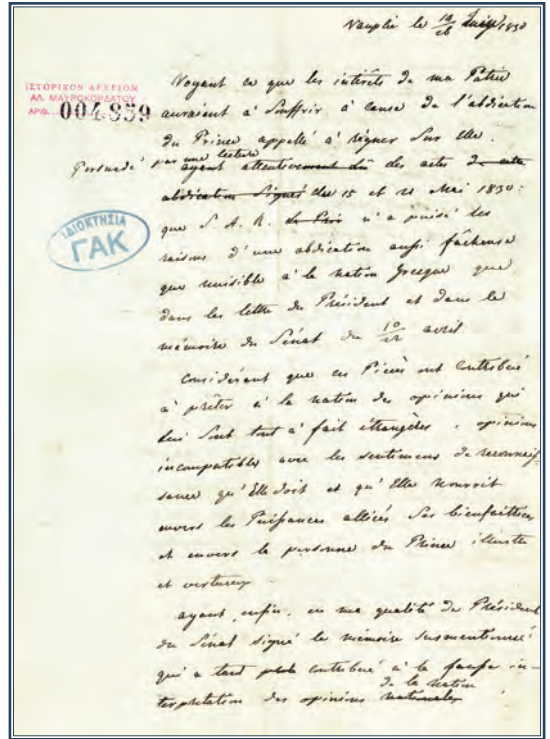

16

17

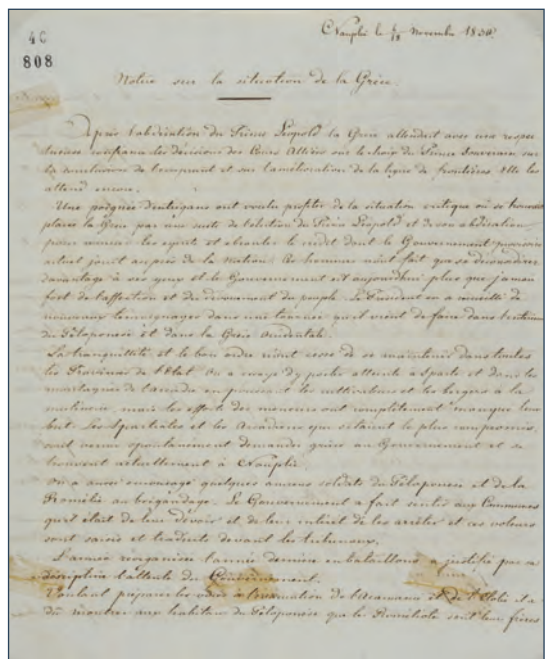
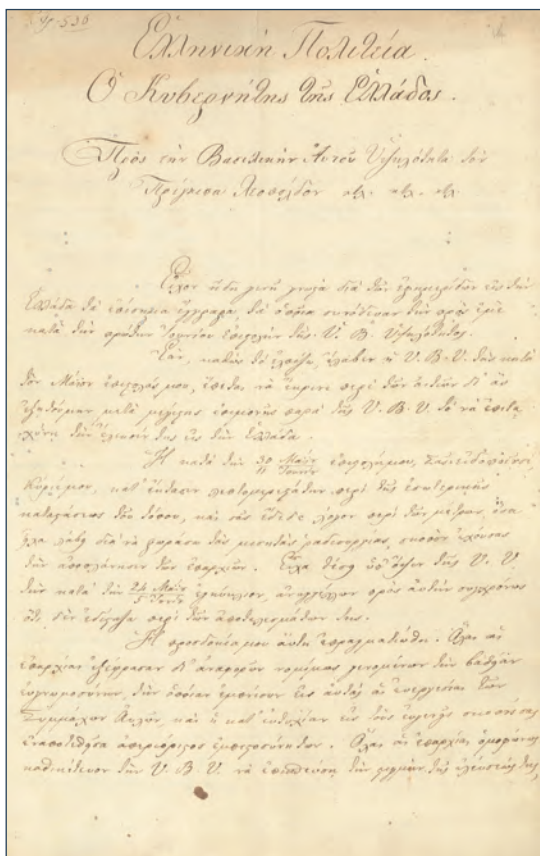

18

15. Ο πρίγκιπας Λεοπόλδος του Saxe-Coburg (1790-1865), εκλεγείς και παρατηθείς Ηγεμόνας της Ελλάδας, μετέπειτα πρώτος βασιλιάς του Βελγίου
 Λιθογραφία: Alois Senefelder & C. Hübner, βασισμένη σε ζωγραφικό πορτραίτο του Franz Krüger, x.x.
 Βιβλιοθήκη της Βουλής

- 16. Επιστολή του πρίγκιπα Λεοπόλδου προς τον Ιω. Καποδίστρια με την οποία του ανακοινώνει ότι δέχθηκε τον ελληνικό θρόνο και ελπίζει στη συνεργασία τους, Marlborough House 16/28.2.1830
ΓΑΚ-Αρχαία Ν. Κέρκυρας
- 17. Επιστολή κατοίκων της επαρχίας Αρκαδίας προς τον πρίγκιπα Λεοπόλδο με την οποία εκφράζουν τη χαρά τους για την εκλογή του και την αφοσίωση στο πρόσωπό του, Αρκαδία 8.6.1830
ΓΑΚ-Κεντρική Υψηρασία
- 18. Σχέδιο, στα γαλλικά, δήλωσης του Γ. Σισίνη στην οποία εξηγεί πώς παραπλανήθηκε η Γερουσία και υπέγραψε το υπόμνημά της προς τον Λεοπόλδο εξυπηρετώντας τους στόχους του Κυβερνήτη, Ναύπλιο 14/26.6.1830
ΓΑΚ-Κεντρική Υψηρασία
- 19. Ο Ιω. Καποδίστριας εκφράζει στον πρίγκιπα Λεοπόλδο τη λύπη του για την παραίτησή του από τον ελληνικό θρόνο· επιχειρεί να δικαιολογήσει όσα ήταν υποχρεωμένος να του γράψει για τα προβλήματα που θα αντιμετώπιζε από την εφαρμογή των αποφάσεων των Δυνάμεων ως προς τα όρια και άλλα ζητήματα του νέου κράτους, Ναύπλιο Ιούλιος 1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής
- 20. «Notice sur la situation de la Grèce». Σημείωμα που αποστέλλει ο Ιω. Καποδίστριας, με έγγραφο του της ίδιας ημερομηνίας, στον πρίγκιπα Μιχαήλ Σούτσο, αντιπρόσωπο της Ελλάδας στο Παρίσι, για να μπορεί να υπερασπιστεί με επιχειρήματα στη Γαλλία τις θέσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης από τις κατηγορίες των αντιπάλων της, Ναύπλιο 6/18.11.1830
Ιστορικά Αρχαία Μουσείου Μπενάκη

20

Η Ιουλιανή Επανάσταση αποδεδμεύει τον καταπιεσμένο ευρωπαϊκό φιλελευθερισμό - Ο Αδαμάντιος Κοραής κατακρίνει την πολιτική του Καποδίστρια

Ιουλιανή Επανάσταση

Η ανατροπή του Καρόλου Ι΄, ύστερα από την επανάσταση του λαού του Παρισιού στα τέλη Ιουλίου 1830, φάνηκε ότι θα οδηγούσε σε αναθεώρηση της γαλλικής πολιτικής απέναντι στην Ελλάδα. Οι παράγοντες, ωστόσο, του γαλλικού υπουργείου των Εξωτερικών, παρά τις εισηγήσεις του Φαβιέρου για ανατροπή του Καποδίστρια, έκριναν ότι, ως την εκλογή ηγεμόνα στο θρόνο της Ελλάδας, η παραμονή του Κυβερνήτη επικεφαλής της Ελληνικής Κυβέρνησης ήταν αναγκαία και σύμφωνη με τους στόχους της Γαλλίας για την ενίσχυση του ρόλου της στην Ανατολή. Και γι' αυτό διέταξαν την παραμονή της γαλλικής ναυτικής μοίρας στο Αιγαίο και του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στην Πελοπόννησο.

Ωστόσο, τις απόψεις αυτές των διπλωματών και ιθυνόντων του νέου καθεστώτος δεν ενστερνίζονταν πλέον πολλοί από τους Γάλλους που με τον έναν ή τον άλλον τρόπο βρίσκονταν σ' επαφή με τους Έλληνες. Ο φιλελευθερισμός που αποδεδμεύτηκε με τα γεγονότα του Ιουλίου, τα επαναστατικά κινήματα που ακολούθησαν σε ευρωπαϊκές χώρες κατά των απολυταρχικών κυβερνήσεων και ιδιαίτερα η επέμβαση των Ρώσων για την κατάπνιξη της επανάστασης των Πολωνών, δημιούργησαν στους Γάλλους έντονο αντιδεσποτικό πνεύμα. Μέσα σ' αυτό το ιδεολογικό και ψυχολογικό κλίμα ήταν σχετικά εύκολο να ριζώσουν οι κατηγορίες, ακόμα και αβάσιμες ή εξογκωμένες, της αντιπολίτευσης κατά του Καποδίστρια. Αυτό φάνηκε καθαρά στη συμπεριφορά των Γάλλων στρατιωτικών που βρίσκονταν στην Ελλάδα. Ός τότε, εκτός από λίγες περιπτώσεις, είχαν δείξει κατανόηση στα προβλήματα που συναντούσε ο Κυβερνήτης στην οργάνωση της ελληνικής πολιτείας. Τώρα άρχισαν να βλέπουν με συμπάθεια τους αντιπολιτευομένους που διακήρυσσαν ότι αγωνίζονταν για τις πολιτικές ελευθερίες των Ελλήνων. Η αλλαγή στη στάση των Γάλλων εκδηλώθηκε σταδιακά και κορυφώθηκε μέσα στο 1831.

Ο Αδαμάντιος Κοραής κατά του καποδιστριακού καθεστώτος

Η απόφαση του Κοραή να στραφεί, μετά την Ιουλιανή Επανάσταση, κατά του καποδιστριακού καθεστώτος ενίσχυσε το κύρος του αντικυβερνητικού αγώνα και τον πλούτισε με νέα επιχειρήματα. Παράλληλα, έφερε, λόγω της μεγάλης επιρροής που ο ίδιος ασκούσε, νέους οπαδούς στην αντιπολίτευση, κυρίως από τους Έλληνες της διασποράς. Τον Οκτώβριο του 1830, με το ψευδώνυμο Πανταζίδης, τύπωσε τον πρώτο *Διάλογο δύο Γραικών*. Με αυτόν καλούσε τους Έλληνες να ζητήσουν την προστασία των Γάλλων, για να εξασφαλίσουν, με τη βοήθειά τους, την κατοχύρωση αβασιλευτής συνταγματικής πολιτείας. Με τον δεύτερο *Διάλογο δύο Γραικών*, που η εκτύπωσή του ολοκληρώθηκε ενώ είχε φθάσει στο Παρίσι η είδηση της δολοφονίας του Καποδίστρια, ο Κοραής υιοθετούσε, χωρίς επιφυλάξεις, όλες τις κατηγορίες των αντικαποδιστριακών. Οπωσδήποτε η πληροφόρηση του Κοραή για τα ελληνικά πράγματα ήταν μονομερής. Ωστόσο, κι αν ακόμη είχε τη δυνατότητα σφαιρικότερης ενημέρωσης, η σύγκρουση με τον Καποδίστρια δύσκολα θα είχε αποφευχθεί. Οι ιδεολογίες τους αποδείχθηκαν διαμετρικά αντίθετες.

Πώς απαντούσε ο Καποδίστριας στις κατηγορίες εναντίον του

Σε ειδικό υπόμνημα που ο Καποδίστριας έστειλε, ύστερα από σύσταση του Εϋνάρδου, τον Νοέμβριο του 1830 στον αντιπρόσωπό του Μ. Σούτσο για να έχει επιχειρήματα στις επαφές του με Γάλλους αξιωματούχους στο Παρίσι, τόνιζε ότι μόνο με την ανύψωση των ακτημόνων σε ιδιοκτήτες θα μπορούσε να επιτευχθεί η συνταγματική οργάνωση της χώρας. Αν δινόταν αμέσως σύνταγμα, η τύχη του νέου κράτους θα αφηνόταν στην πλεονεξία των προκρίτων και των «ραδιούργων», Ελλήνων και ξένων. Και σε επιστολή του προς τον Bory de Saint-Vincent, αρχηγό της γαλλικής επιστημονικής αποστολής στον Μοριά, τον Σεπτέμβριο του 1830, είχε επισημάνει ότι πριν δοθεί σύνταγμα στους Έλληνες, έπρεπε να προηγηθεί η μόρφωση του λαού και το μοίρασμα των εθνικών κτημάτων. Διαφορετικά, θα επικρατούσε πάντοτε το δίκαιο του

ισχυρότερου σπηριζόμενο «εις την αμαθίαν και αποκτήνωσιν του πλήθους».

Η αντιπολίτευση περνά σε επαναστατική δράση - Σταδιακή μετατόπιση του κέντρου του αντικυβερνητικού αγώνα

Στα τέλη του 1830 στους κόλπους της αντιπολίτευσης άρχισε να ωριμάζει η απόφαση να δράσουν δυναμικά για να εξαναγκάσουν τον Καποδίστρια να κυβερνήσει σύμφωνα με το σύνταγμα της Τροιζήνας ή να παραιτηθεί. Η απόφαση του Αλ. Μαυροκορδάτου να συμμετάσχει ενεργά σ' αυτήν συνδέεται με τη σταδιακή μετατόπιση του κέντρου του αντικυβερνητικού αγώνα από τους προκρίτους της Πελοποννήσου (Δεληγιανναίοι, Μαυρομιχαλαίοι κ.ά.) σε άλλη κοινωνική βάση: τους προκρίτους της Ύδρας, τα αστικά στοιχεία της

χώρας και τους διανοουμένους. Ο Μαυροκορδάτος ισχυριζόταν ότι η Ρωσία αύξανε συνεχώς την επιρροή της στην Ελλάδα χρησιμοποιώντας ως όργανο τον Καποδίστρια και ότι γι' αυτό τον υποστήριζε με κάθε τρόπο και προσπαθούσε να μαινώσει την εκλογή ηγεμόνα, ώστε αυτός να μείνει στην εξουσία ισοβίως.

Αφού μια γενική αντιαυταρχική εξέγερση στην Ελλάδα, όπως αυτές που συνέβησαν στην Ευρώπη μετά την Ιουλιανή Επανάσταση στη Γαλλία, φαινόταν απραγματοποίητη, η αντιπολίτευση επιχείρησε να ενθαρρύνει τις δυσσέσκειες στο τοπικό επίπεδο, ώστε να προκληθεί ρήξη με την Κυβέρνηση. Η ρήξη θα μπορούσε στη συνέχεια να διευρυνθεί με την προβολή γενικότερων αιτημάτων. Η Μάνη και η Ύδρα συγκέντρωναν όλες τις προϋποθέσεις για να αποτελέσουν εστίες αντικυβερνητικού αγώνα.

1. «Η Ελευθερία οδηγεί τον Λαό»
Ελαιογραφία σε καμβά: E. Delacroix, 1830
Musée du Louvre
2. Γ. Πανταζίδης (Αδαμάντιος Κοραΐς), *Τι συμφέρει εις την ελευθερωμένην από Τούρκους Ελλάδα να πράξη εις τας παρούσας περιστάσεις, διά να μη δουλωθή εις Χριστιανούς τουρκίζοντας. Διάλογος δύο Γραικών.* Παρίσι 1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής
3. Αδαμάντιος Κοραΐς (1748-1833)
Ξυλογραφία από: Αναστάσιος Ν. Γούδας, *Βίοι Παράλληλοι των επί της Αναγεννήσεως της Ελλάδος διαπρεψάντων ανδρών*, τ. Β΄, Αθήνα 1874
Βιβλιοθήκη της Βουλής
4. Ο Αλ. Μαυροκορδάτος αποστέλλει στον Ιω. Καποδίστρια έκθεση με όσα έπραξε για τη διοίκηση του Ναυτικού και εξηγεί γιατί είναι υποχρεωμένος να ζητήσει την παραίτησή του, δεδομένου ότι άτομα άμεσα προσκείμενα στην Κυβέρνηση τον κατηγορούν ότι είναι επικεφαλής κόμματος που θέλει να «πουλήσει» την Ελλάδα στην Αγγλία, Αίγινα 8/20.7.1829
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

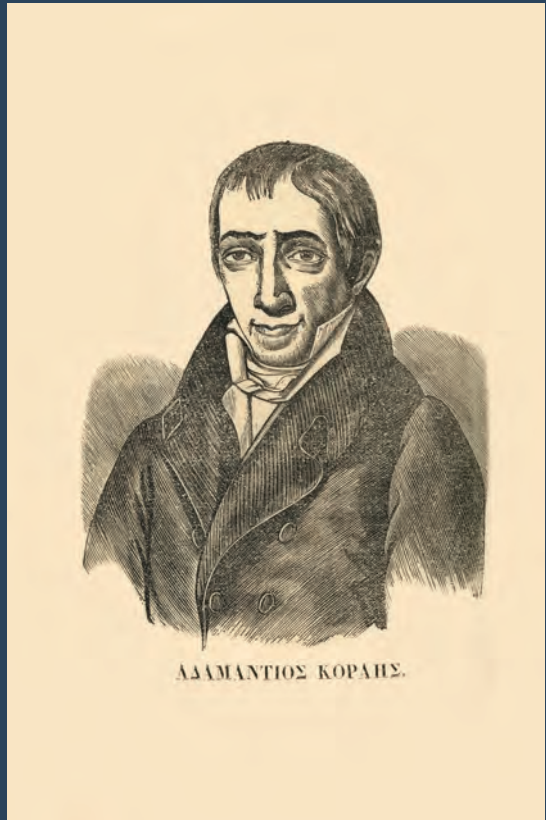
ΤΙ ΣΥΜΦΕΡΕΙ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΗΝ ΑΠΟ ΤΟΥΡΚΟΥΣ
ΕΛΛΑΔΑ
ΝΑ ΠΡΑΞΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ,
ΑΙΑ ΝΑ ΜΗ ΔΟΥΛΩΘΗ
ΕΙΣ ΧΡΕΣΤΙΑΝΟΥΣ ΤΟΥΡΚΙΖΟΝΤΑΣ.
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΥΟ ΓΡΑΙΚΩΝ,
ΕΚΜΟΝΙΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥ Τ. ΠΑΝΤΑΖΙΟΥΣ.

ΠΡΟΣ : 2 ρ. 50 σ.

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ,
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Κ. ΕΒΕΡΑΡΤΟΥ,
45 RUE CAS 5-JACQUES, 5^e 11.
1830.

2

3

4

Επίσημο έγγραφο
Αθήνα, 1830

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ
ΑΔ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΑΪΟΥ
ΑΠΣ

004.737

Το κείμενο είναι γραμμένο με χερσὶν ἰσορροπῆς καὶ ἀναγινώσκεται ἀπὸ ἀριστερῆς εἰς δεξιὰν. Ἡ γραμματοσειρά εἶναι ἡ ἑλληνικὴ ἀλφάβητος τοῦ 19ου αἰῶνα. Ἡ ἀρχὴ τοῦ κειμένου ἀναφέρεται ἐνδεχομένως ἐν τῷ 1830, ὡς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀρχειοφυλακίου.

Τὸν ἐκδόσαντα τὸν κ. Λορέντζο Λορέντζο

6

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ
ΑΔ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΑΪΟΥ
ΑΠΣ

004.961

Το κείμενο είναι γραμμένο με χερσὶν ἰσορροπῆς καὶ ἀναγινώσκεται ἀπὸ ἀριστερῆς εἰς δεξιὰν. Ἡ γραμματοσειρά εἶναι ἡ ἑλληνικὴ ἀλφάβητος τοῦ 19ου αἰῶνα. Ἡ ἀρχὴ τοῦ κειμένου ἀναφέρεται ἐνδεχομένως ἐν τῷ 1830, ὡς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀρχειοφυλακίου.

5. Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος (1791-1865)

Επιζωγραφισμένη λιθογραφία από: Adam de Friedel, *The Greeks: twenty four portraits of the principal Leaders and Personages who have made themselves most conspicuous in the Greek Revolution*, Λονδίνο & Παρίσι 1827

Βιβλιοθήκη της Βουλής

6. Σχέδιο επιστολής του Αλ. Μαυροκορδάτου προς τον Δημ. Καρατζά με την οποία προσπάθησε να αυξήσει τη ρωσοφοβία παραγόντων της γαλλικής πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη. Ισχυρίστηκε ότι ο Καποδίστριας θα εξέλεγε, σύμφωνα με τις επιθυμίες της Ρωσίας, τον διάδοχό του και θα τον προετοίμαζε να ακολουθήσει τρόπο διακυβέρνησης δεσποτικό και «περιοριστικόν όσον ένεστι της διαδόσεως των φώτων» έτσι, μέσω του αρχηγού του, και κυρίως του συστήματος διακυβέρνησης που θα εισαγόταν, η Ρωσία θα έλεγχε το νέο κράτος, Ναύπλιο 7/19.10.1830

ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

7. Ιωάννης Καποδίστριας (1776-1831)

Λιθογραφία «εκ του πολυχρωμολιθογραφείου του Ι.Δ. Νεράντζη», Λειψία x.x.

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

ΙΩ. ΚΑΘΟΛΙΣΤΡΙΑΣ.

Ἐκ τοῦ Πολυγραφικῆς γραμματεῖου Ἰ. Δ. Νικολαΐδη ἐν Λαοφίλῳ.

Η εξέγερση στη Μάνη και την Ύδρα

Η άρνηση του Καποδίστρια να ικανοποιήσει τις συνεχείς οικονομικές απαιτήσεις των Μαυρομιχαλαίων και τα μέτρα που πήρε για να περιορίσει την επιρροή τους στη Μάνη τον έφεραν σε ανοιχτή σύγκρουση με την ισχυρή αυτή οικογένεια. Στη Μάνη οι εσπευσμένες πρωτοβουλίες του νέου διοικητή της Σπάρτης έσυραν την Κυβέρνηση σε αναμέτρηση με τους Μαυρομιχαλαίους την πιο ακατάλληλη περίοδο. Η σύλληψη και ιδιαίτερα η φυλάκιση του Πετρόμπεη, αρχηγού της οικογένειας, ενέτεινε τις αντικυβερνητικές ενέργειες των συγγενών του.

Σοβαρότερη υπήρξε η αμφισβήτηση της Ύδρας. Έντονη ήταν η δυσαρέσκεια των Υδραίων από το Δ΄ ψήφισμα της Εθνοσυνέλευσης που αφορούσε τις αποζημιώσεις. Η Κυβέρνηση ήταν διατεθειμένη να δεχθεί μόνον το 1/3 των διεκδικούμενων αποζημιώσεων τους ή νέα εκκαθάριση των λογαριασμών τους. Κάποιες παραχωρήσεις του Καποδίστρια (πενταετής ατέλεια στο λιμάνι της Ύδρας, διάθεση εθνικών κτημάτων στον Ανδρέα Μιαούλη) δεν είχαν ουσιαστικό αποτέλεσμα. Η ανοιχτή ρήξη με την Κυβέρνηση επήλθε όταν οι Υδραίοι δέχθηκαν στο νησί τους την εφημερίδα *Ο Απόλλων* του Αναστάσιου Πολυζωίδη, της οποίας η έκδοση είχε εμποδιστεί στο Ναύπλιο. Στην Ύδρα άρχισαν σταδιακά να συρρέουν και οι κορυφαίοι αντικυβερνητικοί που μαζί με τους Υδραίους κατέστρωναν αντιπολιτευτικές στρατηγικές. Οι πρόκριτοι της Ύδρας απέρριψαν επίσημα τις κυβερνητικές προτάσεις για αποζημίωση και ζήτησαν άμεση αναγνώριση όλου του χρέους και καταβολή ετήσιου τόκου μέχρι την εξόφλησή του. Ο εκβιασμός ήταν προφανής. Οι Υδραίοι επίσης υιοθέτησαν τη συμβουλή των αντιπολιτευομένων: να εντάξουν τις διεκδικήσεις τους στο αίτημα για ικανοποίηση των «γενικών συμφερόντων», δηλαδή να κυβερνηθεί η χώρα βάσει του συντάγματος της Τροιζήνας.

Αποτυχία μιας προσέγγισης

Η αποτυχία της μεσολάβησης των αντιπρέσβων, τον Ιούνιο του 1831, για μια προσέγγιση των αντιπολιτευομένων στην Ύδρα με την Κυβέρνηση, έδειξε το αγεφύρωτο χάσμα ανάμεσα στις δύο παρατάξεις. Για τους αντιπολιτευομένους υπήρξε αφετηρία νέας στρατηγικής: να φανεί με αναφορές ότι όλοι οι Έλληνες ζητούσαν την αποκατάσταση των συνταγματικών ελευθεριών. Επακολούθησε ένας πόλεμος αναφορών, κυβερνητικών και αντικυβερνητικών.

Τα υδραϊκά πλοία εγκατέστησαν αντικυβερνητικές αρχές σε πολλά νησιά του Αιγαίου, μεταξύ αυτών και στη Σύρο, στερώντας έτσι από το δημόσιο ταμείο σημαντικά έσοδα από το τελωνείο του νησιού αυτού. Στόχος ήταν να αναγκάσουν τον Κυβερνήτη σε παραίτηση ή να τον ανατρέψουν πριν η Διάσκεψη του Λονδίνου με νέα απόφασή της διατάξει τους αντιπρέσβεις των τριών Δυνάμεων και τους επικεφαλής των ναυτικών τους δυνάμεων στην περιοχή να υποστηρίξουν την Κυβέρνηση Καποδίστρια, γεγονός που θα οδηγούσε σε αποδυνάμωση την αντιπολίτευση. Επείγονταν επίσης για μια αλλαγή πριν οι Δυνάμεις στείλουν και νέα βοήθεια στον Καποδίστρια έναντι του δανείου των 60.000.000 φράγκων ή αποφασίσουν να δώσουν τον θρόνο της Ελλάδας σε ανήλικο ηγεμόνα, οπότε υπήρχε ο κίνδυνος να ανατεθεί η κηδεμονία του στον Καποδίστρια. Η αντιπολίτευση, ωστόσο, δεν μπόρεσε να προκαλέσει εξέγερση στον στρατό ή να επηρεάσει τους αγροτικούς πληθυσμούς. Μια μόνον αντικυβερνητική κίνηση, του ταγματάρχη Τσάμη Καρατάσου (1 Μαΐου 1831), απέτυχε. Παράλληλα, η απόφαση του Ιω. Κωλέττη να μην ταυτιστεί με καμία από τις δύο αντιτιθέμενες παρατάξεις αδυνάτισε τις επιρροές της αντιπολίτευσης στο στράτευμα.

1. Άποψη της Μάνης

Χαλκογραφία από: O.M. von Stackelberg, *La Grèce. Vues pittoresques et topographiques*, Παρίσι 1834· δημοσιευμένη στο: Γεώργιος Τσούλιος, *Ιστορικόν λεύκωμα της Ελληνικής Επανάστασεως*, τ. 1, Αθήνα 1970
Βιβλιοθήκη της Βουλής

2. Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης (1765-1848)

Επιζωγραφισμένη λιθογραφία από: Adam de Friedel, *The Greeks: twenty four portraits of the principal Leaders and Personages who have made themselves most conspicuous in the Greek Revolution*, Λονδίνο & Παρίσι 1827
Βιβλιοθήκη της Βουλής

3. Επιστολή του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη προς τον Κυβερνήτη με την οποία διαμαρτύρεται για την παραμέληση και καταδίωξη της οικογένειάς του και τονίζει ότι για την υπεράσισή της αναγκάζεται να επιστρέψει στη Μάνη, Ναύπλιο 8.1.1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

4. Επιστολή του Παν. Αναγνωστόπουλου προς τον Π. Μαυρομιχάλη στην οποία εκφράζει την ανησυχία και τη λύπη του για τη στάση του και τον καλεί να συνομιλήσουν επικαλούμενος τους κοινούς αγώνες κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, Πύργος 18.1.1831

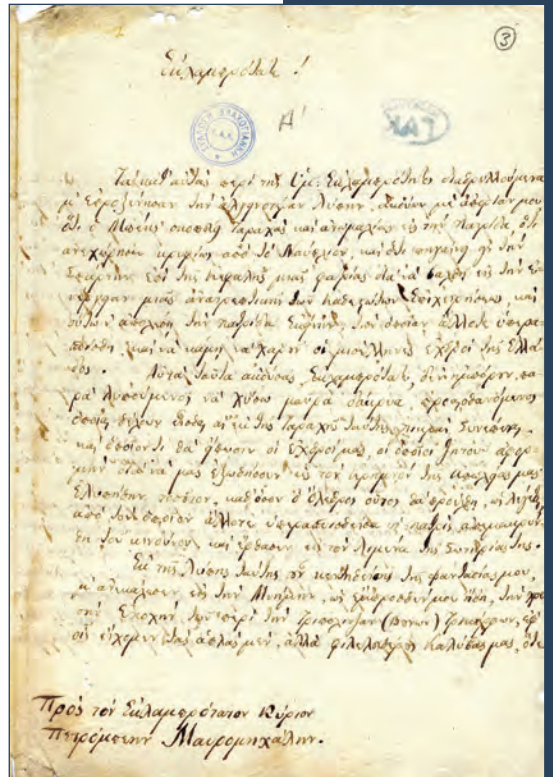
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

2

7

4

Handwritten Greek text on aged paper with a blue circular stamp in the upper left and a circled number '139' in the upper right. The text is a formal document or petition.

8

Handwritten Greek text on aged paper with two blue circular stamps at the top and a circled number '139' in the top right. The text continues from the previous document.

9

10

Ioannis Kapodistrias
Πρωτος Αντιβασιλευς της Ελληνικης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.
Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,
ΕΠΙΘΥΝΕΙ τὸ ἀναγκασιότατον...
Α' Χαρίζεται δεύσαν...
Β' Ο ἀρχὴ εἶνε...
Γ' Ὅταν...
Δ' Ὅταν...
Ε' Συναρτῶν...

11

Ο ΑΠΟΛΛΩΝ

ΥΛΗ 1831

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΥΔΡΑΣ

Εκδίδεται δια της Έβδουρ Τεταρτη και Σάββατον Τριτάτου κατ' έτος Φ. 36 Κατά Τετράμηνιον 12

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

„ Ούτοι δε του Κόσμου τίν Ηλιον ούκε εστί της
„ μηλίας κριτών των Παρρησιών „ (Πλουτάρχ.)

ΕΛΛΑΣ

Τδρα· 10 Μαρτίου.

Περί της παύσεως της παρούσης Έφημερίδος εν Ναυπλίη, και της καταστάσεως αυτής εις Τδραν.

Είμαι γνωσθών εις πάντας, ότι πρό τριών περίπου μηνών έμελε να εκδοθή κατά πρώτον εις Ναυπλιανήν παροδον έφημερίς· διατί όμως και πως έπαυσε, πολλά όλιγοί έσως έχουσιν ιδεάν του πράγματος άκριθῆ. Οθεν εν ώ αναλαμβάνομεν ηδη την έκδοσιν αυτής έξουπαρχίς, θεωρούμεν ως χρέος ήδην και απαραίτητον να δώσωμεν προηγουμένως εις τους άναγνώστας μας σύντομον τουλάχιστον περί της βιαίας παύσεως της ύδρον, υποσυνάπτουτες και τα όποια ένεκα της τοιαύτης πράξεως, και προς υπεάσπισιν των δικαίων μας άναγκάσθημεν να απευθυνόμεν έγγραφα προς τε τους ύπουργούς της Κυβερνήσεως, και προς την Γερουσίαν, επομένως δε να διακηρύξομεν την άγαθήν διάθεσιν και γενναιότητα των Έδραίων, εν μέσω των όποιων, μετά πρίμνηνον παύσει, είμφορεσιν η έφημερίς μας να κατασταθή.

Δημοσιεύοντες πάντα ταύτα, και μέλιστα τα άφρονούντων την παύσει, πισώς και άνευ τινός ελλοιάσεως, είμφορεσιν πεπεισμένοι ότι όχι μόνον δεν άντιθένομεν παντάπασι εν τους όρους της έλευθερίας του Έθνους, των όποιων η άκέραια διατήρησις είναι και θέλει είσθαι πάντοτε η έξαιρετός φροντίς μας, άλλ' έκκληρούμεν και έργον άγαθού Πολίτου, έπιθυμούμενος να ένχησθῆ η άλήθεια εις όλαν τας άκοάς. Συμμέτοχοι του έλληνικού άγώνος από πρώτης άφειταρίας, και Συμπαράκτορες εις την συνταγματικήν διαρρύθμισιν της Έλλάδος κατά τας διακρίτους Έθνικάς Συνελεύσεις, πλην της τελευταίας εν Άργεί, δεν δυνάμεθα να κρύψομεν τα φιλελεύθερα ήρώων φρονήματα, και τας συνταγματικάς αρχάς μας, δεν δυνάμεθα να άποσιώπησωμεν ουδέ τον όποιον όμοι με βλους τας άγαθούς και είλικρινείς Πατριώτας πρόφρον διακαλή πόθον του να ίδωμεν έργασιματά και άπρακτασημένα τα κινεία πράγματα μας ως αρχίσειν ο σκοπός της Γεναντιαίας Έθνικής Πάλης τα

προσδιώσεις, ως του παρόντος αϊώνος το πνεύμα το διεγέρσει, και οι ευχαί των φιλελλήνων πρό πολλού ήδη τα άπεκδέχονται.

Αναμφιβόλως εν από τα πρώτα και δραστηρότερα μέσκα όποσών, πλέον παντός άλλου, είμφορεσιν, να συντελέσῃ εις πληρωσιν του περί ούδ έ λόγος τοσούτο είναι η άπασσι όπης· δια τουτου νομίζομεν ότι πρό τομην πράγμα και νως εύάρεστον μεταχειρισόμενοι ουτό το υμνιον, το σπυρον, το άναίμακτον μέσον, άφου προς καιρίν η χήρις του άπαιτηθή, δια να κεραιμεν γνωσώς τοις πάσι πράξεις της έξουσίας, αλίνας, κατά την παρούσαν πολιτικήν κατάσταση της Έλλάδος έξετικονίζουσαι, είμφορον έσως να δώσωσιν άφρομην εις την έπισημηγήν ταχείων βελτίωσιν αυτής. Ναί! αι δημοσίαι πράξεις, εις τοιαύται, πρέπει κατά νόμον να δημοσιεύονται και να βασανίζονται· διότι όποι αυται μένοσαι κικρομμένα εις τ σκότους και άδωσάντισι, ό που η Σάλλαξ του Έθνους δεν ήχει, έκεί η μιν Κυβέρνησις άπκλαγγμένη του έλέγχου της κοινής ύπολήψεως, ου φροβερύ τουτου και οδικόσος Κριτήριου, παρικτρέπεται ταχέως από τας πρώτας της σφαιρώς της άρχης, και σκεπθίσει να βυθίσει εις το κούφιστον, ως εις ίδην φυσικήν και ψυχικήν, οι δε Κυβερνώμενοι, λατρωσύντες ότι είναι άνθρωποι έλευθεροι, μόν έχοντες καίνα να τους ένυμείη τα άρχίτερα δικαιά των, άποκαθίστανται τρίτος του χρόνου τώτοι ειλωτες, έταμοι να κλίωσι τον αυχένα, και να δέχωνται τας κοκάς και πορρωμίους ως καλές και κρηίμους πράξεις άδικαίως -- άλλά ως έλωθμεν ήδη εις τα προκείμενα.

Την ήμέραν, καθ' ην ιδε το φως η πρώτη προκήρξις μας, ο Κυβερνήτης άγαθή τήχη έβρίσκει εις Ναυπλιαν, και την εκάλουθον έπιτύχζετο να μεταβή εις Αίγιαν εν έπι έλπίδι ότι ήδην ιδεί με όμμα εύχρίσιν τι κοινωφελές έπιχειρημά μας, και μας συνδράμει μάλιστα γεννοίως εις τοϋτο, έπισημαμεν προς αυτών το πρώτους φύλλον άχριν είσίνι της ειρημίνης Προκήρξεως δια του επί της Δημοσίαις Εκπαίδεσεως Γράμμοσιος. Παρατηρητέον δε, ότι άφκοόμενοι εις μόνην την πρόσκλησιν της συνδρομής, ου έ τώρα ουδέ πρότερον έπικραμεν έρώων να ζήησωμεν και την έπισημον άδιδαν του περί τις δημοσιεύσεως της Έφημερί-

5. Έγγραφο του Κυβερνήτη προς τη Γερουσία στο οποίο απαριθμεί τις αυθαιρέσιες της οικογένειας Μαυρομιχάλη και ζητά τη λήψη σχετικών μέτρων, Ναύπλιο 21.1.1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

6. Διάταγμα παύσεως του Π. Μαυρομιχάλη από μέλους της Γερουσίας και παραπομπή του σε «εξαιρετικό» δικαστήριο, Ναύπλιο 26.1.1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

7. Ιωάννης Μαυρομιχάλης, τρίτος κατά σειρά αδελφός του Πετρόμπεη

Επιζωγραφισμένη λιθογραφία από: Adam de Friedel, *The Greeks: twenty four portraits of the principal Leaders and Personages who have made themselves most conspicuous in the Greek Revolution*, Λονδίνο & Παρίσι 1827
Βιβλιοθήκη της Βουλής

8. Ιδιόγραφο επιστολή του φυλακισμένου Ιω. Μαυρομιχάλη προς τον Ιω. Καποδίστρια με την οποία υποστηρίζει ότι κορυφαίοι αντιπολιτευόμενοι παρέσυραν τον «απλό και καλό» αδελφό του Πετρόμπεη, φυλακή Παλαμυδίου 10.3.1831

ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

9. Επιστολή προκρίτων και λοιπών κατοίκων της Κορώνης με την οποία εκφράζουν τη διαφοροποίησή τους από τις κινήσεις των Μαυρομιχαιτών και την αφοσίωσή τους στον Κυβερνήτη, Κορώνη 5.2.1831

ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

10. Προσωπογραφία του Ιωάννη Καποδίστρια (1776-1831)

Λιθογραφία από το εργαστήριο Ασιπώτη, χ.χ.

Βιβλιοθήκη της Βουλής

11. Ψήφισμα με το οποίο χορηγείται για πέντε χρόνια ατέλεια στο λιμάνι της Ύδρας, Ναύπλιο 12.3.1830

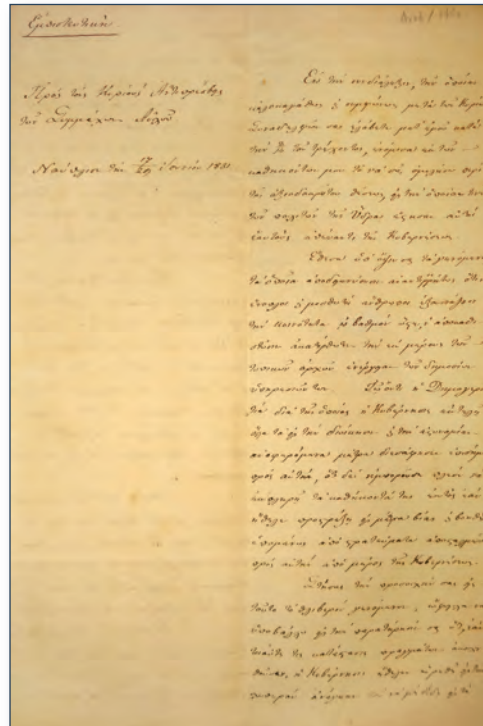
Βιβλιοθήκη της Βουλής

12. Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας *Ο Απόλλων* του Α. Πολυζωΐδη που κυκλοφόρησε στην Ύδρα στις 11.3.1831

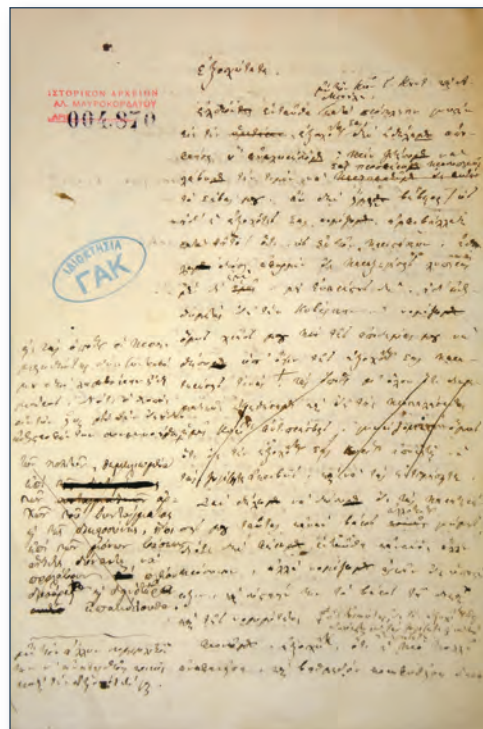
Βιβλιοθήκη της Βουλής

13. Αντίγραφο εμπιστευτικής επιστολής του Κυβερνήτη προς τους αντιπρέσβεις των τριών Δυνάμεων όπου εξηγεί την άρνησή του να δεχθεί τους Α. Μιαούλη, Γ. Κουντουριώτη και Αλ. Μαυροκορδάτο, οι οποίοι ήλθαν στο Ναύπλιο για να υποβάλουν τα αιτήματα των αντιπολιτευομένων, Ναύπλιο 17/29.6.1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

13

14

14. Σχέδιο επιστολής του Αλ. Μαυροκορδάτου προς τον Καποδίστρια στην οποία ως κύριο λόγο της διογκούμενης αντιπολίτευσης εναντίον του αναφέρει την απομάκρυνσή του από τις συνταγματικές αρχές που καθιέρωσε το «έθνος», [Ναύπλιο] 20.6./2.7.1831
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία
15. Το λιμάνι της Σύρου
Λιθογραφία από: Etienne Rey & A. Chenavard, *Voyage pittoresque en Grèce et dans le Levant, fait en 1843-1844*, τ. 2, Λυών 1867
Βιβλιοθήκη της Βουλής
16. Ένταλμα καταδιώξεως του Τσάμη Καρατάσου λόγω ανταρσίας, Ναύπλιο 10.8.1831
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
17. Ιωάννης Κωλέττης (1773/1774-1847)
Επιζωγραφισμένη λιθογραφία από: Adam de Friedel, *The Greeks: twenty four portraits of the principal Leaders and Personages who have made themselves most conspicuous in the Greek Revolution*, Λονδίνο & Παρίσι 1827
Βιβλιοθήκη της Βουλής

15

14065

Αρ. 190 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

En talon καταβλής (ordonnance de réquisition).

**ΤΟ Δ ΜΑΡΞΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΙΟΝΟΥΣΗΝ
ΕΛΛΑΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ.**

ΔΙΑ ΤΗΝ Α. Ε. ΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ο Κοσμοβίτου Άρχοι Αρχηγός Έπιδουρωτός τῆς Κοτινῆς Στρατῶτικῆς Σχολῆς, Εισαγγεὴς τῆς Ἐπιτελικῆς Στρατῶτικῆς Συμβουλῆς, τῆς κατὰ τὴν Πολέμου Ἐκκαρῆς Στρατῆ, συμπεριλαμβανομένης ἐν Ναυτικῇ, καὶ ἐπιπέσει ἀπὸ τούτου οἱ τὰς κατὰ τὴν Στρατῶτικῇ Φυλακῇ διαταγῶν τὰ πρὸς τὸ ἴσον ἀπέδωκεν χρεὶ οἱ τῆς Περὶ τῶν Ἐπιτελικῶν τακτικῆς Διαταγῆς.

Θαμῆν τὸ ἴδιον ἐξῆλθεν Ἐγκλημα ἀριθμῶν τῶν 27 Ἰουλίου 1831 ὑπὸ ἀρ. 100, διὰ τῶν Ταγματάρχων τῶν 14 Ἐκκαρῶν Τάγματος Δ. Τζέμου Καρπιάτσου Ἐγκλημῶν ἐν ἔργῳ μα στασιαστικῷ.

Θαμῆν τῶν ὑπὸ ἀρ. 4, 567, ἀπάντησι Ἰσχυριστῶν τῶν 21 Ἰουλίου 1831 πρὸς τὸ Ἐπιτελικὸ Ἐπιτελικὸν τῆς Διοικήσεως Ἐκκαρῆς Κ. Καρπιάτσου Ἐπίδο, διὰ τῶν ἰσχυριστῶν τῶν ὧν τῶν ἴσιν ὁ Ταγματάρχης τῶν 14 Ἐκκαρῶν Τάγματος Δ. Τζέμου Καρπιάτσου ἐν ἰσχυριστῷ.

Θαμῆν πρὸς τούτους ἴσιν ὁ ἀξιωματικὸς Τζέμου Καρπιάτσου ἐν ἰσχυριστῷ.
Διατάξεις.

Nā γίνῃ ἴσυνα πρὸς τὸ ἀξιωματικὸν Φυλακῆ, καὶ ἵσυνος πρὸς τῶν ἰσχυριστῶν τῶν ἰσχυριστῶν ἰσχυριστῶν τῶν ἰσχυριστῶν.

Προσβαλλόμενοι ἵσυνος ἐν Στρατῶτικῇ ὁ Πολιτικῇ Ἀρχῇ τῶν ἰσχυριστῶν τῶν ἰσχυριστῶν Ἐγκλημῶν, τῶν ἰσχυριστῶν πρὸς τῶν ἰσχυριστῶν, ἵσυνος ἀπάντησι κατὰ τὸ ὑπὸ ἀρ. 463 ἀξίον τῆς Ἐπιτελικῆς Διατάξεως (πρὸς Φυλακῆς) καὶ τετρακολλῶν οἱ τῶν ἰσχυριστῶν τῶν κατιναῶν τῶν ἰσχυριστῶν καὶ οἱ ἄλλοι ἰσχυριστῶν ἀπὸ τῶν ἰσχυριστῶν.

Ἐπιπέσει ὁ ἔργῳ ἵσυνος, ἀπὸ μετὰ πενήντα 10 ἡμερῶν τῶν ἰσχυριστῶν τῶν ἰσχυριστῶν Ἐπιτελικῶν οἱ τῶν ἰσχυριστῶν ἰσχυριστῶν, ἀπὸ μετὰ πρὸς τὸ Διαταγῆς τῶν ἰσχυριστῶν Διὰ τῶν ὑπὸ ἀρ. 464 ἀξίον τῶν 3 ἡμερῶν, τῶν ἡμερῶν 4, τῶν πρὸς τῶν ἰσχυριστῶν ἰσχυριστῶν, κατὰ τῶν ἰσχυριστῶν, καὶ ἰσχυριστῶν ἀπὸ ἵσυνος χρεὶ οἱ τῶν ἰσχυριστῶν ἰσχυριστῶν Ἐπιτελικῶν.

Ἐν τῇ Γραφῆντος.
Ἐν Ναυτικῇ, τῷ Σεπτέμβριῳ 1831

Ὁ Εισαγγεὴς
[Signature]
Ὁ Γραμματικῶς
[Signature]

16

[Signature]
JOHANNES COLLETIS

MEMBER OF THE ACADEMY & MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN GENOVA
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN GENOVA AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN TRIESTE
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN TRIESTE AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN VERONA
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN VERONA AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN PADOVA
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN PADOVA AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN VIENNA
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN VIENNA AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN BERLIN
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN BERLIN AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN PARIS
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN PARIS AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN ST. PETERSBURG
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN ST. PETERSBURG AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN MOSCOW
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN MOSCOW AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN CONSTANTINOPLE
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN CONSTANTINOPLE AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN ATHENS
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN ATHENS AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN NAPLES
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN NAPLES AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN ROME
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN ROME AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN VENICE
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN VENICE AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN MILAN
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN MILAN AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN TORINO
 MEMBER OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN TORINO AND OF THE SOCIETY OF THE SCIENCES IN GENOVA

17

Μέτρα κατά των αντιπάλων της Κυβέρνησης

Το οικονομικό αδιέξοδο

Στην κρίσιμη αυτή φάση η Κυβέρνηση βρέθηκε σε αδυναμία να καλύψει τις βασικές ανάγκες για τη λειτουργία της διοίκησης και κυρίως να εξασφαλίσει την χωρίς μεγάλες καθυστερήσεις πληρωμή του στρατού, τον οποίο η αντιπολίτευση προέτρεπε σε στάση. Το έλλειμμα για το 1831 ήταν πολύ μεγάλο. Η αναμενόμενη γαλλική βοήθεια δεν ερχόταν, μετά τις αλλαγές που επέφερε η Ιουλιανή Επανάσταση. Οι πρώτοι μήνες του 1831 αντιμετωπίστηκαν με ένα προσωρινό δάνειο που άτυπα χορήγησε στον Κυβερνήτη ο επικεφαλής του ρωσικού στόλου στο Αιγαίο και τα 200.000 φράγκα που έστειλε ο Εϋνάρδος ως βοήθεια. Τον Ιούνιο του 1831 η Κυβέρνηση αναγκάστηκε, παρακάμπτοντας την Τράπεζα, να τυπώσει 3.000.000 φοίνικες σε τραπεζογραμμάτια, επιβάλλοντας έτσι ένα είδος αναγκαστικής κυκλοφορίας: οι κυβερνητικές πληρωμές θα γίνονταν πλέον κατά το 1/3 σε χαρτονόμισμα.

Ένταση των αυταρχικών μέτρων για να αντιμετωπιστεί η επαναστατική δράση της αντιπολίτευσης

Τα ευρωπαϊκά γεγονότα, ιδιαίτερα η επανάσταση του Ιουλίου 1830 στη Γαλλία και αυτή των Πολωνών, φαίνεται ότι είχαν τρομάξει τον Καποδίστρια και είχαν ξυπνήσει τις πιο συντηρητικές του τάσεις, με αποτέλεσμα το ιδεολογικό χάσμα με την αντιπολίτευση να βαθύνει ακόμη περισσότερο. Τον κατείχε και πάλι η υποψία, που γρήγορα έγινε βεβαιότητα, ότι οι ενέργειες εναντίον του ενθαρρύνονταν ή κατευθύνονταν από εξωτερικούς παράγοντες που ήθελαν να αποτρέψουν την ύπαρξη ελληνικού κράτους με πραγματική ανεξαρτησία και με μη παρείσακτους θεσμούς.

Από νωρίς είχαν παρθεί μέτρα κατά των αντιπάλων της Κυβέρνησης. Τα μέτρα αυτά έγιναν πιο αυστηρά και βίαια μπροστά στην ενεργό δράση της αντιπολίτευσης. Τα κυβερνητικά όργανα έδειξαν υπέρμετρο ζήλο: παρακολούθησες των πολιτών, άνοιγμα των ιδιωτικών επιστολών, συλλήψεις για πραγματική ή υποτιθέμενη αντικυβερνητική δράση, εκδίωξη των

αντιφρονούντων από τους τόπους μόνιμης ή προσωρινής διαμονής τους. Καθιερώθηκαν διαβατήρια για τις μετακινήσεις των πολιτών, μετarrυθμίστηκε «επί το αυστηρότερον» η Ποινική και Πολιτική Δικονομία. Μέσω των διοικητών, υποχρεώθηκαν οι κάτοικοι να υπογράψουν φιλοκυβερνητικές αναφορές ή να εκλέξουν κυβερνητικούς πληρεξουσίου. Εμποδίστηκε, παράλληλα, κάθε απόπειρα να εκδοθεί μη ελεγχόμενη εφημερίδα. Τα παραδείγματα των εφημερίδων *Η Ηώς* του Εμμανουήλ Αντωνιάδη και *Ο Απόλλων* του Αναστάσιου Πολυζωΐδη είναι ενδεικτικά. Ο πρώτος μπόρεσε να κυκλοφορήσει το 1830 λίγα φύλλα πριν αναγκασθεί να σιωπήσει. Επειδή είχε καταφερθεί βίαια κατά των υπουργών της Κυβέρνησης και είχε ζητήσει την αναβίωση της Βουλής, σφραγίστηκε το τυπογραφείο του και παραπέμφθηκε σε δίκη. Ο Πολυζωΐδης εμποδίστηκε στην αρχή του εγχειρήματός του (Δεκέμβριος 1830) και καταφεύγοντας στην Ύδρα κατέστησε την εφημερίδα του το κατ' εξοχήν όργανο της αντιπολίτευσης κατά του καποδιστριακού καθεστώτος. Τροποποιήθηκε, τέλος, μετά την έκδοση του *Απόλλωνα*, το βασικό άρθρο περί ελευθεροτυπίας των επαναστατικών κυβερνήσεων.

Άρνηση του Καποδίστρια να προβεί σε παραχωρήσεις προς την αντιπολίτευση

Η ένταση των αστυνομικών μέτρων ήταν οπωσδήποτε ένδειξη αδυναμίας της Κυβέρνησης να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τους αντιπάλους της. Ο Καποδίστριας ωστόσο αρνήθηκε να προβεί σε παραχωρήσεις προς τους αντιπάλους του που ασφαλώς θα διασπούσαν την ενότητά τους. Επέμενε, με έντονη μοιρολατρική διάθεση, στην ορθότητα της δικής του κυβερνητικής γραμμής. Επαναλάμβανε στις επιστολές του ότι δεν μπορεί να αλλάξει τις αρχές που τον κατεύθυναν μια ζωή. Τελικά, δεν υπήρξε ουσιαστική αλλαγή στην αντιμετώπιση της αντιπολίτευσης αλλά στροφή στις Δυνάμεις για την υποστήριξη του καθεστώτος του και μέτρα για τη διατήρηση της Κυβέρνησης ως την άφιξη της υποστήριξης αυτής. Ωστόσο, παρά την κρίση, ο Καποδίστριας απέρριψε την πρόταση να σταλούν 500 Γάλλοι στρατιώτες στο Ναύπλιο ή το Άργος για ηθική

υποστήριξη της Ελληνικής Κυβέρνησης. Η πρόταση αυτή έγινε ύστερα από ειδική εντολή της Γαλλικής Κυβέρνησης, που είχε ανησυχήσει από το ενδεχόμενο να κινδυνεύσει η ζωή του Καποδίστρια. Αυτός δικαιολόγησε ως εξής την άρνησή του: «Αν η Ελληνική Κυβέρνησις κατάντα να χρειάζεται εις την ιδίαν της έδραν

ξένην φρουράν ίνα υπάρξη, σας ερωτώ, δεν έπρεπεν αφ' εαυτής να γνωρίση τότε την αθλίαν κατάστασίν της; Εις τούτο καταντήσασα ήθελε φανή ότι έχασε την εμπιστοσύνην του έθνους, και λοιπόν έπρεπε ευθύς να παραιτηθή ως μη δυναμένη να εκπληρώση τα χρέη της».

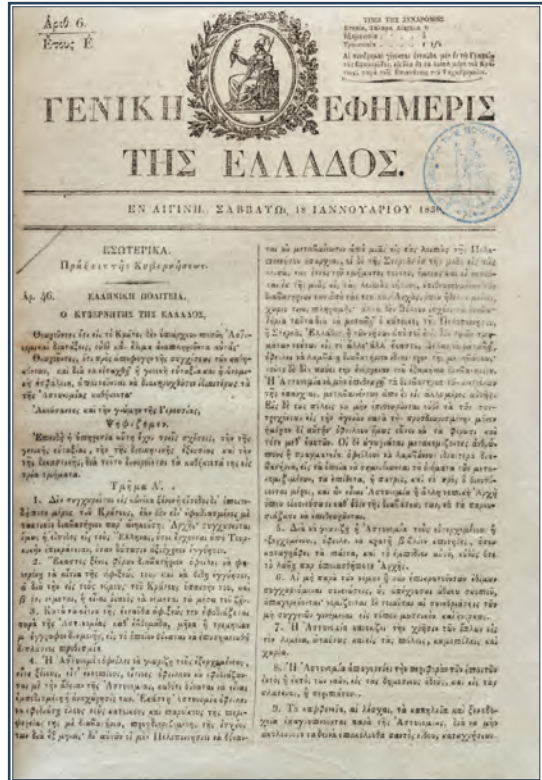
1. Χαρτονομίσματα των 5, 10, 50 και 100 φοινίκων που εκδόθηκαν την 1η Ιουλίου 1831
Επιγραφικό και Νομισματικό Μουσείο
2. Ο Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος (1775-1863) σε ώριμη ηλικία
Χαρακτικό, χ.χ.
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
3. Ψήφισμα για την καθιέρωση διαβατηρίων στις μετακινήσεις των κατοίκων, Ναύπλιο 29.12.1929
Γενική Εφημερίς, αρ. 6, 18.1.1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής
4. Επιστολή του Ευάγγελου Ποταμιάνου, αστυνόμου Τριπολιτσάς, προς τον Καποδίστρια με την οποία τον ενημερώνει για τη συστηματική παρακολούθηση «υπόπτων» κατοίκων της πόλης, Τριπολιτσά 18.2.1830
ΓΑΚ-Αρχεία Ν. Κέρκυρας
5. Φύλλο της εφημερίδας *Η Ηώς* την οποία εξέδωσε μεταξύ 1830-1831 ο Εμμανουήλ Αντωνιάδης· στον βραχύ βίο της αντιμετώπισε εκδοτικές περιπέτειες, κυρίως λόγω της παραπομπής του εκδότη της σε δίκη τον Απρίλιο του 1830
Βιβλιοθήκη της Βουλής

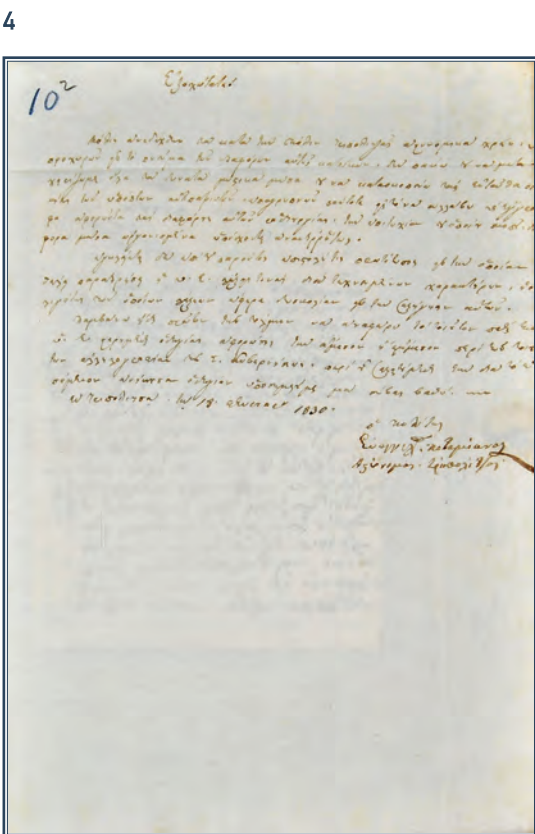

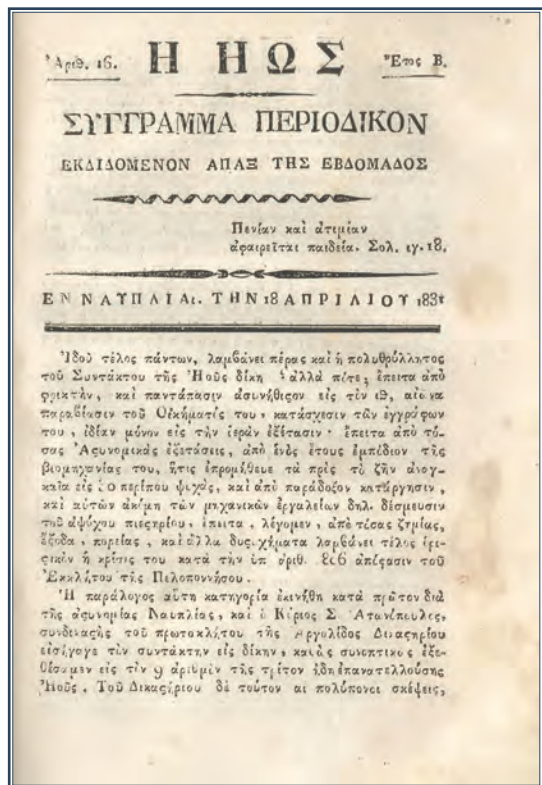
2

3

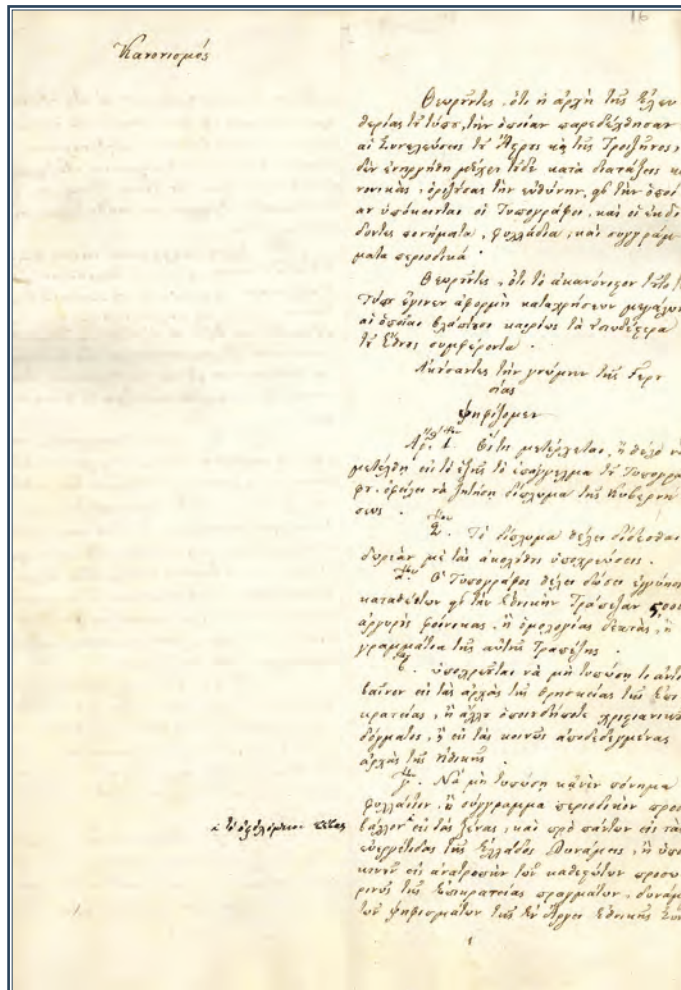
4

5

6. Εμμανουήλ Αντωνιάδης (1791-1863)
 Λιθογραφία από: Σοφία Αντωνιάδη, *Εμμανουήλ Αντωνιάδης. Ο αγωνιστής, ο δημοσιογράφος (1791-1863)*,
 Αθήνα 1971
Βιβλιοθήκη της Βουλής
7. Ο Αναστάσιος Πολυζωίδης απευθύνει διαμαρτυρία «Προς την ελληνικήν Γερουσίαν» για την κυβερνητική
 απαγόρευση έκδοσης της εφημερίδας του, [Ναύπλιο] 10.1.1831
ΓΑΚ-Κεντρική Υψηρασία
8. Αναστάσιος Πολυζωίδης (1802-1873), εκδότης της εφημερίδας *Ο Απόλλων*
 Από: Βασ. Παναγιωτόπουλος (επιμ.), *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τ. Γ', Αθήνα 2003
Βιβλιοθήκη της Βουλής
9. Προκηρύξεις της εφημερίδας *Ο Απόλλων* με τις οποίες ο εκδότης της εξηγεί τους λόγους έκδοσης και
 επανέκδοσης της εφημερίδας του, Ναύπλιο 19.12.1830 και Ύδρα 6.3.1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής
10. Σχέδιο ψηφίσματος «Περί Τύπου» το οποίο περιορίζει την ελευθεροτυπία όπως την προέβλεπε το σύν-
 ταγμα της Τροιζήνας, 29.3.1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής

Κορύφωση της κρίσης

Τα γεγονότα του Πόρου

Οι αντιπολιτευόμενοι στην Ύδρα, φοβούμενοι ότι η Κυβέρνηση θα μπορούσε να στείλει πλοία και στρατιωτική δύναμη στα νησιά που είχαν εκφραστεί υπέρ του συντάγματος, αποφάσισαν να καταλάβουν, με επικεφαλής τον Α. Μιαούλη, τα κυβερνητικά πλοία στον ναύσταθμο του Πόρου. Ο Καποδίστριας χαρακτήρισε την επίθεση των Υδραίων πειρατική και ζήτησε επίσημα, μέσω των αντιπρέσβων, τη βοήθεια των αρχηγών των τριών συμμαχικών μοιρών για την αντιμετώπισή τους. Ανταποκρίθηκε μόνον ο επικεφαλής των ρωσικών πλοίων αντιναύαρχος Π. Ρίκορντ (P. Rikord). Οι επικεφαλής της αγγλικής και γαλλικής μοίρας Ε. Λάιονς (E. Lyons) και Λαλάντ (Lalande) αντίστοιχα χρησιμοποίησαν διπλή γλώσσα: ενώ επισήμως καταδίκασαν το εγχείρημα των Υδραίων, διαβεβαίωσαν ιδιαίτερω τους τελευταίους ότι δεν ήταν διατεθειμένοι να χρησιμοποιήσουν τα κανόνια των πλοίων τους για να υποστηρίξουν τον Καποδίστρια. Ο Μιαούλης ήταν στο έπακρο οργισμένος. Έγραψε στο κοινό της Ύδρας: «Εάν ο Ρικόρντ ζητήσει να μας κτυπήσει, θα τον κτυπήσωμεν κ' ημείς και θέλομεν δείξει καν ότι ηξέυρομεν ν' αποθάνωμεν εντίμως διά την υπεράσπισιν των νόμων και την ελευθερίαν της πατρίδος». Μόλις τα ρωσικά πλοία, την 1η Αυγούστου, κινήθηκαν επιθετικά, ο Μιαούλης και όσοι Υδραίοι απέμεναν μαζί του ανατίναξαν τα εθνικά πλοία «Ύδρα» και «Ελλάς», και διέφυγαν στο νησί τους.

Η αντίδραση της Κυβέρνησης

Η Κυβέρνηση προσπάθησε να εκμεταλλευτεί την έκπληξη και τον φόβο από τα γεγονότα του Πόρου λόγω της προσβολής από τους Υδραίους της ρωσικής σημαίας και τον θάνατο κατά την αντιπαράθεση Ρώσων. Με απόφασή της παραπέμφθηκαν να δικάσουν σε «εξαιρετικό» δικαστήριο για εγκλήματα εσχάτης προδοσίας τα μέλη του κοινού της Ύδρας και οι κορυφαίοι αντιπολιτευόμενοι στην Ύδρα. Κλήθηκαν συγχρόνως όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι, πολιτικοί και στρατιωτικοί, να ορκιστούν ότι δεν ανήκαν σε καμιά μυστική εταιρεία και υπάκουαν τις δια-

ταγές της νόμιμης Κυβέρνησης. Ο Μακρυγιάννης αρνήθηκε να δεχθεί τον όρκο. Ακολούθησαν νέες διώξεις αντιφρονούντων. Πολλοί εξορίστηκαν από το Ναύπλιο και το Άργος. Μεταξύ αυτών οι: Σπ. Τρικούπης, Ανδρέας Λόντος, Κ. Ζωγράφος, Αλέξανδρος και Παναγιώτης Σούτσος, Κ. και Χρ. Κλονάρης, Ν. Σκούφος, Σπ. Βαλέτας, η μητέρα του Αλ. Μαυροκορδάτου.

Οι αντιπολιτευόμενοι σε δράση

Παρά τα όσα συνέβησαν στον Πόρο, οι αντιπολιτευόμενοι στην Ύδρα, στηριζόμενοι στο γεγονός ότι οι διπλωματικοί και στρατιωτικοί αντιπρόσωποι της Γαλλίας και της Αγγλίας απέφευγαν να καταγγείλουν με αποτελεσματικό τρόπο τις αντικυβερνητικές πράξεις, αισιοδοξούσαν ότι θα πετύχαιναν στους στόχους τους. Ένας από τους φανατικότερους, ο Θεόκλητος Φαρμακίδης, καλούσε τους ομόφρονές του να «ρίξουν εις τον λάκκον τον Πυγμαλίωνα». Στο εξαιρετικά φορτισμένο ιδεολογικό πλαίσιο, δεν έλειψαν και σκέψεις για τη φυσική εξόντωση του Καποδίστρια ως έσχατη λύση. Νέες ωστόσο προσπάθειες να εξεγερθεί ο στρατός της Στερεάς απέτυχαν πάλι παρά την εμπλοκή και του ίδιου του Τσωρτς. Για να μην αλλάξουν απόψεις οι Ερμούπολιτες, μετέβη στην Ερμούπολη ο ίδιος ο Μαυροκορδάτος. Στον *Απόλλωνα*, φύλλα του οποίου διοχετεύονταν παντού, διατυπώθηκαν οξύτατες και πολλές φορές υπερβολικές ή και ανυπόστατες κατηγορίες κατά του Καποδίστρια: ότι ήδη από την άφιξή του, όλες οι πράξεις του εξυπηρετούσαν τη φιλαρχία του και απέβλεπαν συστηματικά στην υποδούλωση των Ελλήνων στη Ρωσία. Σημαντική στη διάδοση των φανατικών απόψεων ήταν η συμβολή του Αλέξανδρου και του Παναγιώτη Σούτσου με τα ποιητικά και πεζά κείμενά τους.

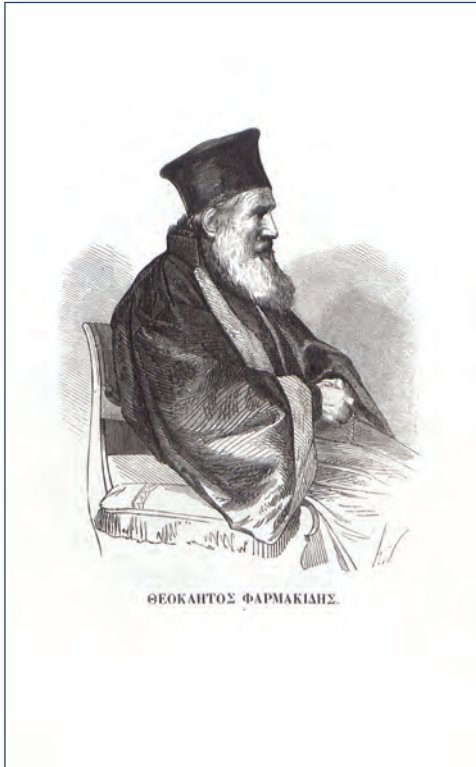
Κατάληψη και λεηλασία της Καλαμάτας από τους Μανιάτες

Η συνεννόηση των υδραϊκών πλοίων με τους Μανιάτες που κατηύθυναν οι Μαυρομιχαλαίοι οδήγησε στην κατάληψη και λεηλασία της Καλαμάτας (2 Σεπτεμβρίου 1831). Και ενώ ο Ρικόρντ, που με τον υπέρμετρο ζήλο του έβλαψε τελικά τον Καποδίστρια, έσπευσε με τα ρωσικά

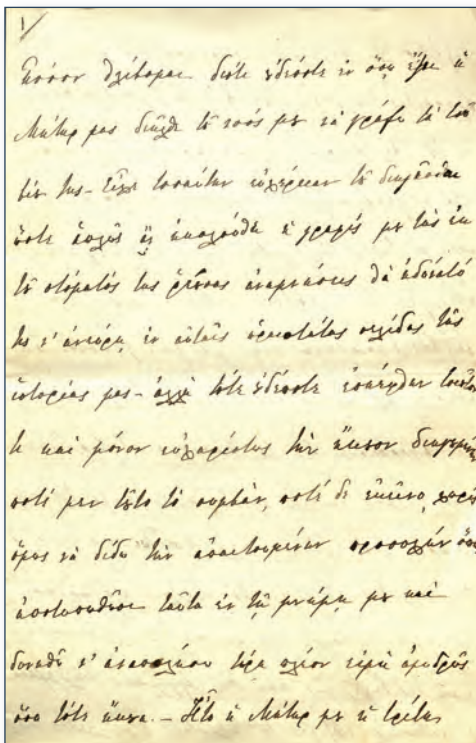
πλοία στα παράλια της Μάνης για να περιορίσει τους Μανιάτες, ο νέος επικεφαλής του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στην Πελοπόννησο στρατηγός Γκεενέκ (Guéhenneuc), εισέβαλε στην Καλαμάτα, έδιωξε τους Μανιάτες αλλά αρνήθηκε, μετά από αίτηση του Καποδίστρια, να παραδώσει την πόλη στις ελληνικές αρχές, γιατί, όπως είπε χαρακτηριστικά, θεωρούσε τις ενέργειες της αντιπολίτευσης όχι στάση (révolte) αλλά

επανάσταση (révolution). Η αντιστροφή ήταν πλήρης: πολλοί αξιωματικοί του γαλλικού στρατού, ιδιαίτερα όσοι είχαν έλθει στην Πελοπόννησο μετά την Ιουλιανή Επανάσταση και την προσπάθεια των Ρώσων να καταστείλουν την εξέγερση των Πολωνών, εμφороούνταν από έντονα φιλελεύθερα αισθήματα και δεν έκρυβαν τη συμπάθειά τους προς τις επιδιώξεις της αντιπολίτευσης.

1

3

1. Θεόκλητος Φαρμακίδης (1784-1860)
Λιθογραφία από: Μαρίνος Π. Βρετός, *Εθνικόν Ημερολόγιον διά το έτος 1862*, Παρίσι 1861
Βιβλιοθήκη της Βουλής

Στην κορύφωση του αντικαποδιστριακού αγώνα της αντιπολίτευσης, ο Θ. Φαρμακίδης έγραψε στις 9.8.1831 από την Ύδρα προς τον Δρόσο Μανσόλα στην Ερμούπολη: «Εμπρός ο Πυγμαλίων [= ο Καποδίστριας] πίπτει. Αι αναφοραί των αντιπρέσβων και μοιράρχων Άγγλων και Γάλλων τού κατεπλήγωσαν την καρδίαν, και αι προς τας Αυλάς των θέλουν τον ρίψει εις τον λάκκον διά παντός· αλλά ας τον ρίψωμεν ημείς προτύτερα – και τούτο είναι το ενδοξότερον και εντιμότερον – και ότι πίπτει ευκολώτερον δεν είναι καμμία αμφιβολία, και αν δεν έπεσε έως τώρα, ημείς είμεθα αίτιοι τούτου· διότι δεν ηθελήσαμεν να τον σπρώξωμεν· μη νυν ανώμεν· πρόσω, πρόσω».

Χιακόν Αρχείον, επιμ. Γιάννη Βλαχογιάννη, τ. Δ΄, Αθήνα 1910, σσ. 290-292

2. Ανυπόγραφο κείμενο στο οποίο τονίζεται η ανάγκη η αντιπολίτευση να δημιουργήσει τετελεσμένα γεγονότα πριν οι Δυνάμεις αποφασίσουν να στηρίξουν τον Καποδίστρια· μεταξύ άλλων προτείνεται η δολοφονία του («το κατά του προσώπου αιφνίδιον και ολιγόχειρον κίνημα»), [1831]
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

3. Πρώτο φύλλο από το ιδιόχειρο κείμενο της Σοφίας Τρικούπη στο οποίο, μεταξύ άλλων, αναφέρεται διάλογος της μητέρας της Αικατερίνης Μαυροκορδάτου-Τρικούπη με τον Καποδίστρια για τη συμπεριφορά των ηγετών του 1821
Βιβλιοθήκη της Βουλής

4. Παναγιώτης Σούτσος (1806-1868)
Ξυλογραφία, x.x.
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

5. Αλέξανδρος Σούτσος, *Πανόραμα της Ελλάδος, ή συλλογή ποικίλων ποιημάτων*, Ναύπλιο 1833
Συγκεντρωτική έκδοση των αντικαποδιστριακών ποιημάτων του Αλεξάνδρου Σούτσου
Βιβλιοθήκη της Βουλής

6. Αντικαποδιστριακή σάτιρα με τίτλο: «Οί Έλληνες προς τον Κύριον Καποδίστριαν»
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

2

όπου δει χρησιμοποιούσιν. εστὶ ὑποθέσει ἐπ' αὐτὰν ἴστω καὶ
 εὐροῦ καὶ μετρητὰ. αὐτοῦ, χάρητε, δὲ ἀδρίσονται. εὐρί
 σονται ἀλλοῦ, ἀδρίσονται εἰς τὴν ἑρμῆ, καὶ καὶ πᾶσι; καὶ
 δει εἶναι μερίσων ἀδρίσων δει εἶναι κρῖμα δὲ δ. 10. ἢ 15/21. καὶ
 λησα, καὶ χάσμεν τ' αὐτὰ μὲ τὸ κρῖμα δὲ καὶ πάντα. - 19 -
 αὐτοὶ εἶναι εἶναι τρόπος ἐνερρείας. ἀεργείας, οὐλοματικῆς
 ἡρατικῆς, ἢ ὅποια ἔχει καὶ ἀνοσιώσιας καὶ καὶ ἀνοσιώσιους καὶ
 καὶ τὰ κατὰ τὸ μάχον ἢ ἴπλον πῶθεν ὄντας καὶ τοῦ σοφ
 οῦ ἀπιτυχίας, 20. δεύτερος τρόπος, πρῶτον οὐκ ἔσται,
 εὐδοκῶς, καὶ πρῶτον οὐκ ἔσται καὶ ἐπιτυχίας τοῦ σοφοῦ
 βεβαίωτης, εἶναι τὸ κατὰ τοῦ προσώπου ἀφῆδον καὶ
 ὀλιγόχειρον κρῖμα. ἀλλὰ καὶ τοῦτο χεῖρα γέται καὶ τὴ
 καὶ οὐκ ἔσται, προσχεδίσματα, κρῖμα καὶ ὀλιγα
 χεῖματα. 21. ἢ τὸ εἶναι, ἢ τὸ ἄλλο. οὐκ ἔσται,
 ἐκπρῶτον. οὐκοινοσηματικῆς ἀφῆδον τὰ περὶ
 τοῦ πρῶτον ἰδεῖσθαι. ἢ καὶ αἱ ἀφῆδον με
 ἀφῆδον ἐκπρῶτον τὰ χεῖρας, καὶ αἱ εἰπόμενα ἔλαττα
 καὶ καὶ κρῖμα, ὁ κρῖμα ἀφῆδον καὶ κρῖμα δει ἔλα
 μεν.

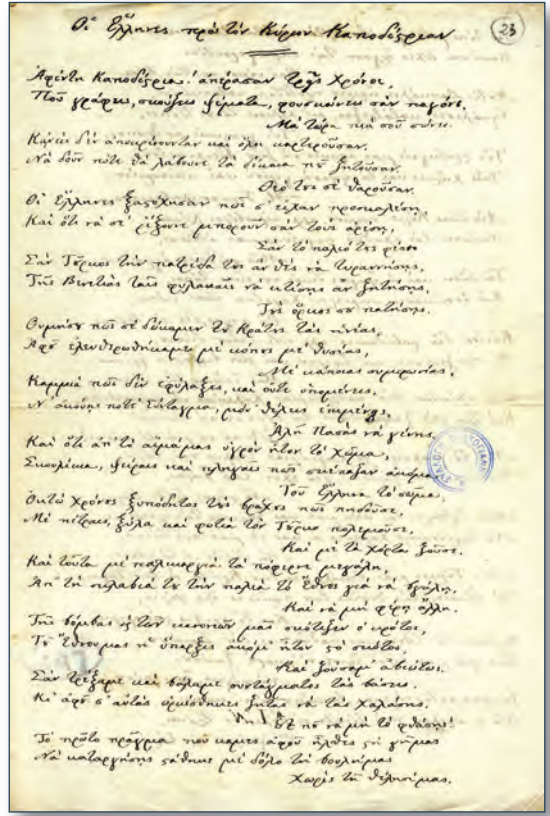
ΕΠΙΣΤΗΜΗ
 ΓΑΚ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ
 ΑΡΧΟΝΤΩΝ

καὶ χεῖρας παρατήρησα ὅτι ὁ ἀπόμων ἀρχισα καὶ
 εὐβαίη ἀπὸ τῶν ἀρχισα εἰς τὴν καὶ ἐπιπρῶτον ὀλιγο
 ἢ πρῶτον ἐπιπρῶτον τοῦ ὑποθέσει, γέροντος ἀφῆδον
 δει καὶ ἀφῆδον, ἀλλὰ τὰ πρῶτον βραβύων τὴν ὑπο
 ἄφῆδον τοῦ ἀπόμωνος. καὶ ὄζα τῶν ἀφῆδον, ἢ τῶν ἀφῆδον
 ἀφῆδον, ἔχει ὑκνὴ ἀφῆδον πρῶτον. τί ἢ ἀφῆδον
 ἀφῆδον καὶ προσπρῶτον εἰς τὰ πρῶτον, ἐπειτα τί ἢ τὸ
 ἀφῆδον οὐκοινοσηματικῆς ἀφῆδον καὶ ἐπιπρῶτον
 τοῦ ἀφῆδον. ἀφῆδον ὁ Ζη καὶ καὶ καὶ καὶ ἀφῆδον
 ἀφῆδον. ἀλλὰ μὴπως εἶχε καὶ καὶ ἀφῆδον ἀφῆδον ἀφῆδον,
 ἀφῆδον ἢ τὸ καὶ ἀφῆδον εἰς τὴν ἀφῆδον καὶ ἀφῆδον
 τὸ εἰσῆδον, ἀφῆδον τὸ καὶ πρὸ τῆς ἀφῆδον ὑποθέσει
 ἀφῆδον καὶ ἀφῆδον. ἀφῆδον, ἀφῆδον
 τὰς τῶν ἀφῆδον ἀφῆδον πρῶτον εἰς τὰ ἀφῆδον ἀφῆδον,
 ἀφῆδον τὴν ἀφῆδον τοῦ ἀφῆδον, ἀφῆδον ἀφῆδον ἀφῆδον
 καὶ ἀφῆδον, ἀφῆδον ἀφῆδον ἀφῆδον. ἀφῆδον
 ἀφῆδον ὅτι ἀφῆδον ἢ τὸ Ζη: καὶ ἀφῆδον τῆς
 ἀφῆδον τοῦ ἀφῆδον - ἀφῆδον φαίνεται εἶχε ἀφῆδον
 τὴν ἀφῆδον τῆς ἀφῆδον καὶ τοῦ Ζη: ἀφῆδον
 καὶ τὴν ἀφῆδον καὶ τῆς ἀφῆδον καὶ τοῦ ἀφῆδον
 ἀφῆδον ἀφῆδον ἀφῆδον. ἀφῆδον ἀφῆδον

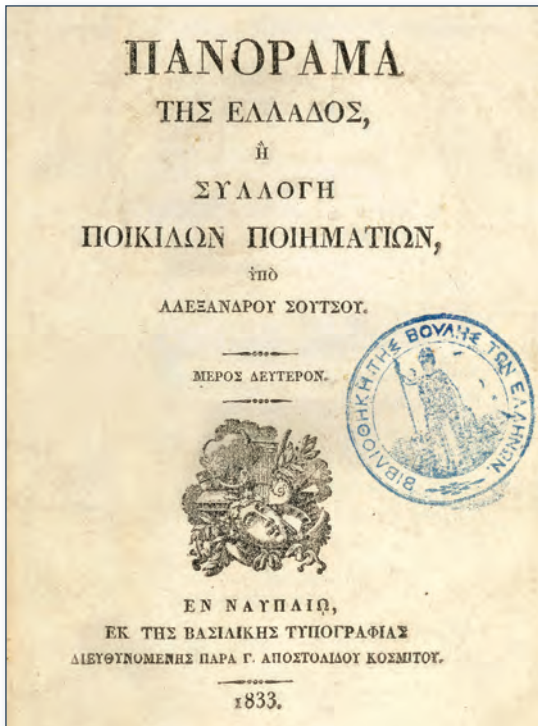

4

6

5

7

8

9

10

7. Ιωάννης Μακρυγιάννης (1797-1864)

Λιθογραφία από: Karl Krazeisen, *Bildnisse ausgezeichneter Griechen und Philhellenen, nebst einigen Ansichten und Tracten*, [Μόναχο] 1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

Ο Μακρυγιάννης αρνήθηκε να υπογράψει τον όρκο που ήθελε η Κυβέρνηση· αντιπρότεινε δικό του τύπο όρκου, όπου μεταξύ άλλων έγραφε: «Ορκίζομαι πάλε και τώρα εις τ' όνομα της Αγίας Τριάδας ότι δεν ξέρω στο παραμικρό, ούτ' ενέχομαι διά την εταιρία οπού ξεσκέπασες η Εξοχότητά σου». Η Γραμματεία Στρατιωτικών δεν δέχθηκε το σχετικό έγγραφό του και του ανακοίνωσε ότι τον θεωρούσε εκτός υπηρεσίας.

Αρχείον του Στρατηγού Ιωάννου Μακρυγιάννη, επιμ. Γ. Βλαχογιάννη, τ. Α': *Ιστορικά έγγραφα*, Αθήνα 1907, σσ. 157-158, 167

8. Άποψη της Μάνης

Λιθογραφία από: Γεώργιος Τσούλιος, *Ιστορικόν λεύκωμα της Ελληνικής Επανάστασεως*, τ. 1, Αθήνα 1970

Βιβλιοθήκη της Βουλής

9. Άποψη της Ύδρας

Χαλκογραφία από: Antoine-Laurent Castellan, *Lettres sur la Morée et les îles de Cérigo, Hydra et Zante*, τ. 1, Παρίσι 1808, δημοσιευμένη στο: Γεώργιος Τσούλιος, *Ιστορικόν λεύκωμα της Ελληνικής Επανάστασεως*, τ. 2, Αθήνα 1970

Βιβλιοθήκη της Βουλής

11

10. Λάζαρος Κουντουριώτης (1769-1852)

Ξυλογραφία από: Αναστάσιος Ν. Γούδας, *Βίοι Παράλληλοι των επί της Αναγεννήσεως της Ελλάδος διαπρεψάντων ανδρών*, τ. Δ', Αθήνα 1871

Βιβλιοθήκη της Βουλής

11. Ανδρέας Μιαούλης (1769-1835)

Λιθογραφία από: Karl Krazeisen, *Bildnisse ausgezeichneter Griechen und Philhellenen, nebst einigen Ansichten und Tracten*, [Μόναχο] 1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

12. Η φρεγάτα «Ελλάς» και το ατμόπλοιο «Καρτερία»

Λιθογραφία από: Karl Krazeisen, *Bildnisse ausgezeichneter Griechen und Philhellenen, nebst einigen Ansichten und Tracten*, [Μόναχο] 1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

13. Προκήρυξη του Κυβερνήτη προς τους Έλληνες στην οποία καταγγέλλεται η αντικυβερνητική στάση των Υδραίων, Ναύπλιο 30.7.1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

No. 848.

ΕΠΙΜΥΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. Nov 1528

Οκτωβερήνης της Ελλάδος.

Προς τον Βόρειον Βασιλέα δ' Ρούμαν, Εργασ-
τηριών των υποδάρι της Ρωσίας, κατά
την Επικουρικήν Βουλαντοίαν.

Η Επικουρική Βουλαντοίαν ενδοδατομένη των
υποδαρίων ενάγειν να διαχέον εν τας δυνάμεις
αυτοῦ τοῦ ἔθους τοῦ ἄλλου, ἐν τῷ ὅσῳ των ἀξίωσαν
ταῦτα ἡμεῖς ἀποδρύνοντα οὐκ ἔχοντα, ἔκδοσαν να δα-
ραστον ἐκτὴν διαμύσου δυνάμεις καὶ ἐκδοσμοῦ πρᾶ-
ξας.

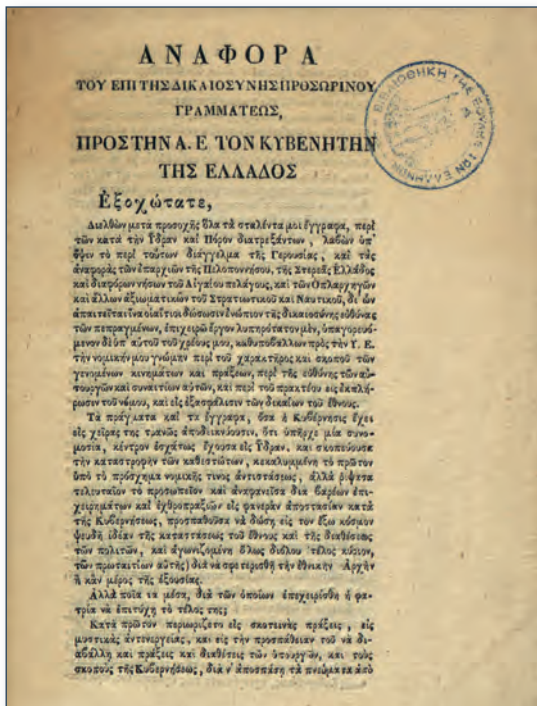
Ταῦτα τοῦ ἀλλήθρου ἔχοντα των ἡμεῖς, καὶ
Βασιλέα, να ὅσας ἐκδοσμοῦσαν ἐν ἀπάρτησιν των ἐκ-
δοσμοῦσαν, των ὅσῳσαν ἐκδοσμοῦσαν να μᾶλλον δυνά-
μις των ἑξ ἑκδοσμοῦσαν μῆτος.

Διὰ τὴν ἑξῆς ἡμεῖς προβαλοῦσα ἡμεῖς ἀπᾶ-
ρῶν, δια να ἐκδοσμοῦσαν ὅσῳ, τοῦ ἀλλήθρου τοῦ ἐκ-
δοσμοῦσαν, κατὰ των ἑκδοσμοῦσαν οὐκ ἔχοντα ἐκδοσμοῦσαν
τοῦ, καὶ ὅτῳ τοῦ ἔθους ἐκδοσμοῦσαν τοῦ κατὰ μῆτος
ἐκδοσμοῦσαν των ἐκδοσμοῦσαν ἐκδοσμοῦσαν, ἡμεῖς ἐκδοσμοῦσαν να ἐκδο-
σμοῦσαν τα ὅσῳσαν ἐκδοσμοῦσαν οὐκ ἔχοντα, ὅσῳσαν ἐκ
ἀναφορᾶς των ἑκδοσμοῦσαν ἑκδοσμοῦσαν, καὶ ἐκ
ἐκδοσμοῦσαν, ἑκδοσμοῦσαν, ἐκδοσμοῦσαν ἐκ των ἑκδοσμοῦσαν.

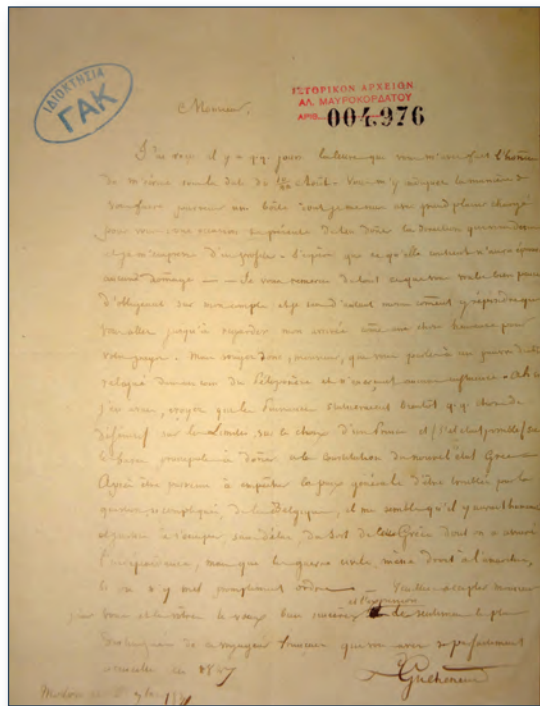
Η ἑξῆς καὶ ἡ ἐκδοσμοῦσαν ἐκδοσμοῦσαν ἐκδοσμοῦσαν
ἐκ τοῦ ἐκδοσμοῦσαν καὶ κατὰ τὰς των Μεγαλοκράτων,

- 14. Επιστολή του Κυβερνήτη στον διπλωματικό αντιπρόσωπο της Ρωσίας Ρούκμαν (Rückmann) με την οποία αποδίδει τα γεγονότα του Πόρου και την προσβολή της ρωσικής σημαίας στα «μωρά και εγκληματικά» σχέδια λίγων αντικυβερνητικών· παράλληλα τονίζει την αφοσίωση και ευγνωμοσύνη του ελληνικού έθνους προς τη Ρωσία για τη βοήθειά της, Ναύπλιο 30.7.1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής
- 15. Δίγλωσση διακοίνωση των διπλωματικών αντιπροσώπων της Αγγλίας και της Ρωσίας, Ντώκινς και Ρούκμαν αντίστοιχα, προς τον Ιω. Καποδίστρια με την οποία αποδοκιμάζουν το κίνημα του Πόρου, Ναύπλιο 20.7./1.8.1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής
- 16. Αναφορά του Μ. Σικελιανού, προσωρινού επί της Δικαιοσύνης Γραμματέα, προς τον Ιω. Καποδίστρια σχετικά με τα γεγονότα της Ύδρας και του Πόρου· περιγράφει τις «εγκληματικές» πράξεις των υπευθύνων και ζητά την παραπομπή τους σε δίκη, Ναύπλιο 13.8.1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής
- 17. Προκήρυξη των Υδραίων προς τους Έλληνες με την οποία προβάλλονται οι θέσεις της αντιπολίτευσης, Ύδρα 20.8.1831
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
- 18. Ο επικεφαλής του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στην Πελοπόννησο στρατηγός Γκενέκ, απαντώντας στον Αλ. Μαυροκορδάτο που θεώρησε την άφιξή του ευτυχές γεγονός για την Ελλάδα, τονίζει ότι ευρισκόμενος σε μια άκρη της Πελοποννήσου δυστυχώς δεν έχει την επιρροή που θα του επέτρεπε να φροντίσει για τη γρήγορη επίλυση του ελληνικού ζητήματος, 25.8/6.9.1831
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

16

18

Η δολοφονία

Αποτυχία μιας τελευταίας απόπειρας συμφιλίωσης

Στις αρχές Σεπτεμβρίου, όταν όλες οι προσπάθειες της αντιπολίτευσης να διευρύνει τα ερείσματά της, κυρίως με την εξέγερση των στρατευμάτων της Στερεάς, είχαν αποτύχει και η Κυβέρνηση απειλούσε ακόμα και την ίδια την Ύδρα, άρχισε να παρατηρείται διάσταση απόψεων μεταξύ Υδραίων και των συγκεντρωμένων στο νησί τους αντικυβερνητικών. Σύμφωνα με δύο τουλάχιστον μαρτυρίες, οι Υδραίοι πρόκριτοι, παρακάμπτοντας τους άλλους αντιπολιτευομένους, επιχείρησαν προσέγγιση με την Κυβέρνηση, αλλά το τραγικό γεγονός του Ναυπλίου κατέστρεψε την προοπτική κάποιου ενδεχομένως συμβιβασμού.

Το έγκλημα του Ναυπλίου

Το πρωί της 27ης Σεπτεμβρίου 1831 ο Ιω. Καποδίστριας δολοφονήθηκε από τον Κωνσταντίνο και τον Γεώργιο Μαυρομιχάλη. Κτυπήθηκε μπροστά στον ναό του Αγίου Σπυριδώνα στο Ναύπλιο. Ο συνοδός του Κυβερνήτη πλήγωσε τον Κωνσταντίνο Μαυρομιχάλη, ο οποίος, αδυνατώντας να διαφύγει, πιάστηκε από το οργισμένο πλήθος και θανατώθηκε οικτρά. Ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης κατέφυγε στη γαλλική πρεσβεία, που αναγκάστηκε να τον παραδώσει υπό τον όρο να δικάσεί. Στην ανάκρισή του ο Γ. Μαυρομιχάλης αρνήθηκε κάθε συμμετοχή στο έγκλημα. Αυτόπτες, όμως, μάρτυρες βεβαίωσαν ότι αυτός μαχαίρωσε τον Κυβερνήτη τη στιγμή που τον πυροβολούσε ο Κ. Μαυρομιχάλης. Συγκροτήθηκε στρατιωτικό δικαστήριο για να τον δικάσει. Στη δίκη του δεν αποκάλυψε τίποτα για τα κίνητρα της πράξης τους. Μόνο στη διαθήκη του μίλησε για σύνταγμα, νόμους ελεύθερους, ομόνοια. Καταδικάστηκε σε θάνατο και εκτελέστηκε.

Δεν εντοπίστηκαν, παρά τον ζήλο των ανακριτικών αρχών, ασφαλή τεκμήρια που θα μπορούσαν να συνδέσουν άμεσα την αντιπολίτευση στην Ύδρα με το έγκλημα του Ναυπλίου. Δεν προέκυψε επίσης κανένα στοιχείο για εμπλοκή στη δολοφονία οιαδήποτε αγγλικού παρά-

γοντα. Οι υπόνοιες για εμπλοκή Γάλλων στρατιωτικών που βρίσκονταν στο Ναύπλιο, αν ευσταθούν, θα πρέπει να αποδοθούν σε ατομική πρωτοβουλία και όχι στην οποιαδήποτε ανάμειξη της Γαλλικής Κυβέρνησης. Η αναζήτηση συνενόχων των Μαυρομιχαλαίων ανάμεσα σ' ορισμένους προκρίτους της Πελοποννήσου, στηρίζεται σε ασφαλέστερα τεκμήρια. Η δολοφονία του Καποδίστρια δεν φαίνεται να ήταν το αποτέλεσμα ευρύτερης συνωμοσίας, στην οποία διευθυντικό ρόλο είχαν ξένοι παράγοντες ή η ηγεσία της αντιπολίτευσης στην Ύδρα, αλλά το τελευταίο όπλο που διέθεταν τα πιο παραδοσιακά στοιχεία της ελληνικής κοινωνίας για να υπερασπίσουν την άμεσα απειλούμενη κοινωνική τους υπόσταση. Η συγκυρία έδωσε στην πράξη τους διαφορετικό περιεχόμενο: ενώ είχε τα χαρακτηριστικά μιας βεντέτας, πήρε και τη χροιά της υπεράσπισης των καταργημένων ελευθεριών.

Με την ενέργεια όμως των Μαυρομιχαλαίων δεν ματαιώθηκαν και οι προσδοκίες πολλών αντιπολιτευομένων που είχαν σπεύσει να τονίσουν με έμφαση «ή αυτός ή εμείς» και μερικοί από αυτούς δεν είχαν διστάσει να θεωρήσουν ακόμη και τη δολοφονία, λίγους μήνες πριν αυτή συντελεστεί, ως το έσχατο μέτρο ανατροπής του Καποδίστρια προτού οι Δυνάμεις αποφασίσουν να τον στηρίξουν μέχρι την εκλογή του νέου ηγεμόνα. Και δεν έκρυψαν την ικανοποίησή τους για το έγκλημα.

Η είδηση της δολοφονίας του Καποδίστρια συγκλόνισε τους πολλούς, κυρίως τους χωρικούς της Πελοποννήσου. Οι αντιδράσεις τους έδειχναν ότι είχαν χάσει τον προστάτη τους: «ο λαός τον έκλαψε και τον κλαίει ακόμα σαν πατέρα και ευεργέτη του», σημειώνει ένας σύγχρονος σφοδρός επικριτής του Κυβερνήτη. Στους πολλούς, αφού θα μένουν άλυτα τα προβλήματά τους, θα διατηρηθεί έντονα η ανάμνηση του Καποδίστρια και στα οθωνικά χρόνια.

Η τριμελής Διοικητική Επιτροπή (πρόεδρος ο Αυγουστίνος Καποδίστριας, μέλη οι Θεόδωρος Κολοκοτρώνης και Ιωάννης Κωλέττης) που ανέλαβε την εξουσία μετά τη δολοφονία του Κυβερνήτη γρήγορα διασπάστηκε. Σχηματίστηκαν δύο αντίπαλα στρατόπεδα, δύο χωριστές εθνοσυνελεύσεις συνεδρίαζαν και ένας νέος εμφύ-

λιος πόλεμος δεν άργησε να ξεσπάσει. Ο Αυγουστίνος αναγκάστηκε να παραιτηθεί και παραλαμβάνοντας το ταρριχευμένο σώμα του αδελφού του κατέφυγε στην Κέρκυρα. Η αναρ-

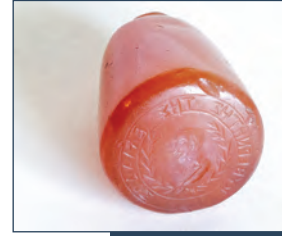
χία που κυριάρχησε στη χώρα όλο το 1832 κατέστησε αδύνατη κάθε αντίδραση στην απόφαση των τριών Δυνάμεων να επιβάλουν ως πολίτευμα της χώρας την απόλυτη μοναρχία.

1. Σφραγίδα του Ιω. Καποδίστρια από κόκκινο σκληρό λίθο

Μουσείο Μπενάκη

1

2. Σφραγίδα του Ιω. Καποδίστρια με κρυστάλλινη λαβή

Μουσείο Μπενάκη

3. Καρφίτσα του Ιωάννη Καποδίστρια, που περικλείει μετάλλιο με έκτυπη προτομή ανδρός και ταινία με την επιγραφή: «ΕΛΛΗΝΩΝ ΨΥΧΑΣ ΕΚΤΗCΑΤΟ»

Μουσείο Μπενάκη

2

4. Ταμπακοθήκη με μικρογραφία του Ιω. Καποδίστρια

Μουσείο Μπενάκη

5. Κουμπί της στολής που φορούσε ο Ιω. Καποδίστριας την ημέρα της δολοφονίας του

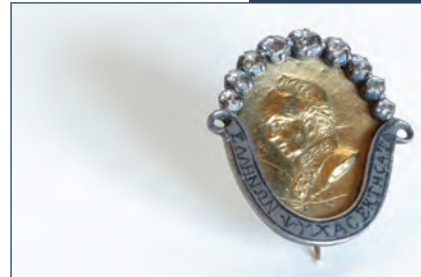
Μουσείο Μπενάκη

6. Μικρό μέρος κρανιακού οστού και μαλλιά του Ιω. Καποδίστρια σε πλαίσιο

Μουσείο Μπενάκη

7. Εγκύκλιος του Γραμματέα της Επικρατείας «προς τους κατά την Επικράτειαν Εκτάκτους Επιτρόπους, Διοικητάς και Τοποτηρητάς» με την οποία γνωστοποιείται ο θάνατος του Ιω. Καποδίστρια, Ναύπλιο 27.9.1831

ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

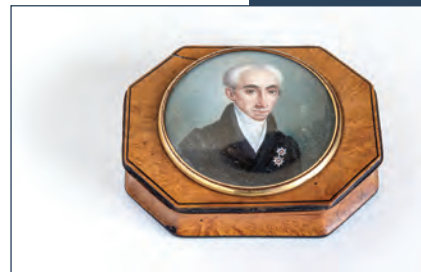
3

8. «Διάταξις της εκφοράς της Α.Ε. του αιμνήστου Κυβερνήτου της Ελλάδος Ι. Α. Καποδίστρια»

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

9. Αναφορά των κατοίκων Μεγαρίδος με την οποία εκφράζουν την οδύνη τους για τη δολοφονία του Κυβερνήτη, Θήβα 5.10.1831

Βιβλιοθήκη της Βουλής

4

10. Σπουδή για το έργο «Η δολοφονία του Καποδίστρια»
Ελαιογραφία σε μουσαμά: Διονύσιος Τσόκος, π. 1850

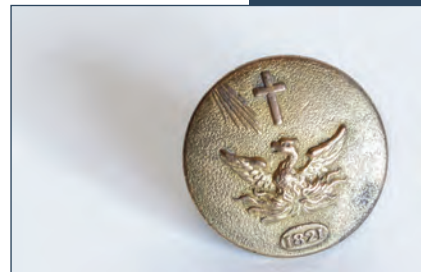
Μουσείο Μπενάκη

11. «Η δολοφονία του Καποδίστρια»
Ελαιογραφία σε μουσαμά: Διονύσιος Τσόκος, π. 1850

Μουσείο Μπενάκη

12. «Η δολοφονία του Ιω. Καποδίστρια»
Σχέδιο με μολύβι σε χαρτόνι, β' μισό 19ου αι.

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

5

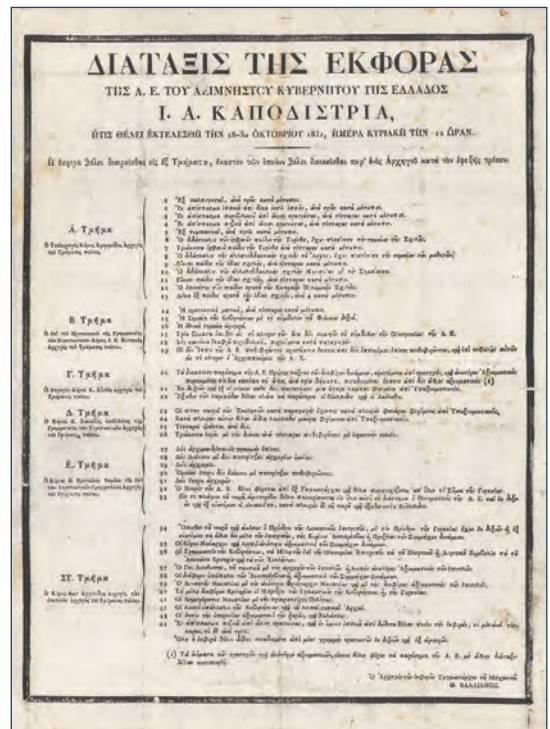
6

7

10

8

11

12

13

14

15

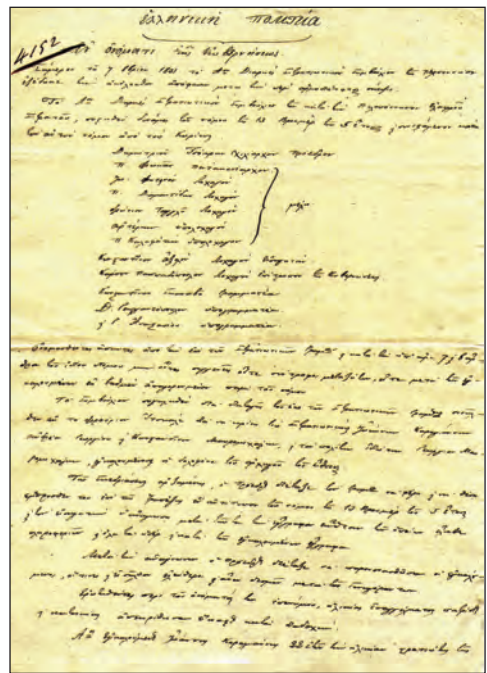
13. Σπάνια απόδοση της σκηνής της δολοφονίας που τοποθετείται μέσα στον ναό του Αγίου Σπυριδώνα
 Ελαιογραφία: Χαράλαμπος Παχής, 1872
 Μουσείο Καποδίστρια - Κέντρο Καποδιστριακών Μελετών

14. «Η δολοφονία του Κυβερνήτου εν Ναυπλίω»
 Δελτάριο από ομώνυμο πίνακα του Χ. Παχή
 Συλλογή Σπύρου Π. Γαούτσου

15. «Ο θάνατος J.A. Καποδίστρια τη 27 Δεκεμβρίου 1831»
 Χαρακτικό αγνώστου με τον τίτλο και στα ρωσικά
 Συλλογή Σπύρου Π. Γαούτσου

16. Η απόφαση του Διαρκούς Στρατιωτικού Συμβουλίου με την οποία καταδικάστηκαν ο αυτοργός της δολοφονίας του Ιω. Καποδίστρια Γ. Μαυρομιχάλης και οι συνεργοί στο έγκλημα, 7.10.1831
 ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

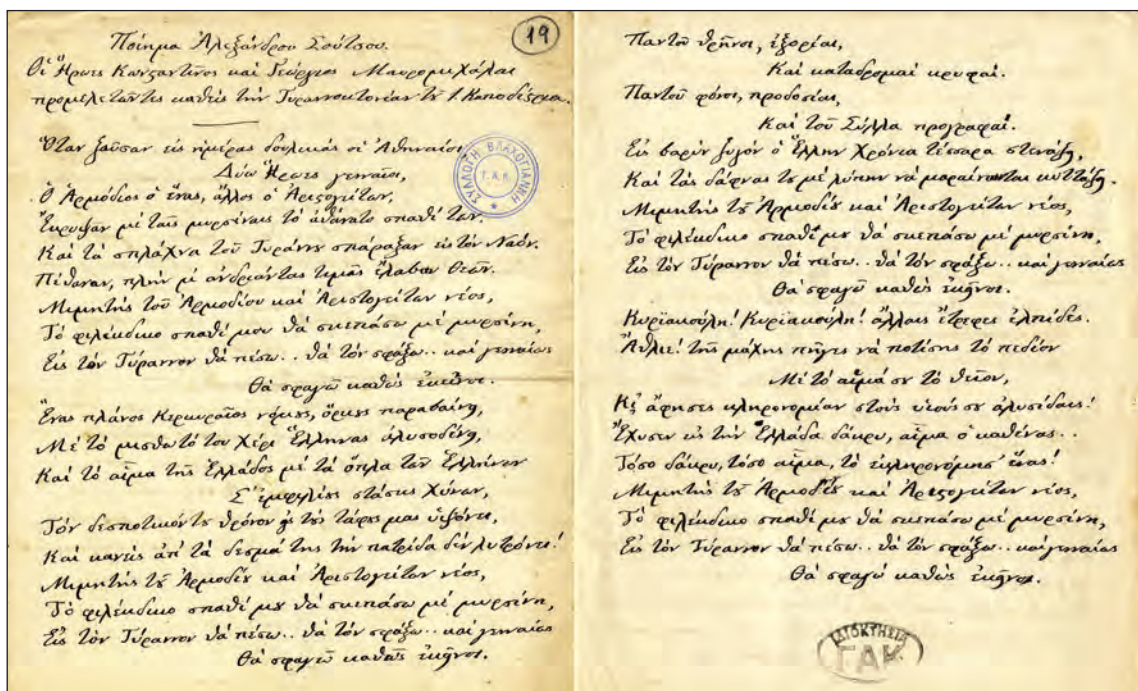
16

17. Έγγραφο του Εδ. Μάσσονος (Ed. Masson), συνηγόρου του Γ. Μαυρομιχάλη, προς τη Γραμματεία της Δικαιοσύνης με το οποίο ζητά να θεωρηθεί αναρμόδιο το στρατιωτικό δικαστήριο που καταδίκασε σε θάνατο τον πελάτη του, Ναύπλιο 9.10.1831
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
18. Κατάθεση του Ιωάννη Καραγιάννη, συνεργάτη των Μαυρομιχαλαίων, ο οποίος ανατρέπει προηγούμενες καταθέσεις του και ενοχοποιεί Έλληνες και Γάλλους για το έγκλημα, 9.10.1831
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
19. Εξέταση του Γεωργίου Κοζώνη, σωματοφύλακα του Ιω. Καποδίστρια, ο οποίος τραυμάτισε τον Κωνσταντίνο Μαυρομιχάλη αμέσως μετά τη δολοφονία, Ναύπλιο 4.10.1831
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
20. Ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης Μιχαήλ Σικελιανός ζητά την άδεια της Γερουσίας ώστε να κληθεί ο Γάλλος στρατιωτικός Pellion να καταθέσει για όσα είπε στη Γερουσία την ημέρα της δολοφονίας του Κυβερνήτη, 30.10.1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής
21. Κατάλογος καταγραφής των ευρεθέντων εγγράφων κατά την έρευνα στο σπίτι του Ανδρέα Καλαμογάρτη, 16.11.1831
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

22

22. «Οι ήρωες Κωνσταντίνος και Γεώργιος Μαυρομιχάλοι προμελετώντες καθείς την Τυραννοκτονίαν του Ι. Καποδίστρια»

Ποίημα του Αλεξάνδρου Σούτσου
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

23. «Το λείψανον του Ιω. Καποδίστρια»

Ποίημα που επιχειρεί να δικαιολογήσει τη δολοφονία του Κυβερνήτη
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

24. Ο Κυβερνήτης Αυγ. Καποδίστριας, ύστερα από τις πιέσεις των αντιπρέσβων, ανακοινώνει στη Γερουσία την παραίτησή του, Ναύπλιο 28.3.1832

Βιβλιοθήκη της Βουλής

25. «Ο ψευδοκυβερνήτης της Ελλάδος Αυγουστίνος Καποδίστριας από το πλοίον της φυγής του»

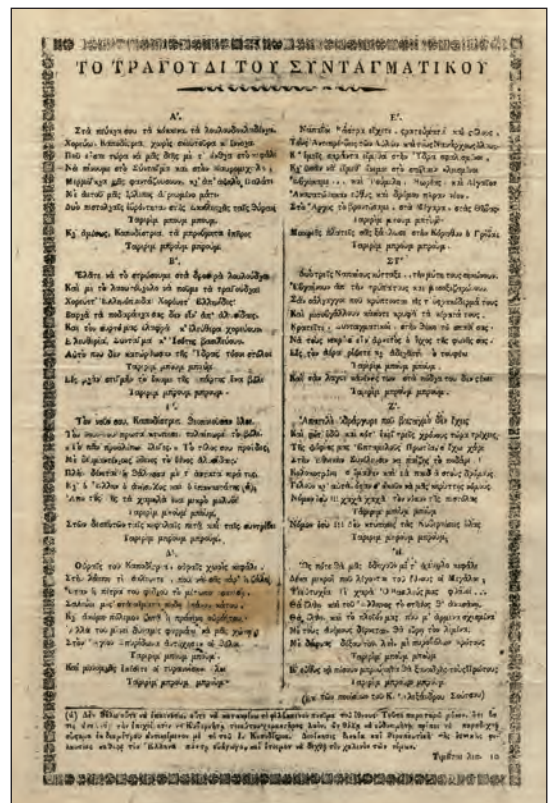
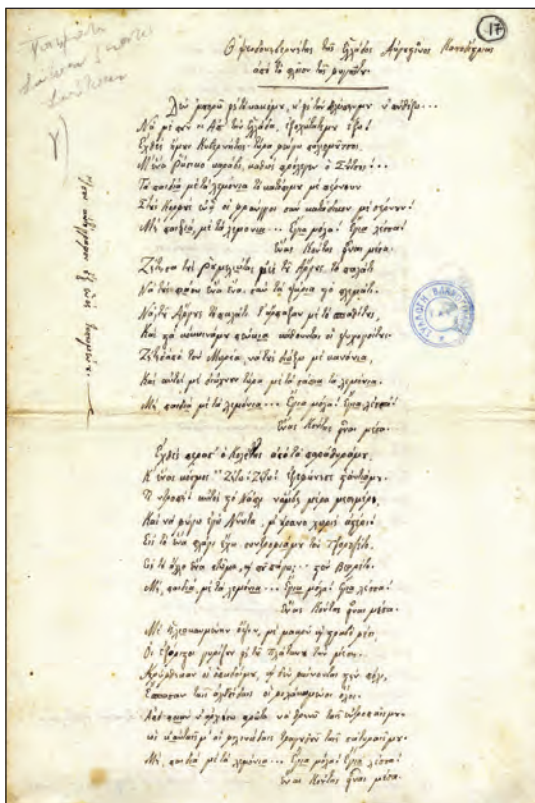
Ποίημα του Αλεξάνδρου Σούτσου
ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

26. «Το Τραγούδι του Συνταγματικού»

Ποίημα του Αλεξάνδρου Σούτσου το οποίο εξυμνεί τη δολοφονία του Καποδίστρια και τις ακόλουθες νίκες των συνταγματικών κατά των καποδιστριακών
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

27. Αντικείμενα γραφείου του Αυγουστίνου Καποδίστρια, αδελφού του Ιω. Καποδίστρια

Μουσείο Μπενάκη

Il documento
Il documento è un testo scritto o stampato che ha un valore storico o culturale. In questo caso, si tratta di un documento che riguarda la storia della città di Roma. Il documento è conservato in un archivio e può essere consultato dai ricercatori e dagli studenti. Il documento è un oggetto prezioso che ci aiuta a conoscere il passato e a comprendere il presente.

Il documento
Il documento è un testo scritto o stampato che ha un valore storico o culturale. In questo caso, si tratta di un documento che riguarda la storia della città di Roma. Il documento è conservato in un archivio e può essere consultato dai ricercatori e dagli studenti. Il documento è un oggetto prezioso che ci aiuta a conoscere il passato e a comprendere il presente.

Ο Καποδίστριας μετά τον Καποδίστρια

Ο Καποδίστριας είναι σημείο αναφοράς για τη μελέτη της ιστορίας της νεότερης Ελλάδας. Προσωπικότητα με πλούσια πολιτική δράση, πανευρωπαϊκής εμβέλειας, αμφιλεγόμενη, η οποία διακόπηκε βίαια, πρότυπο προς μίμηση ή παράδειγμα προς αποφυγή, αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας που μέχρι τις μέρες μας έχει αποδώσει πολλές εκατοντάδες τίτλους δημοσιευμάτων. Άρθρα στον Τύπο, δημοσιεύσεις τεκμηρίων, πολιτικός λόγος, ιστορικά κείμενα, μονογραφίες, θεατρικά έργα, πεζά και ποιήματα φωτίζουν όψεις της ζωής και της δράσης του. Μαζί με αυτά, απεικονίσεις του σε έργα τέχνης, τιμητικά γραμματόσημα και νομίσματα οριοθετούν τη θέση του στη νεοελληνική και ευρωπαϊκή ιστορική συνείδηση, όπως αυτή αναπροσδιορίζεται από την επομένη της δολοφονίας του έως σήμερα, υπό το πρίσμα των πολιτικών εξελίξεων, των κοινωνικών αλλαγών και των ιδεολογικών αναζητήσεων.

Ο Καποδίστριας στον 19ο αιώνα

Οι έντονες αντιπαραθέσεις καποδιστριακών-αντικαποδιστριακών κατά την περίοδο διακυβέρνησης του Καποδίστρια κορυφώνονται με το τραγικό τέλος του, στο οποίο μεταφέρεται το επίκεντρο της σύγκρουσης. Η καταγραφή της επικαιρότητας διχάζει τους σύγχρονους και τα κείμενα που κυκλοφορούν στον απόηχο της δολοφονίας αποτυπώνουν το δίπολο της ερμηνείας της ως πατροκτονίας ή τυραννοκτονίας: η εικόνα του σωτήρα, που άφησε τη διεθνή σταδιοδρομία του, ανέλαβε τα νήια της λεηλατημένης πατρίδας του και θυσιάστηκε, αντιπαρατίθεται με την εικόνα του ρωσόφιλου, επίορκου τυράννου που καταπάτησε το Σύνταγμα και την εμπιστοσύνη του λαού του.

Την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα κυκλοφορούν τα πρώτα βιογραφικά έργα και το πρώτο λογοτεχνικό έργο για τον Καποδίστρια. Τα έργα αυτής της περιόδου παρακολουθούν την πορεία από την πανηγυρική υποδοχή και την

ελπίδα που γέννησε η άφιξη του Όθωνα έως τη διάψευση των προσδοκιών και την έξωσή του και καταγράφουν αντίστοιχες αντιφάσεις στη χρήση του καποδιστριακού παραδείγματος. Κυριαρχεί η σύγκριση Κυβερνήτη και Μονάρχη ως αντιδιαστολή, αναλογία ή ταύτιση των δύο προσώπων και των πολιτικών τους, που θα διαρκέσει έως το τέλος του αιώνα. Κριτήριο της συγκριτικής αξιολόγησής τους αναδεικνύεται ο βαθμός εξυπηρέτησης του εθνικού συμφέροντος και η ανάμιξη τού, διαβρωτικού, ξένου παράγοντα. Οι εκδόσεις απομνημονευμάτων και ιστορικών έργων από πρωταγωνιστές ή συμμετέχοντες στην Επανάσταση ανακυκλώνουν τις αντιθέσεις για τον Καποδίστρια, αλλά η απόσταση από τον βιολογικό κύκλο της ζωής του οδηγεί σε ύφεση των παθών. Η απόφαση της Εθνοσυνέλευσης το 1844 για ανέγερση ανδριάντα στο Ναύπλιο για «την διαιώνισιν του μεγάλου σεβασμού και της εξαιρέτου ευγνωμοσύνης, την οποίαν οι λαοί της Ελλάδος σώζουσιν εις την μνήμην του Αοιδήμου Ι.Α. Καποδίστρια, ποτέ Κυβερνήτου της Ελλάδος» αποτελεί την πρώτη σχηματοποιημένη πρόταση συναίνεσης. Η στάση αυτή θα ενδυναμωθεί τις επόμενες δεκαετίες και θα ενισχυθεί με την πολιτική της αποσιώπησης της δολοφονίας.

Στα χρόνια μετά τη βασιλεία του Όθωνα, η Επανάσταση και η καποδιστριακή περίοδος μεταφέρονται αργά από τη βιωμένη εμπειρία στον χώρο της ιστορικής μνήμης. Πενήντα χρόνια μετά το '21, καθώς η Μεγάλη Ιδέα προβάλλεται ως κοινό όραμα και παρακαταθήκη του έθνους, πρόσφατου παρελθόντος, οι αντιθέσεις λειαινούνται και η διχόνοια ενοχοποιείται ως η μητέρα όλων των δεινών του έθνους. Στο πλαίσιο αυτό, ο Καποδίστριας βρίσκει τη θέση του στο βάθρο των ηρώων της Επανάστασης. Την ίδια περίοδο, η καποδιστριακή διακυβέρνηση χρησιμοποιείται, ευέλικτα ανάλογα με την αφήγηση, ως ιστορικό παράδειγμα, τόσο για τις εσωτερικές εξελίξεις όπως διαμορφώνονται με την αλλαγή στο πολίτευμα, τη συνεχή εναλλαγή

των κυβερνήσεων και τον εκσυγχρονισμό του κράτους στην οικονομία, την εκπαίδευση, τον στρατό κλπ., όσο και σε σχέση με την πορεία της εξωτερικής πολιτικής και του Ανατολικού Ζητήματος. Τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του Καποδίστρια στην Κέρκυρα το 1887 και τα δημοσιεύματα των τελευταίων δεκαετιών του 19ου αιώνα, φανερώσουν την παγίωσή του στη συνείδηση του έθνους, παρόλες τις διαφοροποιήσεις στην αφήγηση και την ερμηνεία των γεγονότων.

Ξεχωριστό είναι πάντα το ενδιαφέρον των Επτανησίων. Δημοσιεύματα, εκδομένα σε μεγάλο βαθμό στην Κέρκυρα, που επικεντρώνονται στην πρώιμη δράση του στα Επτάνησα, μονογραφίες και λόγοι σε επετειακές εκδηλώσεις, συγκροτούν ένα σώμα κειμένων με θετικό στη συντριπτική τους πλειοψηφία πρόσημο για τον δικό τους Καποδίστρια. Στους εορτασμούς για την ένωση των Ιονίων Νήσων με την Ελλάδα και για την πεντηκονταετία από την Επανάσταση ο Καποδίστριας, συνδυάζοντας την επανησιακή καταγωγή με την ιδιότητα του πρώτου Κυβερνήτη του ελληνικού κράτους, όπως αυτό προέκυψε από την Επανάσταση, αποτελεί τη γέφυρα συνάντησης της τοπικής με την εθνική ιστορία.

Η κρίση ξένων συγγραφέων κατά τον 19ο αι. εντάσσεται κυρίως σε γενικά έργα για την Ελλάδα κι όχι σε εξειδικευμένα για τον Καποδίστρια συγγράμματα. Η προσωπική εμπειρία, η πολιτική τοποθέτηση και οι πηγές πληροφόρησης των συγγραφέων τους καθορίζουν την οπτική των έργων αυτών, που φαίνεται να εμμένουν στη φιλορωσική πολιτική του Καποδίστρια και να επηρεάζονται από τον ανταγωνισμό των Μεγάλων Δυνάμεων. Σημαντικό στοιχείο στη μελέτη αυτών των εκδόσεων αποτελεί όχι μόνο το έτος συγγραφής και έκδοσης, αλλά και το έτος μετάφρασής τους στα ελληνικά.

Ο Καποδίστριας στον 20ό αιώνα και έως τις μέρες μας

Η ενσωμάτωση του Καποδίστρια στην εθνική ιστορία ολοκληρώνεται στο μεταίχμιο των δύο αιώνων. Μετά την ήττα του 1897, οι κλυδωνισμοί στην πολιτική ζωή επιβάλλουν την ανάγκη ανά-

δειξης προσωπικοτήτων που θα ηγηθούν της εσωτερικής εξυγίανσης και της εθνικής ολοκλήρωσης. Στην αναζήτηση αυτή ο Καποδίστριας παίζει καθοριστικό ρόλο. Καθιερώνεται ως πρότυπο πολιτικού ηγέτη και συναποτελεί, λίγα χρόνια μετά, μαζί με τον Τρικούπη και τον Βενιζέλο το τρίπτυχο των πολιτικών ηρώων της νεότερης Ελλάδας. Εκδίδεται, το 1940, για πρώτη φορά στα ελληνικά το αυτοβιογραφικό υπόμνημά του προς τον τσάρο Νικόλαο και πραγματοποιείται η μετονομασία του Εθνικού Πανεπιστημίου σε Καποδιστριακό, στο οποίο παραχωρείται κληροδότημα του συνεργάτη του, Ιωάννη Δομπόλη. Μερικά χρόνια νωρίτερα, για τον εορτασμό των εκατό χρόνων από την Επανάσταση, αποφασίζεται η ανέγερση ανδριάντα του στα Προπύλαια, η οποία τελικά πραγματοποιείται τη δεκαετία του 1930.

Στην κυρίαρχη αντίληψη, η οποία εξαίρει τον ρόλο της προσωπικότητας και της εθνικής ομοψυχίας αντιτάσσεται από τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αι. η αναδυόμενη σοσιαλιστική σκέψη. Μέσα από τη μαρξιστική ανάλυση, προτείνεται μια νέα, κοινωνική, ανάγνωση του Αγώνα και των πρωταγωνιστών του και ανοίγουν παράθυρα σε νέους προβληματισμούς και ερμηνείες. Διερευνάται ο ρόλος της αστικής τάξης, αλλά και των αφανών, αγροτών και ναυτικών, επαναξιολογούνται οι αγωνιστές και οι κυρίαρχοι θεσμοί. Στις προσεγγίσεις των πρώτων μαρξιστών συγγραφέων, η Ελληνική Επανάσταση ερμηνεύεται ως προσπάθεια αστικού εκσυγχρονισμού και ο Καποδίστριας χρεώνεται την ευθύνη της αποξένωσης ή διαστρέβλωσης του φιλελεύθερου και δημοκρατικού της χαρακτήρα. Στην κομμουνιστική εκδοχή, όπως διατυπώνεται από τις αρχές της δεκαετίας του 1930, αμφισβητείται συνολικά ο ρόλος της αστικής τάξης ως αντιλαϊκός και ο Καποδίστριας θεωρείται αντιδραστικός, εκπρόσωπος της φεουδαρχίας. Την ίδια εποχή, ο Ιωάννης Μεταξάς αντιμετωπίζει τον Καποδίστρια ως πρόδρομο του έργου του.

Από τον μεσοπόλεμο μέχρι τη μεταπολίτευση ο Καποδίστριας παραμένει αντικείμενο λογοτεχνικής έμπνευσης και ιδεολογικών αντιπαραθέσεων. Οι εκφραστές της κυρίαρχης ιδεολογίας υποστηρίζουν την εμπεδωμένη άποψη για τον ρόλο του ως ηγετικής προσωπικότητας, την

οποία διαφυλάττει το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο ως θεματοφύλακας της μνήμης του, ενώ οι αριστερές ηγεσίες τον κρίνουν ως αντιλαϊκό δικτάτορα και πράκτορα του τσάρου.

Οι απριλιανοί δικτάτορες ακολουθούν την πολιτική Μεταξά και επιδιώκουν να βρουν αναλογίες του έργου τους με το καποδιστριακό. Έτσι, γιορτάζουν τα εκατόν πενήντα χρόνια από την Επανάσταση του '21, με έμφαση στην άρση των κοινοβουλευτικών θεσμών από τον Καποδίστρια, κατ' αναλογία της «σωτήριας» δικής τους επέμβασης.

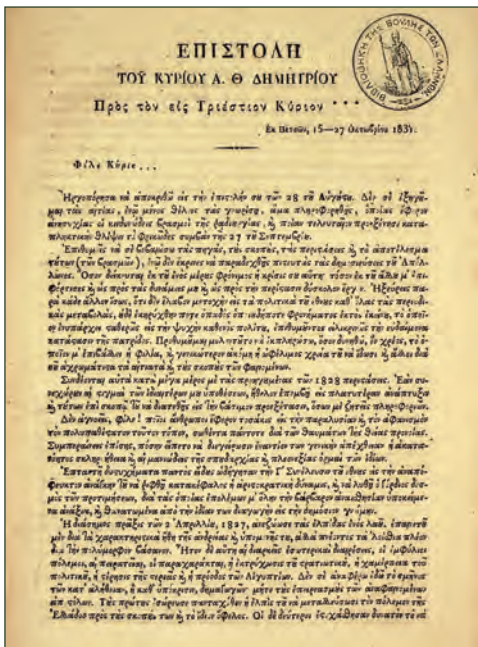
Από τη μεταπολίτευση και εξής, η μελέτη της καποδιστριακής περιόδου βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη συστηματική έρευνα των αρχειακών πηγών. Έλληνες, ανάμεσά τους αρκετοί Επτανή-

σιοι, και ξένοι μελετητές εντοπίζουν και εκδίδουν τεκμήρια που αναφέρονται τόσο στην προκυβερνητική δράση του Καποδίστρια, από τις απαρχές ως και τη διεθνή σταδιοδρομία του ως υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας, όσο και στην περίοδο διακυβέρνησής του και τη δολοφονία του. Ο πανηγυρικός εορτασμός των διακοσίων χρόνων από τη γέννησή του εγκαινιάζει μια περίοδο καθολικής αποδοχής, από την οποία δεν λείπουν στερεοτυπικές προσεγγίσεις και αποσπασματικές ερμηνείες του παρελθόντος. Με βάση τα νέα αρχειακά στοιχεία, τα τελευταία χρόνια επιχειρείται μια υπέρβαση της διχοτομικής αντίληψης που κυριάρχησε στην προσέγγιση της προσωπικότητας και του έργου του Κυβερνήτη για περίπου δύο αιώνες.

1

2

1. «Τεκμήριον σεβασμού και ευγνωμοσύνης»
Χαλκογραφία, Ρώμη 1816
Αναπαρίσταται μαρμάρινη προτομή φιλοτεκνημένη από τον Γεράσιμο Πιτζαμάνο, με χαραγμένη την επιγραφή «Ιωάννης Αντωνίου Καποδίστριας Κερκυραίος ο φιλόπατρις», η οποία δεν έχει βρεθεί
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
2. [Ιωάννης Φιλήμων], *Επιστολή του Κυρίου Α.Θ. Δημητρίου προς τον εις Τριέστιον Κύριον* **. Εκ Πετσών 15/27 Οκτωβρίου 1831, [Ναύπλιο] 1831
Βιβλιοθήκη της Βουλής
3. Αριστείδης Κουβαράς, «Ποίημα αυτοσχέδιον προσφερόμενον εις την μακαρίαν σκιάν του Πρώτου Κυβερνήτου της Ελλάδος Ι.Α. Καποδίστρια (Εν Νησίω Καλαμάτας, 1 Οκτωβρίου 1831)», *Γενική Εφημερίς*, αρ. 86-87, 11.10.1831, σ. 548
Βιβλιοθήκη της Βουλής
4. Αλέξανδρος Στούρτζας, *Λόγος επιτάφιος εις τον Κυβερνήτην της Ελλάδος Ιωάννην Αντωνίου κόμην Καποδίστριαν, συντεθείς υπό του εξοχωτάτου..., και εκφωνηθείς εν τη πρωτεύουση της Οδησού εκκλησία τη 18 Νοεμβρίου 1831*, Αίγινα 1832
Στα ελληνικά και γαλλικά σε αντικριστές σελίδες
Βιβλιοθήκη της Βουλής
5. G. Padovani, *Panegirico funebre storico del Conte Giovanni Capodistria Governatore della Grecia*, Κέρκυρα 1832
Βιβλιοθήκη της Βουλής
6. Αλέξανδρος Θ. Εδιπζαδέ Εδιπίδης, *Η Αλήθεια, ομιλία προς τους Έλληνας*, Μέγαρο 4.2.1832
Βιβλιοθήκη της Βουλής
7. Νεόφυτος Δούκας, «Ανδρών αγαθών. Βίος Αδαμαντίου Κοραή και του Κυβερνήτου της Ελλάδος Ιωάννου Α. Κ. Καποδίστρια, ος αφιέρωται και η βίβλος», προτάσσεται στο έργο: *Ξυνωρίς ήτοι Φυσική και Μεταφυσική*, Αίγινα 1834, σσ. α'-λβ'
Βιβλιοθήκη της Βουλής
8. Αλέξανδρος Σούτσος, *Ο εξόριστος του 1831, κωμικοτραγικόν ιστορήμα...*, Αθήνα 1835
Βιβλιοθήκη της Βουλής
9. André Papadopoulos-Bretós, *Mémoires biographiques-historiques sur le Président de la Grèce le Comte Jean Capodistrias*, τ. Α' - Β', Παρίσι 1837-1838
Βιβλιοθήκη της Βουλής

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΚΟΜΗΤΑ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝ,

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΟΛΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΤΟΥΡΤΖΑ,

ΚΑΙ ΕΚΔΗΜΘΕΙΣ ΕΝ ΤΗ ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΤΗ 14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1831.

ORAISON FUNÈBRE

DE

JEAN ANTOINE COMTE CAPODISTRIAS

PRESIDENT DE LA GRÈCE,

PROFÈS EN GREC A ODESSA DANS L'ÉGLISE CATHÉDRALE

DE CETTE VILLE LE 18 NOVEMBRE 1831.

ΕΝ ΑΙΓΙΝΗ,

ΕΚ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΔΙΕΤΗΝΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΟΥ ΚΟΜΗΤΟΥ

1832.

3

4

5

883

PANEGIRICO

FUNEBRE STORICO

DEL CONTE

GIOVANNI CAPODISTRIA

GOVERNATORE DELLA GRECIA.

D I

G. PADOVAN

CORCIRESE.

Νῦν δὲ σὺ μὲν Αἰδάω δόμους ὑπὸ κεύθεσι γαίης
 Ἐρχομαι αὐτὰρ ἐμὲ συμπερὶ ἐπὶ πόνθῳ λίπεις
 Χθέρν.

Τὰ σὺν ἅμα κλαίω, καὶ ἐπ' ἄμμορον ἀχνομένη κτθ
 Номек. Нид. Cant. XXII. V. 48a et seq.
 It. Cant. XXIV. V. 773.

CORFU.

1832.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ,

ΟΜΙΛΙΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

ΠΑΡ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Θ. ΕΜΠΙΣΤΑΔΕ ΕΜΠΙΣΤΟΥ.

2161

28:40

27:74

60

55

1:80

20

454

50

285

10

101

10

85

440

90

20

10

35

05

05

05

2:85

240

9:44

1:20

61

20

2:07

ΕΝ ΜΕΓΑΡΟΙΣ

Τὴν 4 Φεβρουαρίου

1832.

6

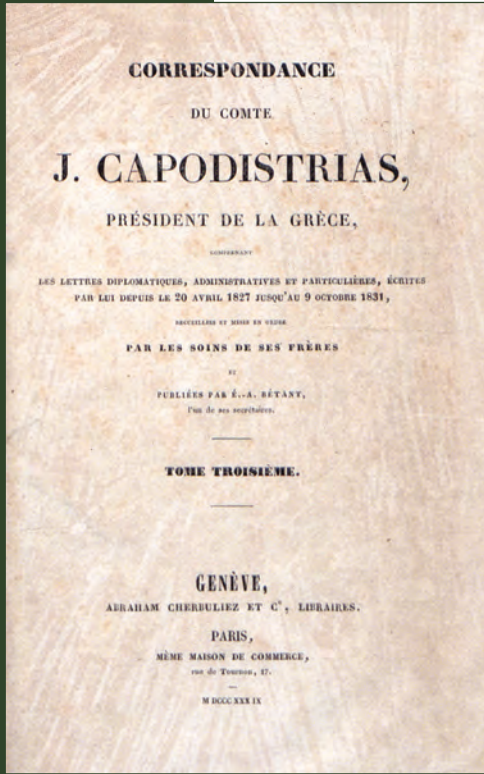

7

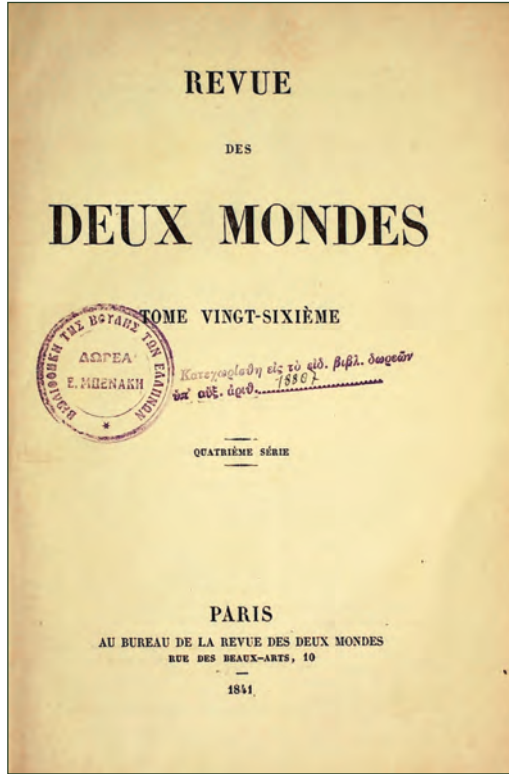

9

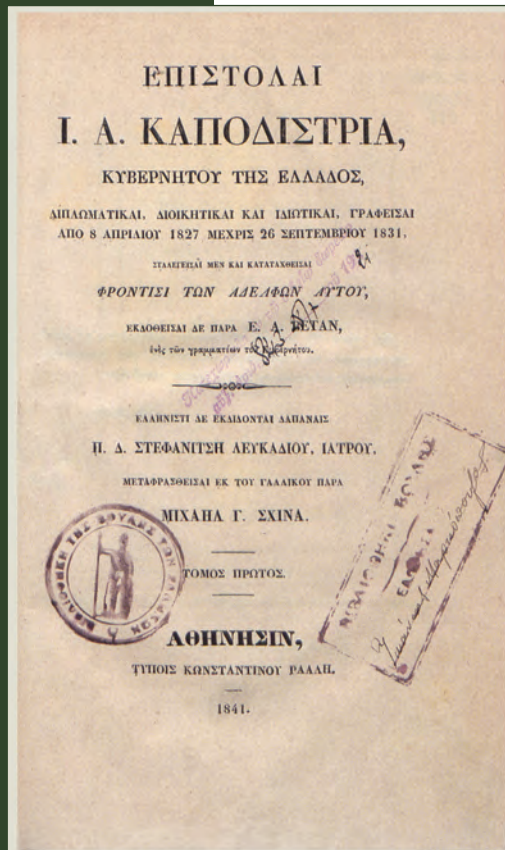

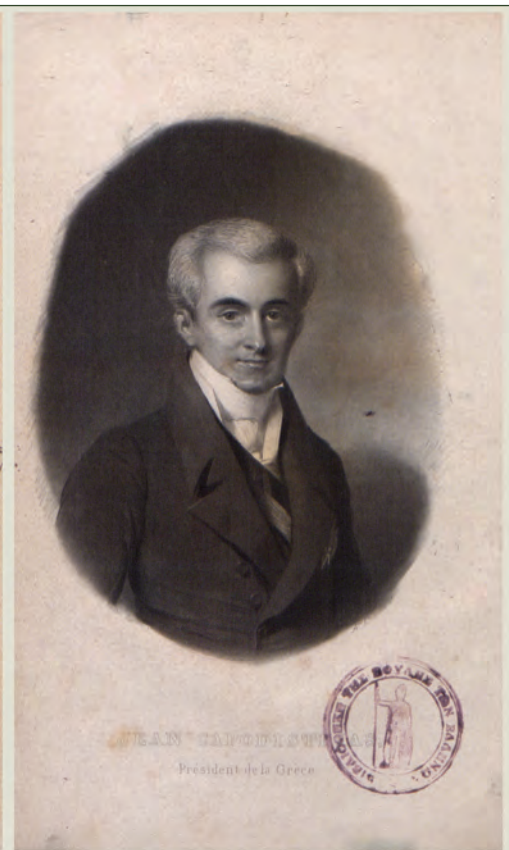
10

12

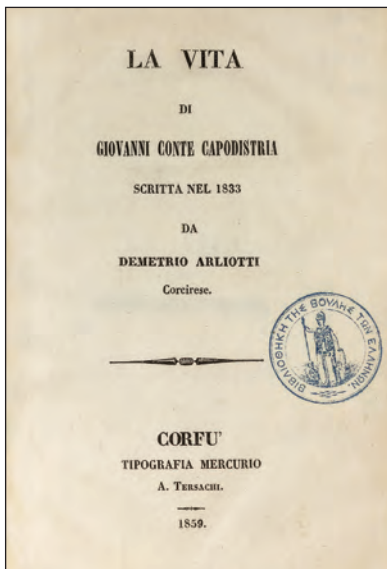

11

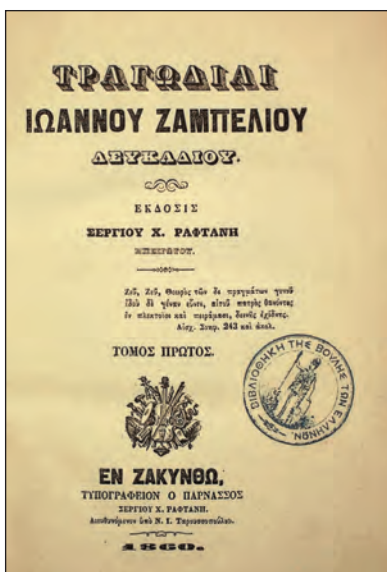

13

15

16

10. *Correspondance du Comte Jean Capodistrias, Président de la Grèce, les lettres [...] recueillies et mises en ordre par les soins de ses frères et publiées par É.-A. Bétant...*, τ. Γ', Γενεύη-Παρίσι 1839
Βιβλιοθήκη της Βουλής

11. *Επιστολαί Ι. Α. Καποδίστρια, Κυβερνήτου της Ελλάδος [...] συλλεγείσαι μεν και καταταχθείσαι φρονίσι των αδελφών αυτού, εκδοθείσαι δε παρά Ε. Α. Βετάν [...] ελληνιστί δε εκδίδονται δαπάναις Π.Δ. Στεφανίτση Λευκαδίου, ιατρού, μεταφρασθείσαι εκ του γαλλικού παρά Μιχαήλ Γ. Σχινά, τ. Α', Αθήνα 1841*
Βιβλιοθήκη της Βουλής

12. Arthur-Joseph de Gobineau, «Capodistrias», *Revue des deux mondes*, τ. 26, Παρίσι 1841, σσ. 234-271
Βιβλιοθήκη της Βουλής

13. Πρακτικά της Εθνοσυνέλευσης της Γ' Σεπτεμβρίου περιλαμβάνεται ψήφισμα για την ανέγερση ανδριάντα του Ιω. Καποδίστρια στην πλατεία των Τριών Ναυάρχων στο Ναύπλιο. Υπογράφουν, μεταξύ άλλων ο εκτελών καθήκοντα Προέδρου, Αντιπρόεδρος Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο Ανδρέας Μεταξάς και ο Ιωάννης Κωλέττης, 16.3.1844
Χειρόγραφος κώδικας
Βιβλιοθήκη της Βουλής

14. Προσωπογραφία του Ιω. Καποδίστρια
Λιθογραφία, Αθήνα 1859
Πολεμικό Μουσείο Αθηνών

15. Δημήτριος Αρλιώτης, *La vita di Giovanni Conte Capodistria, scritta nel 1833 da Demetrio Arliotti Corcirese*, Κέρκυρα 1859.
Βιβλιοθήκη της Βουλής

16. Ιωάννης Ζαμπέλιος, «Ιωάννης Καποδίστριας. Τραγωδία Ογδόη», *Τραγωδία Ιωάννου Ζαμπελίου Λευκαδίου*, τ. Α'-Β', Ζάκυνθος 1860
Βιβλιοθήκη της Βουλής

17. Αλληγορική σύνθεση που αναφέρεται στην Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα το 1864: νεαρή κόρη, η Επτάνησος, οδηγούμενη από τον Ιω. Καποδίστρια, παραδίδεται σε γυναίκα, την Ελλάδα, που της επιθέτει στεφάνι στο κεφάλι
Ακουατίνα
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

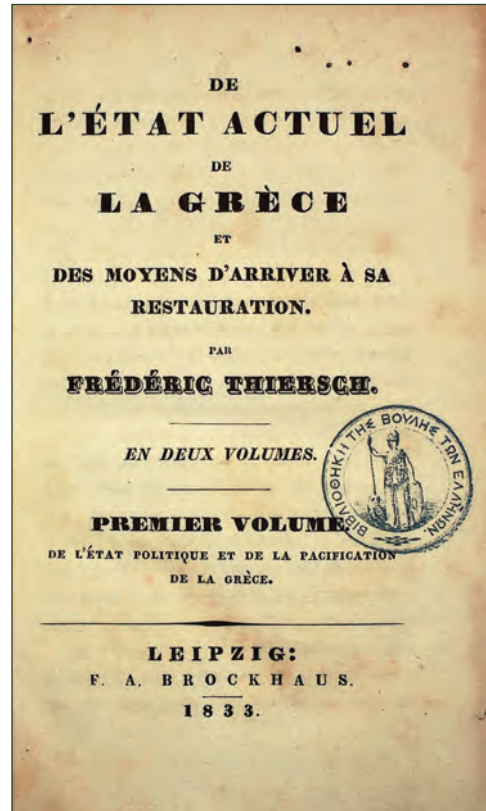
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

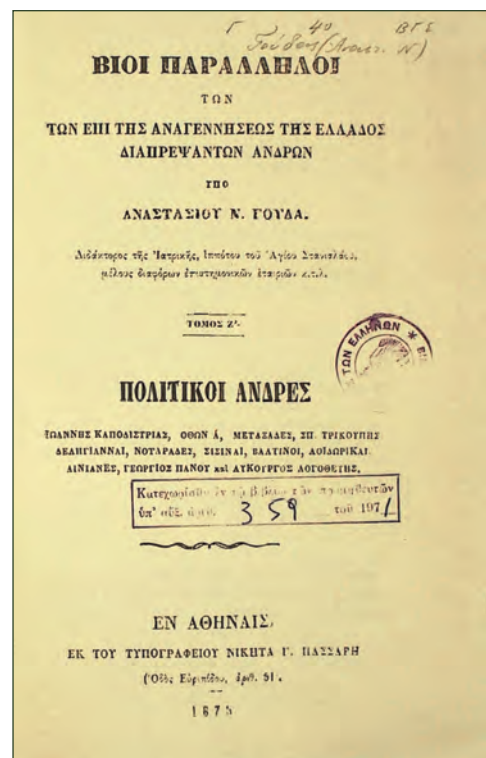

18. Καποδίστριας, *Εφημερίς Πολιτική και Φιλολογική*
Έτος Α', αρ. 15, Κέρκυρα 8.7.1872
Βιβλιοθήκη της Βουλής
19. Λαυρέντιος Σ. Βροκίνης, *Βιογραφικά σχεδάρια των εν
τοις γράμμασιν, ωραίαις τέχναις και άλλοις κλάδοις
του κοινωνικού βίου διαλαμψάντων Κερκυραίων...*
τεύχος Α', Κέρκυρα 1877
Βιβλιοθήκη της Βουλής
20. «Ο ανδριάς του Κυβερνήτου εν Κερκύρα»
Ξυλογραφία από: Έσπερος, Λειψία 1/13.5.1887
Βιβλιοθήκη της Βουλής
21. Μιχαήλ Σ. Ίδρωμένος, *Λόγος εις την εορτήν της πεν-
τηκονταετηρίδος τού υπέρ της Ελληνικής Ανεξαρτη-
σίας Αγώνος, Εκφωνηθείς τη 11/23 Απριλίου 1871
παρά τον τάφον του Κυβερνήτου Ιωάννου Καποδι-
στρίου*, [Κέρκυρα 1871]
Βιβλιοθήκη της Βουλής
22. «Οι Πρωτεργάται της Ελληνικής Παλιγγενεσίας: Ιωάν-
νης Καποδίστριας - Ρήγας Φεραίος»
Έγχρωμη λιθογραφία, *Νέος Αριστοφάνης*, Αθήνα 13.5.
1889
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
23. Frédéric Thiersch, *De l'état actuel de la Grèce et des
moyens d'arriver à sa restauration*, τ. 1-2, Λειψία 1833
Βιβλιοθήκη της Βουλής
24. Karl Mendelssohn-Bartholdy, *Ιστορία της Ελλάδος
από της εν έτει 1453 αλώσεως της Κωνσταντινουπό-
λεως υπό των Τούρκων μέχρι των καθ' ημάς χρόνων,
μεταφρασθείσα εκ του γερμανικού υπό Αγγέλου Βλά-
χου*, τ. Β', Αθήνα 1876
Βιβλιοθήκη της Βουλής
25. Αναστάσιος Ν. Γούδας, «Καποδίστριας», στο: *Βίοι Πα-
ράλληλοι των επί της Αναγεννήσεως της Ελλάδος δια-
πρεψάντων ανδρών*, τ. Ζ', Αθήνα 1875
Βιβλιοθήκη της Βουλής
26. Τρύφων Ε. Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Ιωάννου Καπο-
διστρίου, Κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831)*, Αθήνα
1894
Βιβλιοθήκη της Βουλής
27. Α.Μ. Ίδρωμένος, *Ιωάννης Καποδίστριας, Κυβερνήτης
της Ελλάδος*, Αθήνα 1900
Βιβλιοθήκη της Βουλής

23

25

ΝΕΟΣ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΗΣ ΥΠΟ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΗΝ 9 ΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1831

ΟΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΛΙ ΤΗΣ Ε

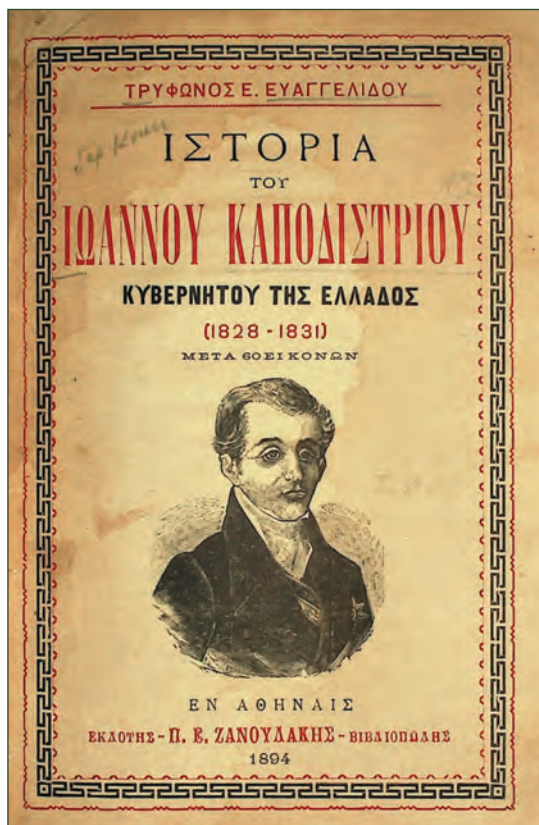
ΣΤΟΦΑΝΗΣ

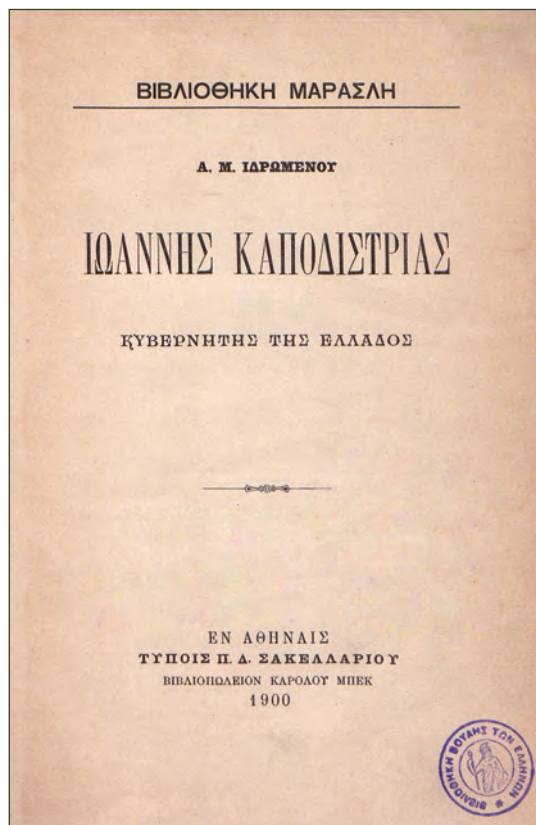
ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

1791. ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΑΥΣΤΡΙΑΚΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΛΗΓΓΕΝΕΣΙΔΣ

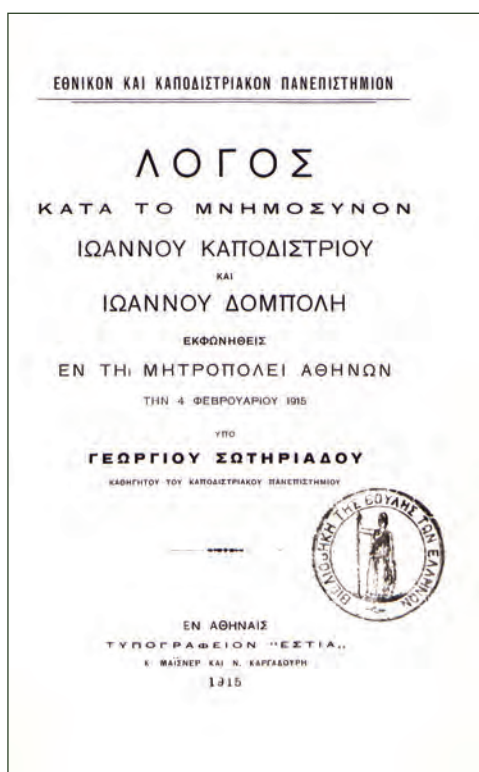

26

27

29

28. Έγγραφο του Υπουργείου των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως προς το Υπουργείο Εξωτερικών σχετικά με τη διαθήκη (4.2.1849) του Ιωάννη Δομπόλη «δι' ης εκληροδότησε την περιουσίαν του εκ 285.744 ρουβλίων, (ήδη μετά των τόκων των εις 3.777.255 και 37 φράγκα) προς οικοδομίν και συντήρησιν Πανεπιστημίου κληθσομένου "Καποδιστριακόν"», Αθήνα 8.8.1894

Βιβλιοθήκη της Βουλής

29. Γεώργιος Σωτηριάδης, *Λόγος κατά το μνημόσυνον Ιωάννου Καποδιστρίου και Ιωάννου Δομπόλη εκφωνηθείς εν τη Μητροπολει Αθηνών την 4 Φεβρουαρίου 1915*, Αθήνα 1915

Βιβλιοθήκη της Βουλής

30. Πανεπιστήμιον Αθηνών, *Τα κατά την τελετήν των αποκαλυπτηρίων του ανδριάντος του Ιωάννου Καποδιστρίου*, Αθήνα 1932

Στο έντυπο περιλαμβάνεται ο λόγος που εκφώνησε ο καθηγητής Ιστορίας Μιχαήλ Βολονάκης στις 20 Δεκεμβρίου 1931, κατά τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα στο προαύλιο του Πανεπιστημίου

Βιβλιοθήκη της Βουλής

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 8 Αυγούστου 1894.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ
08566 ΤΗΝ - 9 Αυγούστου 1894
ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΜΗΜΑ Β
ΟΥΡΙΣ 60
ΦΑΚΕΛΛΟΣ 2.

ΑΡ. Ο. ΠΡ. ΣΤ. 14401
ΔΙΕΚΤ. 12227

Προς
τὸν ἐπίτον Γενεραλ.

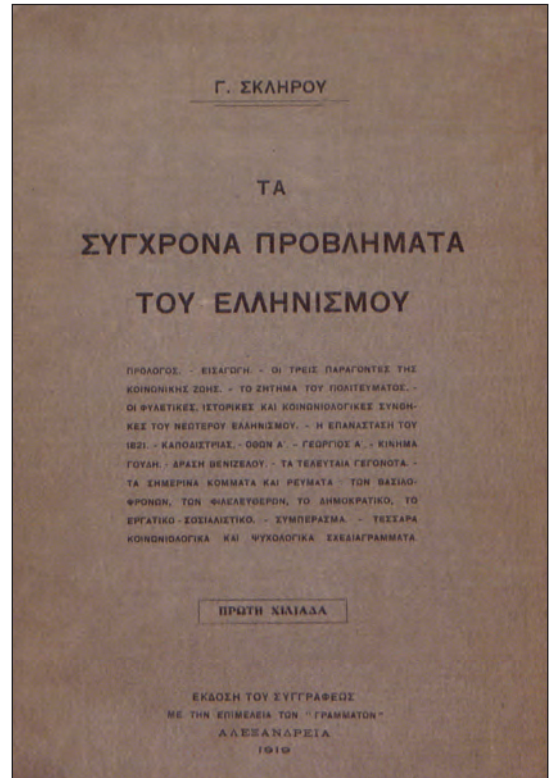
Ἡ ἐμπροσθέντων ἡμῶν ἐπισημίων
ἔχει ἀνάμνησιν ἐπισημίων ἀνεργάτων ἐν τῇ
Πελοποννήσῳ ἐνταχθέντων κατὰ τὴν Α. Π.
ἐπισημίων 1849 ἰδιωτικῶν διαδύμενων τῶν
Παρισίων, ἐν ἧς ἐπισημίων τῶν ἐπισημίων
τῶν ἐν 285,744. ἰδιωτικῶν, (ἴσῳ μετὰ τῶν ἐπισημίων
τῶν ἐν 3777,255 καὶ 37 ἰδιωτικῶν) ἐπὶ ἐπισημίων καὶ
ἐπισημίων Παναθηναίων ἐπισημίων καὶ
ἐπισημίων.

Παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἐπισημίων, ἐπισημίων, ἐπισημίων
ἐπισημίων, ἐπισημίων καὶ ἐπισημίων ἐπισημίων
ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων
ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων
ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων
ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων ἐπισημίων

9

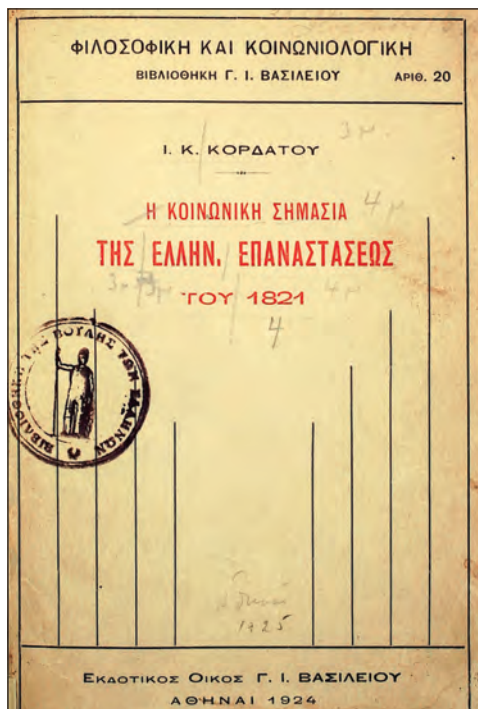

32

33

34

31. Ο ανδριάντας του Ιωάννη Καποδίστρια, έργο του γλύπτη Γεωργίου Μπανάου, στον προαύλιο χώρο του Πανεπιστημίου Αθηνών

Φωτογραφία: Ηλίας Γεωργουλέας (www.athenssculptures.com)

32. Μετάλλιο για τα 150 χρόνια του Πανεπιστημίου Αθηνών: στη μία όψη, προσωπογραφία του Ιω.Καποδίστρια, και στην άλλη, παράσταση του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Μουσείο Μπενάκη

33. Γ. Σκληρός, *Τα σύγχρονα προβλήματα του ελληνισμού*, Αλεξάνδρεια 1919

Βιβλιοθήκη της Βουλής

34. Ι.Κ. Κορδάτος, *Η κοινωνική σημασία της Ελλην. Επανάστασης του 1821*, Αθήνα 1924

Βιβλιοθήκη της Βουλής

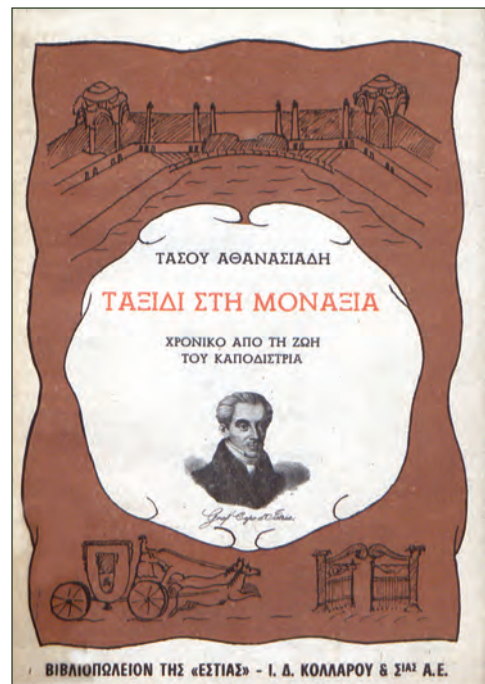
35. «Διατί πρέπει το κράτος να ελέγχει την παιδείαν. Η εκπαίδευσις επί Καποδιστρίου και εις την αρχαίαν Ελλάδα», *Η Νεολαία, επίσημον όργανον... της «Εθνικής Οργανώσεως Νεολαίας της Ελλάδος»*, αρ. 23, Μάρτιος 1939, σσ. 745-747

Βιβλιοθήκη της Βουλής

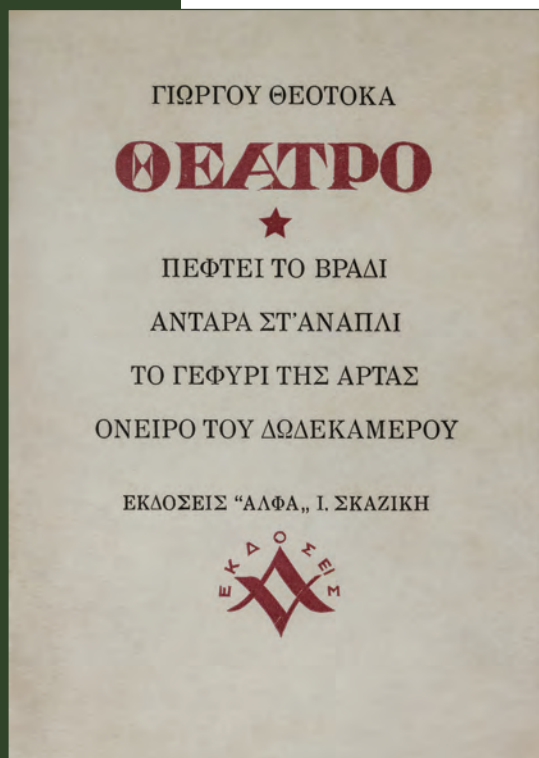
36. Τάσος Αθανασιάδης, *Ταξίδι στη μοναξιά. Χρονικό από τη ζωή του Καποδίστρια*, Αθήνα 1972
Βιβλιοθήκη της Βουλής
37. Γιώργος Θεοτοκάς, «Αντάρα στ' Ανάπλι. Σχεδίασμα τραγωδίας», στο: Γ. Θεοτοκάς, *Θέατρο*, Αθήνα 1944
Συλλογή Λιλιές Αλιβιζάτου
38. Νίκος Καζαντζάκης, «Καποδίστριας», στο: Ν. Καζαντζάκης, *Θέατρο: τραγωδίες με διάφορα θέματα*, Αθήνα 1956
Βιβλιοθήκη της Βουλής
39. Θ.Δ. Φραγκόπουλος, *Καποδίστριας. Θέατρο*, Αθήνα 1959
Βιβλιοθήκη της Βουλής
40. Αλέξανδρος Ι. Δεσποτόπουλος, *Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας και η απελευθέρωση της Ελλάδος*, Αθήνα 1996
Βιβλιοθήκη της Βουλής
41. Απ.Β. Δασκαλάκης, *Κοραής και Καποδίστριας. Οι κατά του Κυβερνήτου λίβελλοι*, Αθήνα 1958
Βιβλιοθήκη της Βουλής
42. Σπυριδών Δ. Λουκάτος, *Ο Ιωάννης Καποδίστριας και η Επτάνησος Πολιτεία*, Αθήνα 1959
Βιβλιοθήκη της Βουλής
43. Δημήτριος Βερναρδάκης, *Καποδίστριας και Όθων. Επιστολιμαία βιβλιοκρισία*, Αθήνα 1967
Βιβλιοθήκη της Βουλής
44. C.M. Woodhouse, *Capodistria. The Founder of Greek Independence*, Λονδίνο 1973
Βιβλιοθήκη της Βουλής
45. Κώστας Δαφνής (επιμ.), *Αρχείον Ιωάννου Καποδίστρια*, τ. Α', Κέρκυρα 1976
Βιβλιοθήκη της Βουλής
46. Γρηγόριος Δαφνής, *Ιωάννης Α. Καποδίστριας. Η γένεση του ελληνικού κράτους*, Αθήνα 1976
Βιβλιοθήκη της Βουλής
47. *Δάφνη στον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια. Διακόσια χρόνια από τη γέννησή του*, Αθήνα 1978
Βιβλιοθήκη της Βουλής

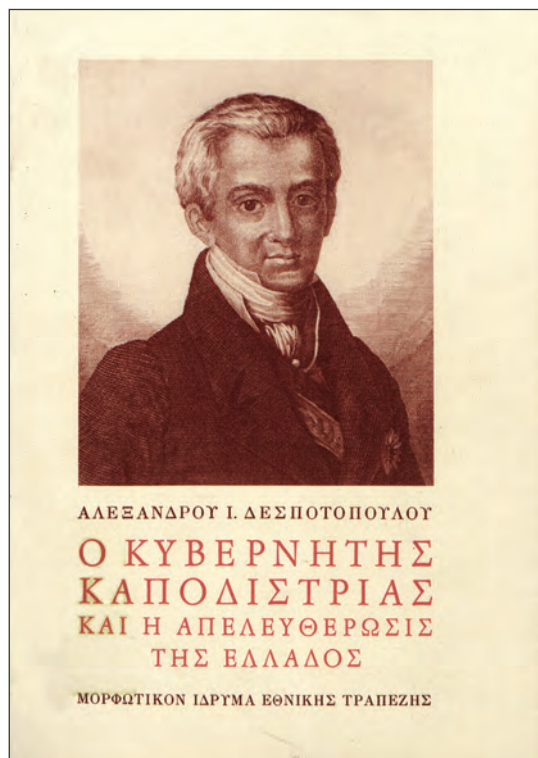
35

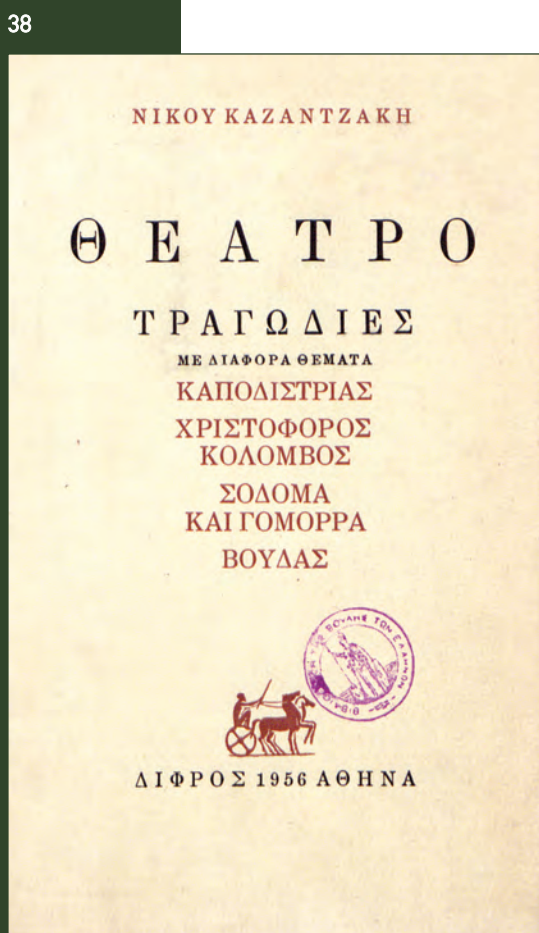
36

37

40

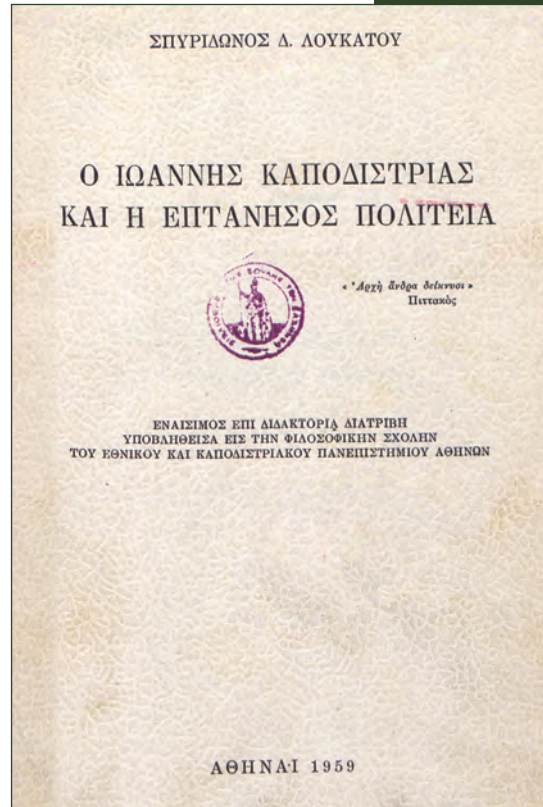
38

39

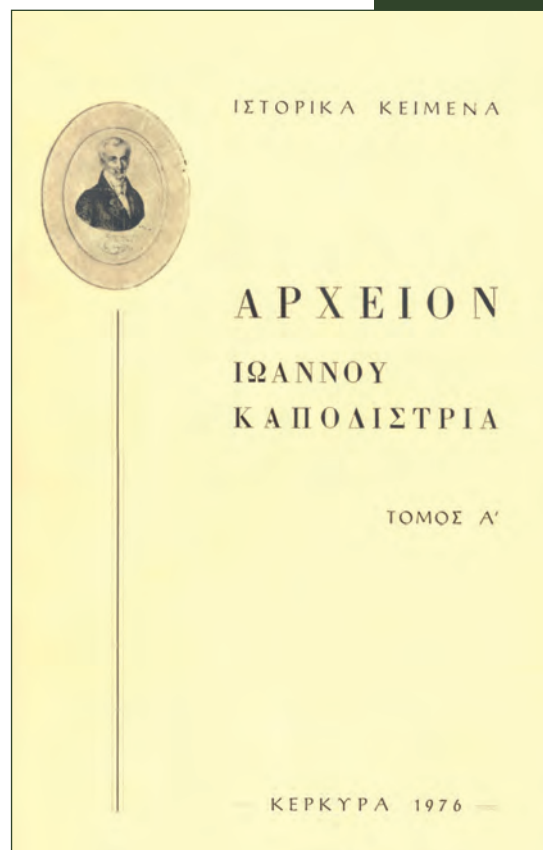

41

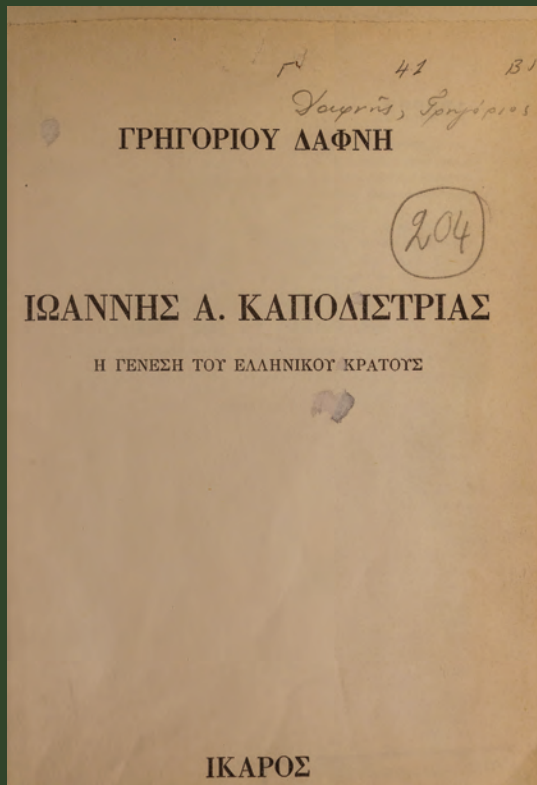

42

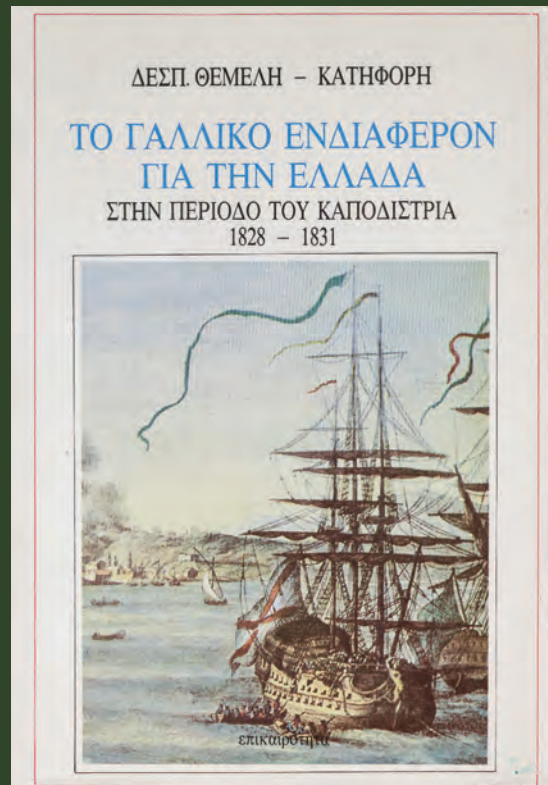
43

45

46

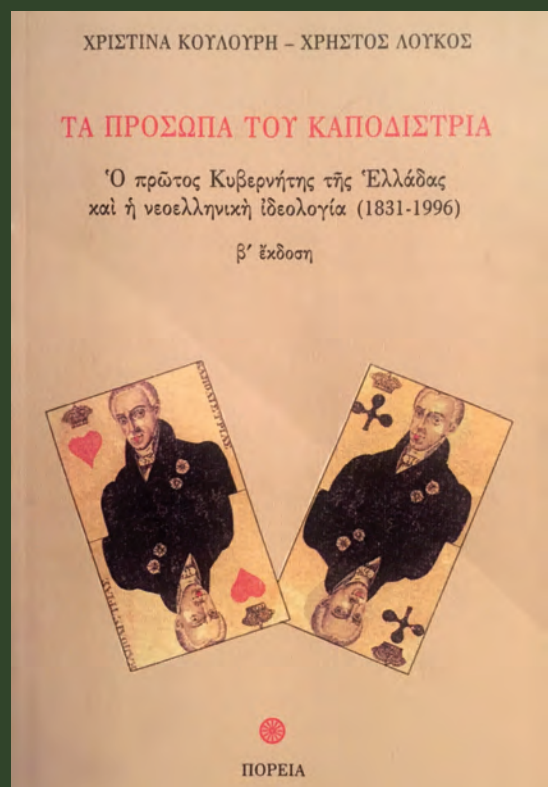

49

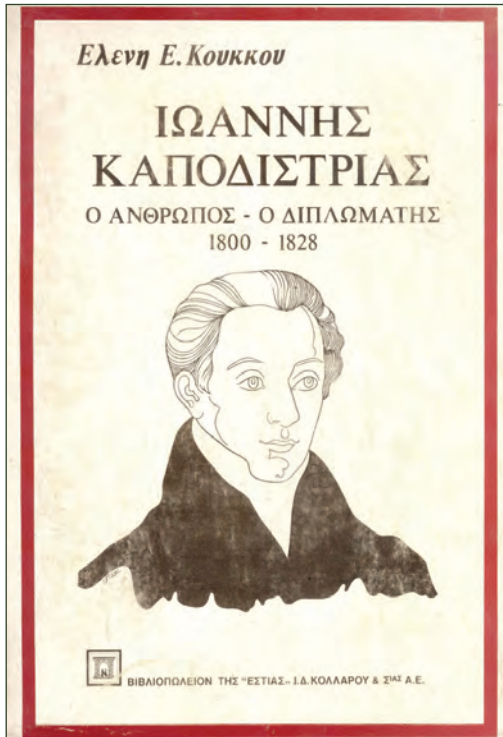
50

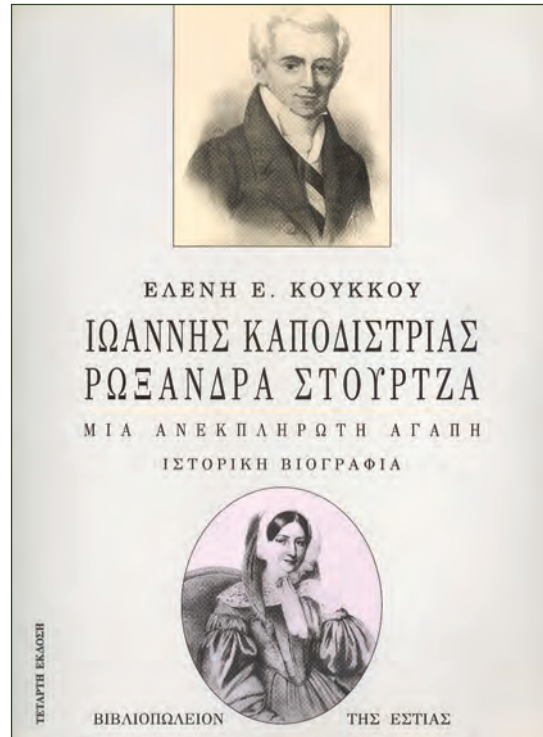
52

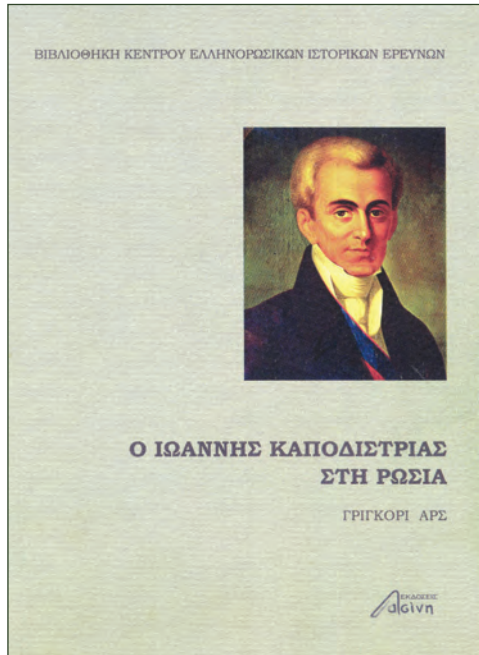

53

54

48. Βασίλης Κρεμμυδάς, «Ένας αντικαποδιστριακός συνωμότης», στο: *Μια μέρα...*, έκδ. Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1988, σσ. 259-273
Βιβλιοθήκη της Βουλής
49. Δέσπ. Θεμελή-Κατηφόρη, *Το γαλλικό ενδιαφέρον για την Ελλάδα στην περίοδο του Καποδίστρια, 1828-1831*, Αθήνα 1985
Βιβλιοθήκη της Βουλής
50. Χρήστος Λούκος, *Η αντιπολίτευση κατά του Κυβερνήτη Ιω. Καποδίστρια, 1828-1831*, Αθήνα 1988
Βιβλιοθήκη της Βουλής
51. Απόστολος Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού. Η μεγάλη Ελληνική Επανάσταση*, τ. Η' (1828 - 27 Σεπτ. 1831): *Ιωάννης Καποδίστριας ή η επώδυνη γένεση του νεοελληνικού κράτους*, Θεσσαλονίκη 1988
Βιβλιοθήκη της Βουλής
52. Χριστίνα Κουλούρη - Χρήστος Λούκος, *Τα πρόσωπα του Καποδίστρια. Ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας και η νεοελληνική ιδεολογία (1831-1996)*, Αθήνα 2012
Βιβλιοθήκη της Βουλής
53. Ελένη Ε. Κούκκου, *Ιωάννης Καποδίστριας: ο άνθρωπος, ο διπλωμάτης (1800-1828)*, Αθήνα 2005
Βιβλιοθήκη της Βουλής
54. Ελένη Ε. Κούκκου, *Ιωάννης Καποδίστριας - Ρωξάνδρα Στούρτζα: μια ανεκπλήρωτη αγάπη. Ιστορική βιογραφία*, Αθήνα 1998
Βιβλιοθήκη της Βουλής

55

55. Γκριγκόρι Αρς, *Ο Ιωάννης Καποδίστριας στη Ρωσία*, Αθήνα 2015

Βιβλιοθήκη της Βουλής

56. Λεύκωμα από την έκθεση «Ιωάννης Καποδίστριας: ο πρωτομάρτυρας της νέας Ελλάδας», την οποία οργάνωσε η Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου στο Ναύπλιο, 2008

Βιβλιοθήκη της Βουλής

57. «Το Όραμα του Ιωάννη Καποδίστρια»

Μολύβι σε πανί: Δημήτρης Κρέτσης

Συλλογή Δ. Κρέτση

58. «Το Όραμα»

Λάδι σε καμβά: Δικαία Δεσποτάκη, 2016

Συλλογή Δ. Δεσποτάκη

59. «Σαν να φύσηξε αέρας»

Μολύβι και νεροχρώματα: Παρασκευή Κούκκου, 2016

Συλλογή Π. Κούκκου

60-61. Το σπίτι όπου διέμενε ο Ιω. Καποδίστριας στη Γενεύη της Ελβετίας κατά το διάστημα 1822-1827 και σχετική αναμνηστική πλάκα

Φωτογραφίες: Γιάννης Παπαχρήστου

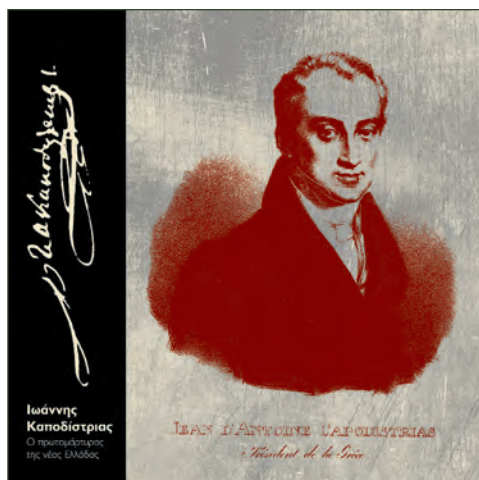
62. Άποψη της πόλης της Κέρκυρας, με το Μέγαρο Καποδίστρια στο Κέντρο· σήμερα το κτήριο στεγάζει τμήματα του Ιονίου Πανεπιστημίου

Φωτογραφία: Μαρίνα Κοντζιάλη

63. Το σπίτι του Ιω. Καποδίστρια στην Κουκουρίτσα της Κέρκυρας· σήμερα Μουσείο Καποδίστρια

Φωτογραφία: Μαρίνα Κοντζιάλη

56

64. Οικόσημο της οικογένειας Καποδίστρια στα Επισκοπιανά Κέρκυρας

Φωτογραφία: Μαρίνα Κοντζιάλη

65. Ο τάφος του Ιω. Καποδίστρια στη Μονή Πλατυτέρας στην Κέρκυρα

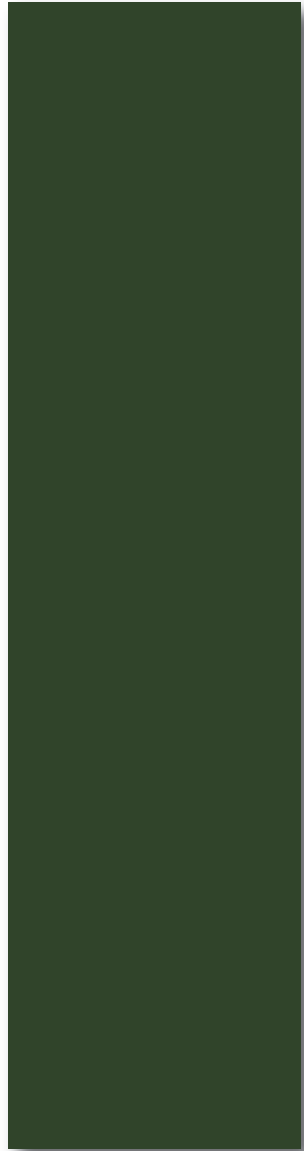
Φωτογραφία: Μαρίνα Κοντζιάλη

66. Ο ανδριάντας του Ιω. Καποδίστρια στην πόλη της Κέρκυρας· άρχισε να φιλοτεχνείται από τον γλύπτη Λεωνίδα Δρόση και ολοκληρώθηκε από τον μαθητή του Γεώργιο Ξενάκη το 1885

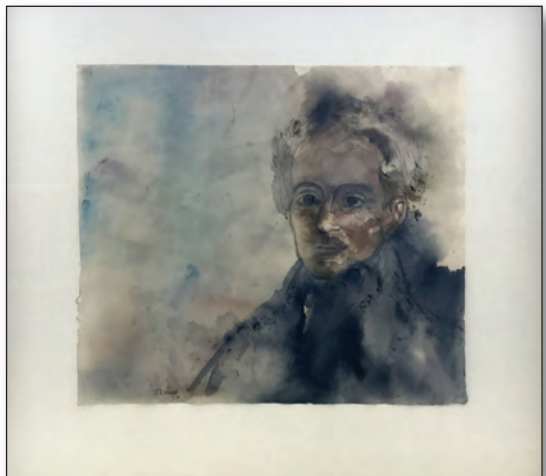
Φωτογραφία: Μαρίνα Κοντζιάλη

57

58

59

60

61

64

65

66

62

63

67

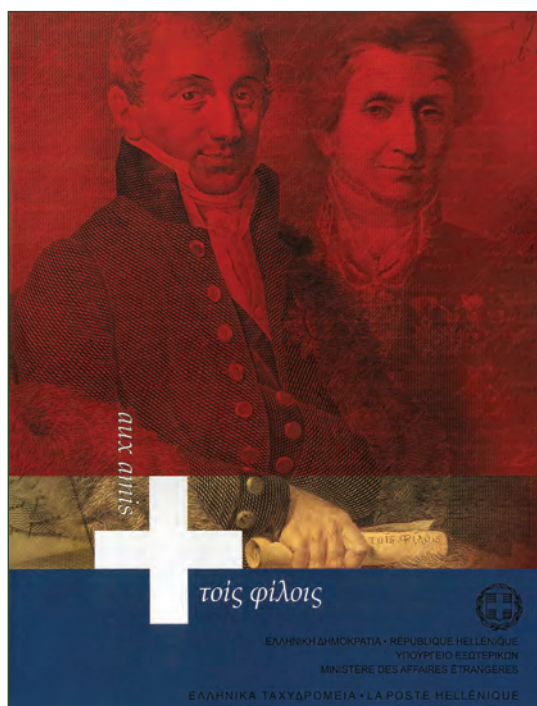

68

69

70

68

69

67. Φύλλο 100 γραμματοσήμων (κλάσεως 5 δρχ.) με την προσωπογραφία του Ιω. Καποδίστρια, από την αναμνηστική σειρά «Εκατονταετηρίδα της Ελληνικής Ανεξαρτησίας (1830-1930)», 1930

Η χαλκογραφική εκτύπωση πραγματοποιήθηκε από την Perkins, Bacon & Co Ltd και Bradbury Wilkinson & Co Ltd στο Λονδίνο

Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης - Υπηρεσία Φιλοτελικού και Ταχυδρομικού Μουσείου

68. Φύλλο 50 γραμματοσήμων (κλάσεως 20 δρχ.) και φάκελος πρώτης ημέρας κυκλοφορίας με την παράσταση της υπογραφής και της σφραγίδας του Ιω. Καποδίστρια, από την αναμνηστική σειρά «150 χρόνια της Εθνικής Επανάστασης του 1821», 1971

Σχεδίαση-προσαρμογή: Γ. Βελισσαρίδης, Π. Γράββαλος

Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης - Υπηρεσία Φιλοτελικού και Ταχυδρομικού Μουσείου

71

72

73

69. Φύλλο 25 γραμματοσήμων (κλάσεως 0,10€) και φάκελος πρώτης ημέρας κυκλοφορίας με την παράσταση του Ιω. Καποδίστρια, από την αναμνηστική σειρά «Επέτειοι-Γεγονότα», 2008

Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης - Υπηρεσία Φιλοτελικού και Ταχυδρομικού Μουσείου

70. «Τοις φίλοις – Μία ελληνοελβετική φιλία»/«aux amis – Une amitié gréco-suisse». Λεύκωμα που εξέδωσαν τα Ελληνικά Ταχυδρομεία για να τιμήσουν την ιστορική φιλία του Ιω. Καποδίστρια και του Ιωάννη-Γαβριήλ Ευνάρδου. Περιλαμβάνει φύλλο προσωπικού γραμματοσήμου και αναμνηστικό φάκελο, 2014 Βιβλιοθήκη της Βουλής

71. Τραπεζογραμμάτιο 500 δραχμών, 1945
Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Συλλογή
72. Τραπεζογραμμάτιο 500 δραχμών, 1983
Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Συλλογή
73. Μακέτες, σχέδια και διακοσμητικά κοσμήματα του τραπεζογραμματίου 500 δραχμών, 1983
Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Συλλογή
74. Νόμισμα 0,20€ που κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 2003
Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Συλλογή
75. Αναμνηστική ζαχαριέρα με προσωπογραφία του Ιω. Καποδίστρια
Μουσείο Μπενάκη
76. Αναμνηστικό κουτί με τη μορφή του Ιω. Καποδίστρια
Συλλογή Μάρως Καρδαμίτση-Αδάμη

74

73

75

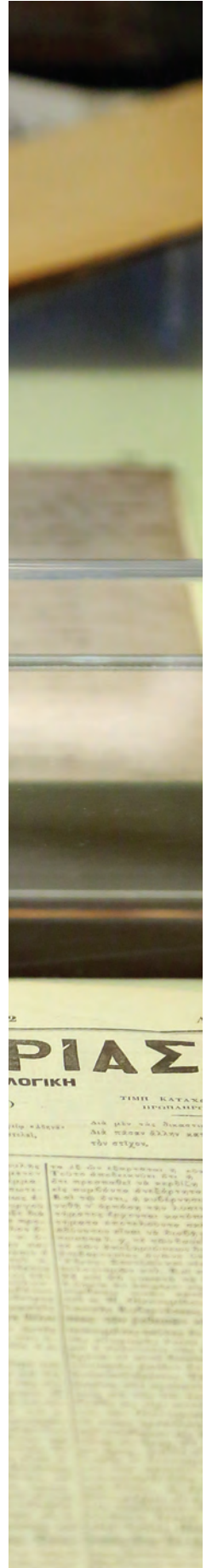
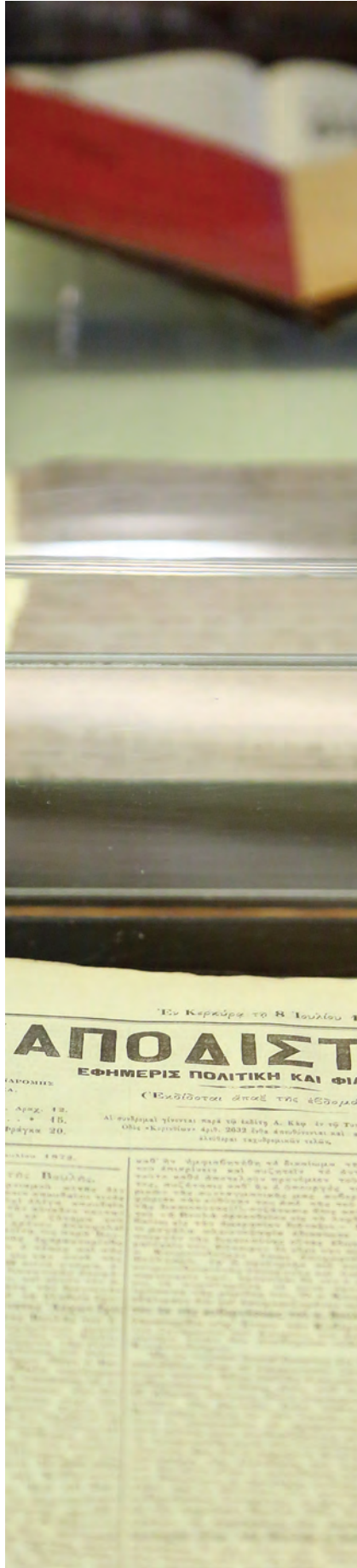
76

Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ «ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ: Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ» ΜΕ ΓΕΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΣ ΔΡΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΟΥΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΖΕΛΑΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ, ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΘΕΤΗΘΗΚΕ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ CF-DIN BOOK, ΣΧΕ ΔΙΑΣΤΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ, ΜΕ ΕΞΟΦΥΛΛΟ ΣΧΕ ΔΙΑΣΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ, ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΘΗΚΕ ΜΕ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΕ ΧΑΡΤΙ VELVET 140 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ ΤΟΥ 2017 ΣΕ 1.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΣΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ «ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ»

Μικρές
Οδύσσειες

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Χαρίλαος Τρικούπης

Έκθεση ιστορικών κειμηλίων
της οικογένειας Τρικούπη

μάρτιος 2012

ΤΟΚΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ
ΒΟΥΛΗΣ
ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ

κατάλογος έκθεσης **απρίλιος 2009**

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

